

DE EXPERIMENTEERFASE VOORBIJ

MDT voor de toekomst

ONDERZOEKSRAPPORT
Maatschappelijke diensttijd

Datum

3 maart 2021

Opdrachtgever

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Contact

Maxime Dekkers (m.dekkers@aef.nl)

Maaïke Jongerius (maaïke.jongerius@significant.nl)

Tom Gommans (tom.gommans@rebelgroup.com)

Referentie

GV581/rapportage

Inhoud

Samenvatting	5
1 Inleiding	8
1.1 Aanleiding	8
1.2 Onderzoeksvragen	9
1.3 Aanpak.....	10
1.4 Leeswijzer.....	11
2 Wat is MDT?	12
2.1 De ambities van MDT	12
2.2 De praktische en unieke invulling van MDT	13
2.3 De acht varianten van MDT	14
3 De impact van corona op MDT	18
3.1 Effect van corona op reguliere MDT-projecten	18
3.2 Extra impulsen van MDT in coronatijd	20
3.3 Drijvende en remmende krachten als gevolg van de coronacrisis.....	22
3.4 Wat leren we van MDT in coronatijd?	23
4 De groei van MDT	25
4.1 Ontwikkeling van aantal MDT-projecten	26
4.2 Ontwikkeling van het aantal deelnemende jongeren	27
4.3 Conclusies	31
5 De ervaring van jongeren	32
5.1 Waardering van MDT	33
5.2 Iets doen voor een ander of de samenleving	34
5.3 (Talent)Ontwikkeling	37
5.4 Ontmoeting	39
5.5 Conclusies	41
6 MDT als landelijk dekkend netwerk	42
6.1 Geografische spreiding MDT	42
6.2 De ontwikkeling van een divers aanbod	44
6.3 Het bereik van een diverse doelgroep.....	45
6.4 Conclusies	49
7 MDT als duurzaam samenwerkingsverband	50
7.1 Samenwerking tussen MDT- organisaties	51
7.2 Inzicht in de gastorganisaties	54
7.3 Samenwerking met externe partijen.....	57
7.4 Duurzame financiering MDT	59

7.5	Conclusies	59
8	Perspectief vanuit het veld: de (potentiële) waarde van MDT	61
8.1	Voor onderwijsinstellingen.....	61
8.2	Voor gemeenten.....	68
8.3	Organisaties die vrijwillige inzet vragen/aanbieden	71
8.4	Werkgevers.....	73
8.5	Conclusies	78
9	Conclusies en aanbevelingen	79
9.1	In welke mate schaal MDT op naar een landelijk dekkend netwerk en in hoeverre lukt het MDT duurzaam te borgen?	79
9.2	Hoe waarderen jongeren hun deelname aan MDT?	82
9.3	Wat is de (potentiële) waarde van MDT voor onderwijsinstellingen, werkgevers, vrijwillige inzet en gemeenten?	83
	Bijlage: interviewpartners	85
	Bijlage: begrippenlijst	86

Samenvatting

Deze rapportage beschrijft de ontwikkeling van MDT sinds de start in 2018. Dat doen we door naar de ontwikkeling van MDT vanuit verschillende perspectieven te kijken en MDT te verhouden tot de ambities die landelijk zijn gesteld. Doordat 2020 sterk gekleurd is door de effecten van het coronavirus staan we allereerst stil bij hoe het coronavirus MDT geraakt heeft. Vervolgens beschrijven we:

- in hoeverre MDT haar opschalingsambities heeft gerealiseerd;
- hoe deelnemende jongeren MDT ervaren;
- in welke mate MDT toewerkt naar een landelijk dekkend netwerk;
- in welke mate MDT zich duurzaam borgt; en
- welke waarde MDT (potentieel) toevoegt voor verschillende partijen in het veld rondom MDT.

Hieronder hebben we de belangrijkste bevindingen en daaruit voortvloeiende conclusies en aanbevelingen samengevat.

MDT gaat door in Coronatijd

We zien dat MDT flexibel is en goed ingezet heeft op de coronacrisis die Nederland sinds maart 2020 in haar greep heeft. MDT heeft (deels) doorgang kunnen vinden, doordat MDT-organisaties zich snel aanpasten aan de nieuwe (corona) situatie. MDT-projecten bogen snel hun reguliere programma om naar een ‘coronaproof’ programma, met als positief gevolg dat MDT-organisaties een kwalitatief goed online aanbod ontwikkelden. Bovendien toonde MDT een nieuwe kant waaruit blijkt dat MDT in staat is om snel en daadkrachtig te anticiperen op maatschappelijke vraagstukken. Tijdens de coronacrisis zijn onder de vleugels van MDT twee bewegingen ontstaan: de #OokditisMDT initiatieven en het programma Jeugd Aan Zet laten zien dat de opgebouwde MDT-infrastructuur jongeren en het veld een platform biedt om vanuit gedeelde urgentie te verbinden en tot nieuwe initiatieven te komen.

MDT blijft groeien, maar de beoogde opschaling verschuift van 2020 naar 2021

Ondanks de uitbraak van het coronavirus is het aantal jongeren dat MDT doet of heeft gedaan gegroeid. Sinds eind 2018 is het totaal aantal jongeren (cumulatief) het streefgetal van 20.000 gepasseerd. Het aantal actieve jongeren¹ binnen MDT is echter niet gegroeid. Dit is te verklaren door het aflopen van de eerste subsidieronde (als grote toeleverancier van jongeren, hoewel toen nog geen eisen werden gesteld aan het minimum aantal uur) en het feit dat de MDT-organisaties in de vierde subsidieronde zich nog in de startfase bevinden. Wij verwachten dat het aantal actieve jongeren binnen MDT zal groeien in 2021 wanneer deze MDT-organisaties uit de startblokken zijn gekomen en wanneer subsidieronde 4b actief start.

De eerste en vierde subsidieronde (met beide een hoge wervingskracht) kennen een brede focus qua doelgroepen. De tweede en derde subsidieronde kennen een meer specifieke focus op een (mix van) doelgroep(en). Daar is bewust voor gekozen, maar het leidt tot grotere uitdagingen in wervingskracht dan vooraf verwacht.

Jongeren waarderen MDT constant positief, ondanks dat de ervaren druk toeneemt

MDT heeft zich over de afgelopen twee jaar bewezen als traject waar het merendeel van de jongeren een positieve ervaring mee heeft. De continue positieve en zelfs licht stijgende trend in de beoordeling van de jongeren spreekt hiervan. Een andere indicator is dat ca. 10% van de jongeren in grote of zeer grote mate betrokken blijft bij de organisatie na afronding van MDT.

¹ Het aantal jongeren dat in de laatste 6 maanden is gestart

Ook in de mate waarin jongeren vinden dat zij de drie doelstellingen van MDT realiseren is een positieve trend zichtbaar. Het grootste aandachtspunt bij de ervaring van jongeren is het feit dat de ervaren druk het afgelopen half jaar is gestegen naar 14%. Met name prestatiedruk en tijdsdruk zijn flink gestegen: respectievelijk van 3% naar 6% en van 6% naar 9%. Hoewel de percentages nu nog relatief laag zijn, wordt het zorgwekkend als de stijgende lijn doorzet.

MDT werkt aan een landelijk dekkend aanbod

Het netwerk van MDT wordt steeds groter en werkt steeds beter samen. Hierdoor is MDT in staat een grote diversiteit aan jongeren te bedienen; zowel qua leeftijd, als opleidingsniveau en herkomst. Ook worden meer verschillende groepen jongeren in een minder kansrijke positie bereikt. Daarnaast is de eerder geconstateerde ondervertegenwoordiging van jongeren in het (voorbereidend) wetenschappelijk onderwijs afgenomen. Het verschil in man/vrouw verhouding ten opzichte van de landelijke populatie is juist verder versterkt (meer vrouwen dan mannen doen mee). Uit behoefteonderzoek naar MDT blijkt dat de interesse voor deelname bij vrouwen ook bijna dubbel zo hoog is.

De MDT-activiteiten blijven ondanks uitbreiding van het netwerk geconcentreerd rondom de vier grote steden en enkele steden in het midden van het land. Met name in Drenthe, Zeeland en Zuid-Limburg blijft het aantal MDT-projecten achter ten opzichte van de rest van het land.

MDT ontwikkelt zich tot een duurzaam samenwerkingsverband

Zoals gezegd breidt het MDT-netwerk uit door een groei van organisaties waar jongeren (een deel) van hun MDT-traject uitvoeren. Gastorganisaties zijn positief over hun ervaringen in relatie tot de hoeveelheid tijd, geld en energie die het hen kost. Het netwerk werkt ook steeds beter samen. Er is sprake van een groei van MDT-projecten die gezamenlijk zijn opgezet door verschillende organisaties met elk een eigen rol in het project. Bovendien werken de partijen die samen ingeschreven hebben in een subsidieronde doelmatiger en doeltreffender samen, omdat zij elkaars krachten beter leren te benutten. Verder zien we dat er een behoefte ontstaat aan regionale coördinatie op MDT. Om vraag en aanbod zo goed als mogelijk op elkaar af te stemmen en zodoende zowel blinde vlekken in het aanbod als concurrentie te voorkomen. In de praktijk zien we de eerste vormen van regionale coördinatie tussen MDT-projecten ontstaan, met name geïnitieerd door gemeenten uit de gemeentelijke subsidieronde.

Op het gebied van samenwerken met het onderwijs en het bedrijfsleven valt nog winst te behalen. In de praktijk zien we weinig groei in de samenwerking met het onderwijs en komen samenwerkingen ad hoc en vooral op basis van persoonlijke relaties tot stand. Een meer structurele samenwerking met het onderwijs zou MDT kunnen versterken. Ook de samenwerking met het bedrijfsleven komt beperkt tot stand. Hoewel er vanuit MDT-projecten verschillende relaties zijn met het bedrijfsleven vertaalt dit zich nog beperkt naar concrete samenwerkingsvormen.

Wat betreft de duurzame financiering van MDT is er nog winst te behalen. Hoewel MDT-projecten voldoen aan de hoger geworden cofinancieringseisen, leidt dit niet zichtbaar tot een (aanzienlijke) instroom van externe financiële middelen. De cofinanciering wordt voor ca. twee derde in natura ingevuld door inzet voor eigen rekening te nemen. Cofinanciering door inzet voor eigen rekening te nemen is in principe geen duurzaam model en vraagt om een herijking van de subsidievoorwaarden.

Welke waarde voegt MDT (potentieel) toe voor partijen in het veld?

Om de uitbreiding van het MDT-netwerk en de duurzame borging van MDT te bevorderen, spraken we partijen in het veld (onderwijsinstellingen, gemeenten, werkgevers en

organisaties die vrijwillige inzet vragen/aanbieden) over de (potentiële) waarde die MDT hen kan bieden. Zij gaven aan dat het potentieel van MDT nu nog niet altijd benut wordt. Zo is MDT bij sommige partijen nog beperkt bekend en zijn ook de successen van MDT nog niet altijd zichtbaar in het veld. Wanneer (de waarde van) MDT meer zichtbaar is voor partijen, zouden zij sneller geneigd zijn om aan te haken. Daarnaast is het nog niet voor alle partijen mogelijk om goed aan te haken op MDT, omdat er nog maar een beperkt aanbod is in de regio.

Om deze partijen goed aan te haken bij MDT, is het belangrijk inzicht te hebben wat het hén oplevert. Zo is voor het onderwijs een belangrijke waarde dat MDT de leefwereld van jongeren vergroot, terwijl werkgevers MDT als een mooie kans voor zichzelf zien om een maatschappelijke bijdrage te leveren of om zichzelf als maatschappelijk betrokken te profileren. Gemeenten zien juist veel waarde in MDT om hun beleidsdoelen te realiseren en verschillende jongeren (en ook zeker jongeren in een minder kansrijke positie) meer kansen te bieden. Deze waarden bieden 'haakjes' om een interessante propositie te formuleren richting de verschillende partijen om mee te doen aan MDT.

We doen aanbevelingen aan programma MDT

Op basis van het onderzoek geven we een aantal adviezen aan het landelijk programma MDT. Onderstaand hebben wij de belangrijkste genoemd:

- **Ga door met het investeren in de naamsbekendheid van MDT onder jongeren en potentiële samenwerkingspartners.** Consequent gebruik van de merknaam MDT in communicatie-uitingen door alle samenwerkingspartners van MDT-organisaties is hierin belangrijk.
- **Zet MDT in als vliegwiel op maatschappelijke vraagstukken** door een aantal actuele maatschappelijke vraagstukken te kiezen en daar actief op te profileren. Zo is MDT relevant en herkenbaar voor organisaties die aan dezelfde doelen bijdragen.
- **Organiseer onafhankelijke regievoering** die MDT-organisaties helpen om in lokale en regionale contexten vraag en aanbod op elkaar af te stemmen en elkaars krachten goed te benutten.
- **Creëer een prikkel voor een grotere financiële bijdrage** van partijen buiten het Rijk. Wij adviseren in volgende subsidierondes aanvullende eisen te stellen aan de mate waarin de inschrijvende partijen zelf of via andere sponsors financiële middelen inbrengen.
- **Blijf verder onderzoek doen naar de maatschappelijke impact van MDT** als geheel en naar de impact van de individuele MDT-projecten. De ontwikkeling van een uniforme tool die te gebruiken is door alle MDT-organisaties is daarin helpend. Door de impact inzichtelijk te maken, kan MDT een aantrekkelijke propositie maken voor potentiële samenwerkingspartners, zoals het bedrijfsleven.
- **Blijf de ervaren (tijds- en prestatie)druk die jongeren ervaren goed monitoren** en zoek naar achterliggende redenen. Zo kan er tijdig en adequaat geanticipeerd worden wanneer de ervaren druk blijft stijgen.
- **Blijf kwaliteit bevorderen en hiervoor geleerde lessen in het netwerk ontsluiten om de kwaliteitsbeleving van jongeren hoog te houden.** O.a. door het netwerk hierin te blijven faciliteren en stimuleren, diepteonderzoek en het inzetten van accounthouders.
- **Start snel en in co-creatie met het onderwijs een subsidieronde waarin ook onderwijspartijen gestimuleerd worden om (duurzaam) aan te haken.** Onderwijspartijen hebben duidelijk voor ogen wat MDT het onderwijs te bieden heeft, mits het goed ingebed is in het onderwijsstelsel. Andersom heeft het onderwijs MDT eveneens veel te bieden als de voornaamste vindplek voor jongeren die deel willen nemen aan MDT.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De brede invoering van MDT gebeurt in drie fasen

In het regeerakkoord van kabinet Rutte III is Maatschappelijke Diensttijd (hierna: MDT) voor het eerst geïntroduceerd. Inmiddels zijn we bijna vier jaar verder en heeft MDT zich geëvolueerd tot een volwaardig programma. In de afgelopen vier jaar heeft het Rijk ervoor gekozen om MDT in drie fasen uit te rollen. In de eerste fase is een ontwerp MDT opgesteld op basis van onderzoek en ervaringen van proeftuinen. Deze fase is in maart 2020 officieel afgerond. Toen vond de officiële start van MDT plaats en daarmee werd de tweede fase ingeluid. In de tweede fase ligt de focus op de groei naar een landelijk dekkend netwerk, zodat overal in Nederland jongeren kunnen deelnemen aan een MDT-traject dat aansluit bij hun motivatie. De derde fase richt zich op het (financieel) duurzaam inrichten van MDT. Daarbij wordt verkend hoe een alliantie van betrokken partijen vorm kan krijgen die de bestuurlijke en uitvoerende verantwoordelijkheid heeft over MDT.

MDT staat na een veelbewogen half jaar in de overgang van fase twee naar fase drie

Afgelopen half jaar is gewerkt aan de opschaling van MDT en groei naar een landelijk dekkend netwerk. Daarbij zijn onder andere nieuwe subsidierondes uitgerold waarbij organisaties zich in partnerschappen konden aanmelden. Ook is de verbinding gezocht met nieuwe partners. Tegelijkertijd had ook MDT te maken met de uitdagingen van het coronavirus. Projecten moesten hun programma's omgooien, groepen konden niet meer of beperkt samenkomen en belangrijke samenwerkingspartners stonden voor eigen uitdagingen. Aan de andere kant bleek MDT in deze tijd juist kansen te kunnen bieden door haar flexibiliteit en het bieden van een ontmoetingsplatform voor jongeren. Hierdoor konden jongeren die plotseling thuis kwamen te zitten, een bijdrage leveren aan een weerbare samenleving en zichzelf blijven ontwikkelen.

MDT leert in een lerende evaluatie

MDT is altijd in ontwikkeling en daarmee geen lineair proces. MDT gaat juist uit van een iteratief proces met een voortdurende cyclus van observeren, ontwerpen en implementeren. Parallel aan de ontwikkeling van MDT vindt een lerende evaluatie plaats met alle betrokkenen: jongeren, maatschappelijke organisaties, gemeenten, scholen, provincies, bedrijfsleven en de ministeries van SZW, OCW en VWS. Door kortcyclisch en in co-creatie met de samenleving te werken wordt er geleerd van ervaringen en onderzocht wat wel en niet werkt. Op basis van de inzichten uit de lerende evaluatie stelde het programma MDT kaders en schetste contouren in het ontwerp MDT. In hoofdstuk 2 beschrijven we hoe het ontwerp kleuring geeft aan de praktische invulling van MDT.

In deze rapportage beschrijven we waar MDT staat in haar ontwikkeling richting opschaling en verduurzaming

De lessen uit deze lerende evaluatie beschrijven wij in onderzoeksrapportages. Het vorige onderzoek dateert uit augustus 2020². De huidige rapportage presenteert de bevindingen uit het onderzoek in de periode juli 2020 t/m december 2020. Waar in het onderzoek tijdens de eerste fase de focus nog lag op de praktijkwerking van MDT-projecten, is het nu tijd om boven de waan van de dag en werking van individuele projecten uit te stijgen. In dit onderzoek

² Een ontdekkingsreis naar de beste versie van MDT. (18 augustus 2020). Andersson Elffers Felix, Significant Public en Rebel.

verkennen we daarom waar *MDT als geheel* staat in haar ontwikkeling richting haar ambitie van een opgeschaalde en duurzame MDT.

1.2 Onderzoeksvragen

We kijken naar de ontwikkeling van MDT vanuit drie perspectieven

In dit onderzoek focussen we ons op de ontwikkeling van MDT vanuit drie perspectieven:

Vanuit een **landelijk perspectief**: In welke mate schaal MDT op naar een landelijk dekkend netwerk en in hoeverre lukt het MDT duurzaam te borgen? En wat is de impact van corona op MDT?

Vanuit de **deelnemer**: (Hoe) waarden zij hun deelname aan MDT en wat is het effect van hun deelname?

Vanuit de **partijen in de bestaande infrastructuur rondom jongeren**: Wat is de (potentiële) waarde van MDT voor onderwijsinstellingen, werkgevers, vrijwillige inzet en gemeenten?

Scope van het onderzoek zijn de MDT-projecten uit de vier subsidierondes

In het onderzoek nemen we de ervaringen mee van alle proeftuinen en MDT-organisaties die zijn gestart vanuit de subsidierondes 1 tot en met 4a.

- **In de eerste subsidieronde zijn 41 proeftuinen van start gegaan.** Deze ronde startte in september 2018 en had een looptijd van maximaal 18 maanden. De meeste proeftuinen zijn inmiddels afgerond, een aantal is nog bezig.
- **In de tweede subsidieronde zijn 35 proeftuinen gestart.** Verschil met de eerste subsidieronde was dat er bij deze ronde een sterkere focus lag op jongeren in een minder kansrijke positie, het beoogd aantal deelnemers lager lag en het aanbod voor jongeren was verbreed (zoals nieuwe sectoren). Deze ronde startte in maart 2019. Sommige proeftuinen zijn inmiddels afgerond.
- **In de derde ronde zijn 11 proeftuinen gestart.** Dit is een subsidieronde voor gemeenten: anders dan bij de eerste en tweede ronde ligt hier de regie bij gemeenten/gemeentelijke samenwerkingsverbanden in plaats van maatschappelijke organisaties. Ook is dit traject intensiever dan de andere trajecten: jongeren zetten zich 6 maanden lang 20-24uur per week in voor MDT in groepsverband. Deze ronde is gebaseerd op de Belgische variant van MDT: de Belgische Samenlevingsdienst. Deze ronde startte in oktober 2019, alle proeftuinen zijn nog bezig. In totaal zijn ruim 20 gemeenten betrokken bij deze subsidieronde.
- **In subsidieronde 4a zijn 27 MDT-organisaties gestart.** Deze subsidieronde focust zich op het opschalen van MDT. Alleen partnerschappen kunnen zich aanmelden. Dit kunnen partijen zijn die al eerder een proeftuin hebben gehad, maar ook nieuwe partnerschappen kunnen zich aanmelden. Randvoorwaarde is dat zij MDT-proof zijn.
- **In subsidieronde 4b start(t)en 50 MDT-organisaties.** Deze MDT-trajecten zijn niet meegenomen in het onderzoek, aangezien deze ten tijde van het onderzoek nog niet waren gestart. Alleen informatie over de subsidieaanvragen hebben we mee kunnen nemen in het onderzoek.

N.B. Met ingang van subsidieronde 4a zijn alle MDT-projecten die zijn gestart geen proeftuinen meer, aangezien de pilotfase van MDT voorbij is. Vanaf ronde 4a hanteren we de

term MDT-organisaties in plaats van proeftuinen. Omwille van de leesbaarheid hanteren we de term MDT-organisaties als we het hebben over proeftuinen en/of MDT-organisaties.

1.3 Aanpak

Het onderzoek bestond uit verschillende elementen. Deze lichten we hieronder apart toe. Gedurende het onderzoek hebben we de verschillende onderzoeksmethoden met elkaar verweven.

We voerden bureauonderzoek uit om inzicht te krijgen in de praktijk en de wetenschap

Voor het bureauonderzoek bestudeerden we ten eerste beschikbare documentatie van MDT. Denk daarbij aan de eindverslagen van MDT-organisaties uit de eerste subsidieronde en de tussenverslagen van MDT-organisaties uit de tweede en derde subsidieronde. Ten tweede lasen we onderzoeken die raken aan de activiteiten binnen MDT. Deze onderzoeken gebruikten we om inzichten vanuit de praktijk te verrijken met wetenschappelijke inzichten.

Via kwantitatief onderzoek monitorden we (de ontwikkeling van) MDT

In het kwantitatieve onderzoek volgden we net als bij eerdere onderzoeken zowel MDT-organisaties als MDT-deelnemers via vragenlijsten. Nieuw in dit onderzoek is dat we ook gastorganisaties³ hebben gevraagd een vragenlijst in te vullen. In totaal hebben tot 20 november 2020 6.444 jongeren de vragenlijst voor MDT-deelnemers ingevuld. Dit komt neer op een respons van 31%. Met dit responspercentage wordt ruimschoots voldaan aan de benodigde steekproefgrootte voor een foutenmarge van 2% en een betrouwbaarheidsniveau van 95%. Per subsidieronde gaat het om de volgende aantallen:

- Subsidieronde 1: 2.634 jongeren
- Subsidieronde 2: 1.708 jongeren
- Subsidieronde 3: 231 jongeren
- Subsidieronde 4a: 1.881 jongeren⁴

Daarnaast vragen we de projectleiders van de MDT-projecten elk kwartaal een vragenlijst in te vullen. Begin december hebben we de resultaten van de meest recente projectleidersvragenlijst ontvangen.

We organiseerden interviews en bijeenkomsten om verder te verdiepen

Om de uitkomsten uit het bureauonderzoek en het kwantitatief onderzoek nader te duiden en verder te verdiepen organiseerden we interviews en bijeenkomsten. In deze interviews en bijeenkomsten focusten we ons met name op de waarde van MDT volgens jongeren en op de potentiële waarde van MDT in de bestaande infrastructuur van vrijwillige inzet. In de bijlage vindt u een overzicht van partijen die we hebben gesproken.

Daarnaast halen we via verschillende manieren doorlopend input op voor het onderzoek. Denk aan de projectleidersbijeenkomsten met proeftuinen uit de gemeentelijke subsidieronde, accounthouders-bijeenkomsten⁵ en de bijeenkomsten/webinars georganiseerd vanuit het landelijk programma MDT.

³ Zie paragraaf 2.4 voor een toelichting.

⁴ Voornamelijk alleen de 0-meting omdat veel projecten nog lopen.

⁵ Elke MDT-organisatie in subsidieronde 3 en 4a heeft een accounthouder vanuit het landelijk programma MDT. Deze accounthouder organiseert periodiek bijeenkomsten voor zijn/haar MDT-organisaties. Tijdens accounthouders-bijeenkomsten wordt informatie uit de praktijk tussen accounthouders uitgewisseld.

1.4 Leeswijzer

Deze rapportage beschrijft de ontwikkeling van MDT sinds de start, inmiddels meer dan 2 jaar geleden. Dat doen we door MDT vanuit verschillende perspectieven te bekijken en MDT te verhouden tot de ambities die zij zichzelf heeft gesteld.

Hiervoor lichten we allereerst in **hoofdstuk 2** toe wat MDT is en hoe het zich daar de afgelopen jaren toe heeft ontwikkeld. Vervolgens gaan we in **hoofdstuk 3** in op de impact van het coronavirus op de ontwikkeling van MDT en hoe MDT zich getoond heeft als flexibel instrument in crisistijd. In **hoofdstuk 4** kijken we naar de groei van MDT in aantallen deelnemers en MDT-projecten. In welke mate is de beoogde opschaling gerealiseerd? Daarna wordt in **hoofdstuk 5** de ervaring van jongeren belicht; hoe waarderen jongeren de deelname aan MDT en draagt het bij aan de beoogde doelstellingen? In **hoofdstuk 6** beschouwen we de ambitie van een landelijk dekkend netwerk, waarbij we kijken of MDT met een breed, en divers aanbod een even brede en diverse doelgroep weet te bereiken. En of MDT in heel Nederland toegankelijk is. **Hoofdstuk 7** beschrijft de ontwikkeling van MDT op het gebied van duurzame borging. We kijken zowel naar de mate waarin MDT geborgd is via samenwerking met verschillende partners en in hoeverre het MDT lukt om in mindere mate onafhankelijk te worden van overheidsmiddelen en dus financieel gedragen wordt door de maatschappij. Ten slotte verkennen we in **hoofdstuk 8** de waarde van MDT vanuit verschillende partijen in het veld. We focussen op onderwijsinstellingen, gemeenten, werkgevers en organisaties die vrijwillige inzet aanbieden: welke huidige en potentiële waarde van MDT zien zij en wat is er nodig om die verder te realiseren?

In het **laatste hoofdstuk** maken we de balans op en trekken we conclusies over waar MDT staat in haar ontwikkeling. Daarnaast doen we enkele aanbevelingen om verder te bouwen aan een MDT dat de experimenteerfase voorbij is en klaar is voor de toekomst.

2 Wat is MDT?

2.1 De ambities van MDT

De ontwikkeling van Maatschappelijke Diensttijd is gestart in 2018

In het regeerakkoord van kabinet Rutte III werd MDT als volgt geïntroduceerd: “Om jongeren in staat te stellen een bijdrage te leveren aan onze samenleving wordt de mogelijkheid van een maatschappelijke diensttijd ingevoerd”. De MDT-beweging werd gezamenlijk met jongeren en organisaties in gang gezet door met proeftuinen in de praktijk de ambitie nader uit te werken. Staatssecretaris Paul Blokhuis schrijft in 2019 in zijn Kamerbrief⁶ het volgende over MDT:

“MDT is een ontdekkingsreis voor jongeren naar de beste versie van henzelf. Een kans voor jongeren om hun talenten te ontdekken, van betekenis te zijn, nieuwe mensen te ontmoeten en keuzes te maken voor de toekomst. Hun persoonlijke ontwikkeling en vrijwillige inzet voor anderen maakt onze samenleving sterker.”

Aan de hand van drie doelstellingen moet MDT maatschappelijke impact realiseren

Concreet vertaalde staatssecretaris Paul Blokhuis in 2019 zijn ambitie naar drie doelstellingen van MDT. MDT moet jongeren in staat stellen om maatschappelijke impact te realiseren aan de hand van de volgende drie doelstellingen:

1. **Jongeren doen via MDT (op termijn) iets voor een ander en/of de samenleving.** Ze bieden directe hulp aan één of meerdere personen en dragen een steentje bij aan een betere maatschappij en/of duurzame wereld. Het kan zijn dat de activiteiten die jongeren doen direct impact hebben op een ander en/of de samenleving, maar het kan ook zijn dat op termijn de impact zichtbaar is.
2. **Jongeren ontwikkelen via MDT hun talenten.** Ze ontwikkelen hun vaardigheden, maken persoonlijke ontwikkeling door en vergroten hun toekomstperspectief. Tijdens MDT bieden de MDT-organisaties ondersteuning aan jongeren bij dit proces door onder andere goede begeleiding te geven en trainingen aan te bieden.
3. **Jongeren ontmoeten via MDT andere mensen.** Er vinden ontmoetingen plaats binnen en buiten de MDT-trajecten met mensen buiten de leefwereld van jongeren. Er wordt onderscheid gemaakt tussen twee vormen van ontmoeting: ontmoeting binnen de MDT-organisatie tussen jongeren onderling en ontmoeting buiten de MDT-organisatie tussen jongeren en bijvoorbeeld degenen die zij een dienst leveren of degenen met wie zij samenwerken.

Vanaf toen tot op heden in co-creatie met de maatschappij

Of het nu gaat om de inrichting van het MDT-netwerk, het opzetten van een subsidieregeling, het bouwen van een tool voor organisaties of het voeren van een campagne: de MDT-aanpak dient als een gids bij het ontwerpen. Deze MDT-aanpak kenmerkt zich door co-creatie en heeft als doel om breed draagvlak en eigenaarschap van MDT in de samenleving te creëren. Onderstaande dikgedrukte termen geven meer lading aan de MDT-aanpak.

⁶ Kamerbrief 13 september 2019

De interactie in het MDT-netwerk ontstaat daarom zoveel als mogelijk vanuit de **energie** in de samenleving. Waar op basis van **gemeenschappelijke opgaven, gelijkwaardige verhoudingen** en **intrinsieke motivatie** wordt samengewerkt, zal de energie vanzelf toenemen. Zo wordt MDT opgezet op die plekken waar ook de energie zit. Door in **co-creatie** met elkaar te werken, ontwikkelt het programma een MDT die aansluit op de behoeften van jongeren, maatschappelijke organisaties, het onderwijs, bedrijfsleven en de verschillende overheden en kan rekenen op draagvlak in de samenleving. Hierbij staat de **participatie van jongeren** centraal. Om alle ruimte te geven aan de maatschappij is MDT georganiseerd in een **fluide** vorm. Hierdoor is MDT **flexibel** en **wendbaar** en in staat om mee te bewegen met wat de samenleving van haar vraagt. Daarnaast blijft MDT ruimte bieden om **te experimenteren, te reflecteren, te leren** en **te innoveren**.

2.2 De praktische en unieke invulling van MDT

Een ontwerp geeft een aantal kaders mee voor MDT

Om ervoor te zorgen dat een MDT-project bijdraagt aan de drie doelstellingen van MDT, heeft het landelijk programma MDT een aantal kaders geschetst waar een project aan moet voldoen. Deze kaders zijn onderdeel van 'het ontwerp MDT' en zijn tijdens verschillende subsidierondes geïntroduceerd. Onderstaand beschrijven we de acht kaders die met name effect hebben op de inrichting en inkleuring van MDT-projecten. Per kader geven we aan vanaf welke subsidieronde deze gold. Dit benoemen we expliciet aangezien dit duiding geeft bij cijfers in deze verdere rapportage.

Kaders vanaf subsidieronde 1:

- Deelname aan MDT is vrijwillig. Dit geldt voor jongeren, organisaties, scholen, gemeenten, bedrijven en andere partijen.
- Jongeren hebben keuzevrijheid in de vorm, plek en timing van MDT.
- MDT mag niet leiden tot het verdringen van arbeid, stage of vrijwilligerswerk.
- MDT mag werk of school niet in de weg staan.
- MDT moet passen binnen bestaande wet- en regelgeving.

Kaders vanaf subsidieronde 2:

- Iedere MDT heeft maatschappelijke impact door bij te dragen aan de drie doelstellingen zoals beschreven in paragraaf 2.1.
- Om met MDT het onderwijs in het voortgezet onderwijs (vo) en middelbaar beroepsopleiding (mbo) te verrijken, kan MDT ook deel uitmaken van het onderwijsprogramma op scholen (dit gold ook in ronde 1, maar is geëxpliciteerd in ronde 2).

Kaders vanaf subsidieronde 4a:

- Partijen zijn verplicht hun aanvraag in partnerschappen in te dienen.
- Partijen zijn verplicht om minimaal 10% cofinanciering op te voeren.
- MDT is toegankelijk voor alle jongeren in de leeftijd van 14 – 27 jaar. Voor subsidieronde 4a gold het kader tot 30 jaar.
- De tijdsinvestering van een jongere voor MDT is minimaal 80 uur in maximaal 6 maanden en minimaal 2 weken.

Met goede onderbouwing mag incidenteel worden afgeweken van de leeftijdsgrenzen (14-27 jaar) en de tijdsinvestering van minimaal 80 uur.

Naast de benoemde kaders werd inschrijvers vanaf subsidieronde 2 gevraagd zich in te spannen op een aantal thema's om de witte vlekken van de eerste ronde op te vangen. Denk daarbij aan aandacht voor specifieke doelgroepen zoals vroegtijdig schoolverlaters, jongeren met een arbeidsbeperking, werkende jongeren. Als ook aan specifieke sectoren zoals natuur, duurzaamheid, techniek en politiek.

Tegelijkertijd is er voldoende ruimte voor maatwerk

Ook al zijn er kaders geschetst, maatwerk blijft belangrijk binnen MDT. De kaders moeten voldoende ruimte geven om een MDT-project zo in te vullen dat het past bij de wensen en behoefte van jongeren en organisaties.

MDT onderscheidt zich van werk, stages en vrijwilligerswerk

Hoewel er overeenkomsten zijn, is MDT niet hetzelfde als werk, een (maatschappelijke) stage of vrijwilligerswerk. MDT onderscheidt zich door het feit dat het maatschappelijke impact genereert, talentontwikkeling stimuleert én ontmoetingen organiseert. Het is niet hetzelfde als regulier werk in dienstverband, omdat het niet gericht is op productieve en betaalde arbeid, maar op het ontwikkelen van vaardigheden en talenten. Daarnaast is MDT geen onderdeel van een langere opleiding zoals een stage. Ook is het breder dan vrijwilligerswerk, aangezien een belangrijke focus bij MDT is dat de jongere gestimuleerd wordt in het ontwikkelen van zijn of haar talent en daarbij ook de bijbehorende begeleiding krijgt.

2.3 De acht varianten van MDT

In aanvulling op het ontwerp van MDT introduceerde staatssecretaris Paul Blokhuis dit jaar in zijn voortgangsbrief acht varianten van MDT (zie onderstaande tabel). De acht varianten zijn tot stand gekomen op basis van de verschillende inrichtingen van MDT-projecten in de praktijk. Doel van deze varianten is om inzicht te bieden in de meest voorkomende combinaties van factoren en motivaties van jongeren die de inrichting van MDT bepalen. In de praktijk zien we dat een MDT-organisatie niet binnen de kaders van één variant blijft, maar een mix van doelgroepen, motivaties en omvang bieden die meerdere varianten omvat. Met het kwantitatief en kwalitatief onderzoek zijn om deze reden de acht varianten niet afzonderlijk onderzocht. Enkel in het geval bevindingen specifiek op één variant gebaseerd zijn benoemen we deze specifiek.

In onderstaande tabel zijn de acht varianten weergegeven. Per variant staat beschreven op welke doelgroep(en) het MDT-traject zich richt, hoe het traject er op hoofdlijnen uitziet en welke maatschappelijke impact het MDT-traject beoogt. In het magazine: *Varianten van MDT in de praktijk*⁷ staan voorbeelden van MDT-trajecten die aansluiten bij de acht varianten.

⁷ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2020/07/03/varianten-van-mdt-in-de-praktijk>

Variant	Kenmerken van deelnemende jongeren	Omschrijving traject	Focus ⁸
1. (Deels) tijdens VSO, Pro, mbo-entree	Opleidingsniveau VSO, PrO, mbo-entree 14-20 jaar oud Met een tijdsbesteding van 4-16 uur per week	Jongeren zetten zich praktisch en hands-on in voor de samenleving. Ze doen graag iets voor hun directe leefomgeving , bijvoorbeeld aan een leefbare wijk.	<i>Talentontwikkeling</i> door (1) het aanreiken van handvatten bij het vinden van (een) passend(e) opleiding of werk en (2) het vergroten van zelfvertrouwen van een jongere.
2. (Deels) tijdens vo, mbo 2-4	Opleidingsniveau vo, mbo 2-4 14-20 jaar oud Met een tijdsbesteding van 4-6 uur per week	Jongeren krijgen een kijkje in de (andere) praktijk en komen in contact met personen die ze vaak niet op school tegenkomen.	<i>Talentontwikkeling</i> door het ontwikkelen van vaardigheden die een jongere normaal niet op school leert en <i>iets doen voor een ander en/of de samenleving</i> doordat jongeren zich op een laagdrempelige manier in kunnen zetten voor kwetsbaren.
3. (Deels) tijdens hbo, wo	Opleidingsniveau hbo, wo 17-24 jaar oud Met een tijdsbesteding van 4-6 uur per week	Jongeren krijgen de mogelijkheid om de kennis die ze hebben opgedaan tijdens hun opleiding, in te zetten in de praktijk en hier anderen mee te helpen.	<i>iets doen voor een ander en/of de samenleving</i> doordat jongeren hun vaardigheden en kennis inzetten voor de maatschappij en <i>talentontwikkeling</i> doordat ze hun sociale vaardigheden vergroten.
4. Naast school-/studie- en/of werktijd: toekomstbeeld ontwikkelen naar opleiding en/of werk	Met name opleidingsniveau VSO, PrO, mbo-entree 17-27 jaar oud Met een tijdsbesteding van 4-20 uur per week	Jongeren zetten zich praktisch en hands-on in voor de samenleving. Ze doen graag iets voor hun directe leefomgeving , bijvoorbeeld aan een leefbare wijk.	<i>Talentontwikkeling</i> door (1) het aanreiken van handvatten bij het vinden van (een) passend(e) opleiding of werk en (2) het vergroten van zelfvertrouwen van een jongere.
5. Naast school-/studie- en/of werktijd: talenten ontdekken & anderen ontmoeten	Met name opleidingsniveau vo, mbo 2-4 14-23 jaar oud Met een tijdsbesteding van 4-16 uur per week	Jongeren gaan vanuit hun interesses kijken hoe ze impact kunnen maken. Ze werken toe naar een concreet resultaat .	<i>Talentontwikkeling</i> door jongeren te helpen hun talenten te ontdekken en vaardigheden te ontwikkelen en <i>ontmoeting</i> doordat jongeren meer leren over de samenleving door in contact te komen met kwetsbaren.

⁸ Ieder MDT-traject draagt bij aan de drie ambities van MDT: (op termijn) iets doen voor een ander, talentontwikkeling en ontmoeting.

Variant	Kenmerken van deelnemende jongeren	Omschrijving traject	Focus ⁹
6. Naast school-/ studie- en/of werktijd: persoonlijke ontwikkeling door impact maken	Met name opleidingsniveau hbo, wo 17-27 jaar oud Met een tijdsbesteding van 4-20 uur per week	Jongeren krijgen de mogelijkheid om met hulp van gelijkgestemden en experts aan de slag te gaan met het oplossen van maatschappelijke vraagstukken.	<i>lets doen voor een ander en/of de samenleving</i> en hierdoor persoonlijk te ontwikkelen en <i>talentontwikkeling</i> doordat ze een beter beeld krijgen bij hun toekomstige studie of baan.
7. In tussen- of uitkeringsperiode	Alle opleidingsniveaus 16-27 jaar Met een tijdsbesteding van 20-24 uur per week	Jongeren met uiteenlopende niveaus en achtergronden zetten zich in voor een ander en/of de samenleving door samen te werken aan een opdracht en/of zich in te zetten bij een organisatie.	<i>Talentontwikkeling</i> door jongeren te helpen hun talenten te ontdekken en vaardigheden te ontwikkelen en <i>ontmoeting</i> doordat jongeren samenwerken met jongeren van andere niveaus en achtergronden.
8. Meer verplichtende variant⁹	Voortijdig schoolverlaters <u>tussen 18-21 jaar</u> Voortijdig schoolverlaters van <u>16-17 jaar</u> Jongeren met een bijstandsuitkering	Jongeren met deze kenmerken doen mee aan trajecten binnen de varianten “In tussen- of uitkeringsperiode” en “Naast school en/of werktijd: toekomstbeeld ontwikkelen naar opleiding en/of werk”	<i>Talentontwikkeling</i> door het aanreiken van handvatten bij het vinden van (een) passend(e) opleiding of werk

Onlangs is een apart onderzoek uitgevoerd naar de verplichtende variant (variant 8)

Staatssecretaris Blokhuis kondigde eind 2019 aan te willen verkennen een meer verplichtende variant van MDT wettelijk te verankeren. AEF heeft naar aanleiding daarvan onderzoek gedaan naar de wettelijke (on)mogelijkheden van een meer verplichtende variant en de voor- en nadelen van een dergelijke variant (2020). De focus lag op drie doelgroepen:

1. Een meer verplichtende variant van MDT in relatie tot de tegenprestatie (voor jongeren met een bijstandsuitkering).
2. Een meer verplichtende variant van MDT in relatie tot de bestaande kwalificatieplicht (voor jongeren van 16 en 17 jaar).
3. Een meer verplichtende variant van MDT bij een verlengde kwalificatieplicht (voor jongeren van 18 tot 21 jaar).

Hierbij werd onderscheid gemaakt tussen een *deels eigen keuze binnen een wettelijke verplichting (deels verplichting)* en een *verplichting binnen een wettelijke verplichting (volledige verplichting)*. Onder wettelijke verplichting wordt bijvoorbeeld de tegenprestatie genoemd.

⁹ Met deze variant wordt nog geëxperimenteerd.

In het onderzoek doet AEF de aanbeveling om als overheid in te zetten op een deels verplichtende variant in plaats van een volledig verplichtende variant. Beide varianten hebben voordelen, zoals een verbreding van het aanbod voor jongeren en een groter bereik van jongeren. Voor de deels verplichtende variant geldt daarnaast dat geen wettelijke aanpassingen nodig zijn (voor doelgroep 2) en dat er minder verhoogd risico is van vroegtijdig uitvallen van jongeren bij MDT en het verstoren van de groepsdynamiek dan bij een volledig verplichtende variant.

3 De impact van corona op MDT

Centraal in deze rapportage staat de ontwikkeling van MDT naar een landelijk dekkend netwerk en een duurzame invulling van MDT. In de hierna volgende hoofdstukken schetsen we waar MDT staat op deze route, maar niet voordat we stilgestaan hebben bij een belangrijke gebeurtenis van het afgelopen jaar: de uitbraak van het coronavirus. De coronacrisis heeft invloed op de samenleving en trof uiteraard ook MDT. Duizenden jongeren konden tijdelijk niet naar school of sport en ontmoetingen werden zo veel mogelijk beperkt. De MDT-trajecten die jongeren op het moment van de uitbraak al volgden werden aangepast of stilgezet. De projecten bevonden zich op het moment van de uitbraak in uiteenlopende fasen: waar de projecten uit de eerste en tweede subsidieronde voornamelijk bezig waren met de afronding, was de gemeentelijke subsidieronde in volle gang en stonden de projecten uit subsidieronde 4a op het punt te beginnen.

In dit hoofdstuk beschrijven we de impact van corona op MDT. We gaan eerst in op de effecten van het coronavirus op de reguliere MDT-projecten. Vervolgens leest u over het ontstaan en de resultaten van de #OokditiMDT initiatieven en het programma Jeugd aan Zet. Tot slot beschrijven we wat MDT kan leren van MDT in coronatijd.

3.1 Effect van corona op reguliere MDT-projecten

MDT-organisaties hebben zich aan kunnen passen aan de nieuwe (corona) situatie

Uit kwantitatief onderzoek blijkt dat de MDT-projecten zich steeds beter aangepast hebben aan de coronacrisis. In juni gaf 3% van de projectleiders aan dat de coronacrisis geen of beperkt effect heeft gehad op de ontwikkeling van hun MDT-project en 64% had het aanbod aangepast als gevolg van coronamaatregelen. In de gemeentelijke subsidieronde met een hoge fysieke aanwezigheid van 20 uur per week heeft zelfs 90% van de projecten het aanbod moeten aanpassen. De helft van de projecten in subsidieronde 4a hebben daarnaast de start van het project uitgesteld. Zij zouden per maart 2020 starten. Eind november lieten de cijfers al een rooskleuriger beeld zien: de helft van de projectleiders gaf aan dat de coronacrisis op dat moment geen effect (meer) heeft en op volledige kracht aan de slag te zijn. Iets minder dan de helft geeft aan dat ze gestart zijn, maar met een lagere intensiteit. Ondanks de tijd die het MDT-organisaties heeft gekost zich aan te passen aan de nieuwe realiteit, hebben de projecten zich dus aan kunnen passen aan de situatie. Dit is ook te zien aan het groeiend aantal deelnemers in subsidieronde 4a. Bovendien is het cijfer dat jongeren aan MDT geven onveranderd gebleven.

Veel projecten hebben hun MDT moeten ombuigen naar een 'coronaproof' programma

De meeste projecten hanteren als gevolg van de coronamaatregelen een combinatie van een online- en offlineprogramma. Over het algemeen hebben projectleiders een sterke voorkeur voor een offlineprogramma, aangezien het lastiger is om jongeren aangehaakt te houden via een onlineprogramma. Dit wordt alleen maar lastiger als er ook geen offline startmoment kan plaatsvinden met alle jongeren. De projecten hebben verschillende oplossingen gevonden voor een 'coronaproof' MDT-programma. Denk hierbij aan het uitvoeren van trainingen in kleinere groepen of op digitale wijze, jongeren in tweetallen opdrachten laten doen, het geven van zowel online als offline workshops en het filmen en delen van activiteiten. Om sociaal voldoende binding te houden lieten projectleiders bijvoorbeeld pizza's bij jongeren thuisbezorgen om alsnog 'samen' te eten. Het kwantitatieve onderzoek laat zien dat de onlineprogramma's geen effect hebben gehad op de mate waarop jongeren nieuwe mensen hebben leren kennen, ondanks dat MDT-trajecten vaker (deels) online moesten worden

uitgevoerd. In onderstaand kader lichten we uit hoe MDT-organisatie Beeldbrengers hun traject ombogen naar een 'coronaproof' programma.

Beeldbrengers tijdens de coronacrisis

Bij Beeldbrengers gaan jongeren aan de slag met het maken van reportages over alles wat het samenleven in de regio Nijmegen raakt. Zo ook de uitbraak van het coronavirus. De coronacrisis trekt een zware wissel op de samenleving, waaronder op jongeren. Deelnemers aan het MDT-traject bij Beeldbrengers ontwikkelden speciaal voor jongeren een nieuwe webserie 'Vraag het voor een vriend'. Jongeren gaan in de webserie met andere jongeren in gesprek over de problemen waar ze als gevolg van de coronacrisis tegenaan lopen. Aanvullend worden verschillende livestreams opgezet om op afstand het gesprek op gang te brengen tussen jongeren en bijvoorbeeld gemeenten. Tijdens de livestreams werden jongeren in staat gesteld om te laten horen hoe zij de coronacrisis ervaren en welke kansen of uitdagingen zij zien voor het gemeentelijk beleid.

MDT 'Zoek het Uit!' tijdens de coronacrisis

Eén van de projecten uit de gemeentelijke subsidieronde is MDT 'Zoek het Uit!' In deze intensieve variant volgen jongeren 6 maanden 20-24u per week een MDT-traject. Hierbij volgen ze met hun MDT-groep diverse trainingen en workshops, en draaien ze gedurende 5 maanden 2 dagen per week mee bij een gastorganisatie. Door de intelligente lockdown hebben ze het programma grotendeels naar online omgezet. Het belangrijkste doel was om contact te houden met de jongeren, een daginvulling en structuur te bieden en jongeren te blijven coachen. Bij de start van het traject kregen alle jongeren van de jongerencoach een MDT-tas met spullen, zoals een werkmap met het logo van MDT. Het online programma bestond onder andere uit workshops, trainingen en sprekers van bedrijven en vrijwilligersorganisaties. Daarnaast waren er ook activiteiten buiten, zoals een speurtocht door de stad. Hiervoor werden ze gekoppeld aan een 'buddy' waarmee ze via de telefoon konden samenwerken. Ook gingen de jongeren aan de slag met een maatschappelijk project door te helpen bij het plaatselijke ouderenwerk, onder andere door het organiseren van een fietstocht voor ouderen met een quiz en het versturen van meer dan 100 kaarten aan ouderen.

Er zijn ook voordelen voor MDT

Het aanpassen van het programma op de coronamaatregelen brengt volgens projectleiders van reguliere MDT-trajecten naast uitdagingen ook voordelen met zich mee. Voornamelijk door op een slimme manier gebruik te maken van de benodigde aanpassingen. Zo benutten projectleiders de onlinebijeenkomsten als plek om jongeren in het kader van talentontwikkeling te leren online vergaderingen te begeleiden en kunnen MDT-projecten het ontwikkelde online trainingsaanbod duurzaam blijven inzetten. MDT-projecten zien daarnaast dat momenteel veel theoretisch geschoolde jongeren en jongeren die net beginnen met studeren zich aanmelden voor MDT, omdat ze sociaal contact missen door afstandsonderwijs en er minder mogelijkheden zijn om leeftijdsgenoten te leren kennen. Ook de enigszins gedwongen combinatie van online en offline bijeenkomsten wordt door projectleiders als positief ervaren en meegenomen in het reguliere traject. In onderstaand kader is te lezen hoe MDT-organisatie Vrijwillig Traineeship dit doet.

Voordelen van onlinebijeenkomsten

MDT-organisatie Het Vrijwillig Traineeship nam de coronamaatregelen in acht door de fysieke kennismaking met nieuwe jongeren om te zetten naar een onlinebijeenkomst. Met deze verandering kwamen de projectleiders erachter dat het organiseren van een eerste onlinebijeenkomst drempelverlagend werkt, in het bijzonder voor kwetsbare jongeren. Als de eerste horde eenmaal is genomen bleek deze groep zich daarna prettiger te voelen bij

een fysieke afspraak. Deze les heeft het Vrijwillig Traineeship meegenomen door vanaf nu standaard de eerste bijeenkomst online te organiseren.

3.2 Extra impulsen van MDT in coronatijd

Tijdens de coronacrisis zijn onder de vleugels van MDT twee bewegingen ontstaan. De #OokditisMDT initiatieven en het programma Jeugd Aan Zet. Onderstaand beschrijven we de twee bewegingen.

#OokditisMDT initiatieven

Naast de aanpassingen van reguliere MDT-trajecten, ontstond er een tweede beweging als gevolg van de coronacrisis. Organisaties en wellicht nog wel nadrukkelijker de deelnemende jongeren zagen meer maatschappelijke kansen voor MDT. MDT gaat over iets doen voor een ander en juist in deze lastige periode gaven jongeren aan graag hun steentje bij te dragen. Mede dankzij het wegvallen van dagactiviteiten hielden zij tijd over om iets te betekenen voor hen die lijdten onder de coronacrisis. Op deze behoefte werd ingespeeld door middel van een laagdrempelige subsidieronde voor organisaties met een lopend of afgerond MDT-project: #OokditisMDT.

De initiatieven kennen een diverse insteek en richten zich op verschillende doelgroepen. Zo speelden jongeren bij het project #Boterkaaseneieren raamspeellen met ouderen, gaven jongeren bij het project *MDT op Zuid 2.0* digitale huiswerkbegeleiding aan kwetsbare scholieren en statushouders, konden jongeren bij *075Heroes* onder andere balkonwork-outs verzorgen voor ouderen en richtte het project *Walhallab helpt* de luisterlijn 'Walhellep' op waar jongeren met andere jongeren in gesprek gingen die hun ei kwijt wilden. Bij deze gesprekken waren begeleiders nabij om te ondersteunen bij eventuele complexe verhalen. Bovendien is er een triage-instrument ontwikkeld om de jongere ook door te verwijzen bij ernstige problematiek. In onderstaand kader is het project #Boterkaaseneieren nader toegelicht.

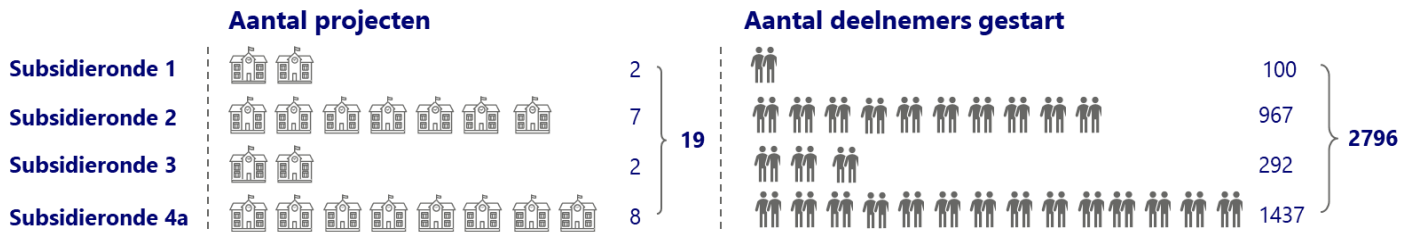
#Boterkaaseneieren

Het project #Boterkaaseneieren is een #OokditisMDT initiatief van MDT-organisatie Music Moves. Het initiatief kwam tot stand in samenwerking met stichting 10.000 hours. De stichting organiseert normaal gesproken onder andere festivals voor jongeren met een beperking of eenzame ouderen. Aangezien dergelijke activiteiten niet mogelijk zijn tijdens de coronacrisis kwam een nieuw idee tot stand: het spelen van boter, kaas en eieren met ouderen via het raam. Jongeren konden zich vrijblijvend opgeven en kregen een toolkit thuisgestuurd met uitleg en materiaal. Gedurende de looptijd van het initiatief zijn vele andere spellen bedacht zoals Pim-Pam-Pet, Pictionary, Galgje en 4 op een rij.

Via #OokditisMDT zijn bijna 2800 jongeren bereikt

In totaal zijn er 19 projecten gehonoreerd en hebben er bijna 2.800 jongeren deelgenomen aan een #OokditisMDT initiatief. Een deel van deze deelnemers heeft eerder meegedaan of gaat ook meedoen aan het reguliere MDT-traject. Onderstaand figuur geeft een uitsplitsing per subsidieronde. De #OokditisMDT-trajecten zijn gestart vanaf april 2020. In september 2020 waren de meeste #OokditisMDT-trajecten afgerond. Naar schatting is de gemiddelde looptijd van een #OokditisMDT-traject 4 maanden geweest.

Figuur 1: aantal projecten en aantal deelnemers #OokditiMDT per subsidieronde

Projectleiders zijn positief over de #OokditiMDT initiatieven

De #OokditiMDT initiatieven zijn als zeer positief ervaren: 90% van de projecten is (zeer) tevreden over het verloop van hun initiatief. Deze tevredenheid komt voornamelijk voort uit de hoeveelheid geworven jongeren en de positieve ervaringen met het snel schakelen om coronaproof te werken. Er is ook een aantal waardevolle lessen opgedaan die projectleiders kunnen gebruiken in hun reguliere MDT-traject. Deze lessen zitten met name in het opdoen van ervaring met online werken, het organiseren van online sessies, meetings en trainingen en het online werven van doelgroepen. Een projectleider van een #OokditiMDT-initiatief zegt hierover:

“Online aanbod verlaagt voor sommige jongeren de drempel om deel te nemen aan MDT”

Andere projectleiders geven aan lessen mee te nemen van het op afstand behouden en versterken van een fijne (digitale) groepsdynamiek. Ten slotte worden er ook lessen getrokken op het vlak van jongerenparticipatie:

“Het inzetten van een eigen initiatief en de eigen creativiteit van jongeren is de allergrootste kracht binnen het project”

Naast de #OokditiMDT initiatieven, financierde MDT het programma Jeugd Aan Zet

Afgelopen zomer heeft het Veiligheidsberaad (onderdeel Landelijk Netwerk Bevolkingszorg, LNB) het programma Jeugd Aan Zet georganiseerd. Op verzoek heeft MDT dit programma gefinancierd. Via Jeugd Aan Zet konden gemeenten met maximaal 60.000 inwoners zich inzetten om de participatie en ontmoeting van jongeren tussen de 12 en 18 jaar te stimuleren in tijden van corona en hun talenten te ontwikkelen. Hiermee wilden LNB en MDT een positief alternatief bieden voor jongeren die door corona te maken hebben met gevoelens van eenzaamheid en verveling. Gemeenten ontvingen € 10.000 om een project op te zetten.

In totaal hebben bijna vijftig gemeenten meegedaan aan het programma Jeugd Aan Zet, verspreid over heel Nederland.¹⁰ De activiteiten per gemeente varieerden. Een aantal voorbeelden van Jeugd Aan Zet activiteiten is als volgt:

- Jongeren gaan als spelleider, scheidsrechter of groepsbegeleider aan de slag tijdens een grote sportdag. Daarbij krijgen ze workshops over onder andere hoe je evenementen organiseert en trainingen geeft.

¹⁰ Voor een overzicht van deze gemeenten, zie: <https://www.doemeemetmdt.nl/nieuws/jeugd-aan-zet-bevordert-jongerenparticipatie-in-50-kleinere-gemeenten>

- Jongeren maken onder professionele begeleiding live tv-uitzendingen over wat er in de gemeente allemaal gebeurt.
- Jongeren kunnen meedoen aan een summerschool, met onder andere sportclinics en excursies naar maatschappelijke en culturele locaties.

In de wintermaanden is op initiatief van Het Veiligheidsberaad een tweede editie van Jeugd Aan Zet georganiseerd ('de wintereditie'). In deze editie kunnen *alle* gemeenten zich inschrijven voor het initiatief. In totaal 309 gemeenten hebben zich aangemeld voor de wintereditie van Jeugd Aan Zet. MDT heeft ook de wintereditie gefinancierd.

Met de betrokkenheid van MDT bij het programma Jeugd Aan Zet hoopt MDT de bekendheid van MDT bij de gemeenten in Nederland te vergroten. Voor jongeren en gemeenten was dit vaak een eerste kennismaking met maatschappelijke activiteiten, in lijn met het gedachtegoed van MDT.

Daarnaast is gestart met de ontwikkeling van perspectief voor de jeugd met MDT

Momenteel vindt de ontwikkeling van een derde beweging plaats: 'Perspectief voor de jeugd met MDT'. Deze light subsidieregeling staat net als het programma Jeugd aan Zet open voor gemeenten. Het doel van 'Perspectief voor de jeugd met MDT' is gemeenten en jongeren in de gelegenheid te stellen om de maatschappelijke effecten van corona te bestrijden, in samenwerking met MDT-organisaties.

3.3 Drijvende en remmende krachten als gevolg van de coronacrisis

Projectleiders ervaren een aantal drijvende krachten

Een aantal factoren is belangrijk geweest voor het aanpassen van reguliere MDT-projecten en het realiseren van de #OokditiMDT initiatieven.

- **Enthousiasme.** Het enthousiasme van jongeren, betrokkenen op de werkvloer en samenwerkingspartners om in te spelen op de acute maatschappelijke problemen was onmisbaar voor alle MDT-trajecten en #OokditiMDT initiatieven.
- **Snelle subsidiëring.** Projectleiders noemen de snelle subsidiëring van ZonMw als belangrijke drijvende kracht. Projectleiders ervaren dat ZonMw goed meedacht en helder communiceerde.
- **Bestaande samenwerking.** De goede samenwerkingen die projecten al eerder hadden gesmeed binnen MDT waren een goede basis om in crisistijd snel te kunnen schakelen.
- **Webinars.** Projectleiders noemden de organisatie van webinars over MDT in coronatijd als drijvende kracht. Via de webinars ontvingen de projectleiders actuele informatie over de subsidieronde, was er ruimte voor vragen en konden er tips en tricks uitgewisseld worden. Tevens gaven de webinars projectleiders inspiratie voor het vormgeven van eigen onlinebijeenkomsten. Naast de webinars bood het overleg met accounthouders een platform voor projectleiders om in kleinere groepen actief met elkaar mee te denken.
- **Pressurecookereffect.** Het coronavirus bracht een pressurecookereffect met zich mee, wat door projectleiders werd gezien als drijvende kracht. In korte tijd moest veel geregeld worden en er was geen ruimte voor lange discussies of onderhandelingen. Tegelijkertijd was er sprake van een gedeeld maatschappelijk doel: samen tegen corona. Dit resulteerde er voor veel projecten in dat in een relatief korte periode nieuwe samenwerkingen aan zijn gegaan. Een voorbeeld is de samenwerking die Young Impact is aangegaan met stichting BOOR en het speciaal onderwijs om online trainingsaanbod te ontwikkelen dat aansluit bij de jongeren op het speciaal onderwijs. Zo ontstond een

product dat beter is dan wanneer de partijen er eigenstandig aan gewerkt hadden. Door de korte looptijd zijn er tegelijkertijd samenwerkingen ontstaan die snel en vluchtig tot stand zijn gekomen. De komende tijd zal uitwijzen in hoeverre deze samenwerkingen duurzaam zijn.

Ook remmende krachten waren aanwezig

Een aantal factoren hebben juist een remmende werking gehad op het aanpassen van reguliere MDT-projecten en het realiseren van de #DitisMDT initiatieven.

- **Pressurecooker effect.** Hoewel de pressurecooker als voordeel werd genoemd, zagen projectleiders dit ook als nadeel. Door de korte looptijd verliep de afstemming met collega's intern, maar ook met (nieuwe) samenwerkingspartners snel en vluchtig. Vooral bij het aangaan van nieuwe contacten werd deze snel- en vluchtigheid als een belemmerende factor ervaren. Het investeren in de relatie wordt door projectleiders als een belangrijke voorwaarde gezien voor een goede samenwerkingsrelatie, maar kreeg met het onder stoom en kokend water opzetten van het #OokditisMDT minder aandacht.
- **Gastorganisaties hebben andere prioriteiten.** In korte tijd ontstond vanuit verschillende kanten vrijwillige energie: jongeren, betrokkenen op de werkvloer en samenwerkingspartners. Om vervolgens de aansluiting te maken met degenen die een hulpvraag hebben bleek complexer. Veel organisaties die werken met de doelgroep hadden als gevolg van corona andere prioriteiten. Zo was de zorg bijvoorbeeld te druk om direct in te spelen op de beschikbare vrijwillige inzet. Het vinden van goede gastorganisaties is lastiger geworden in coronatijd. Projectleiders zochten hiervoor naar oplossingen. Bijvoorbeeld door combinaties van gastorganisaties te maken. Veel gemeentelijke MDT-trajecten benaderden daarnaast meer gastorganisaties of lieten jongeren minder tijd doorbrengen bij een gastorganisatie.
- **Risicomijdend gedrag.** De coronacrisis geeft veel onzekerheden voor de MDT-organisaties. Met name voor relatief kleine welzijnsorganisaties die sterk afhankelijk zijn van (MDT-)subsidies geeft corona onzekerheid. Zo is het bijvoorbeeld maar de vraag of gemeenten in staat zijn om eventuele subsidies te verlengen, waardoor de financiële bestaanszekerheid onder druk kan komen te staan. Hierdoor vertonen MDT-organisaties als gevolg van de coronacrisis risicomijdend gedrag. Projectleiders geven aan dat dit risicomijdende gedrag een remmend effect heeft op besluitvorming en ertoe leidt dat eventuele benodigde investeringen voor een goede uitvoering van MDT uitgesteld of zelfs niet gedaan worden. Dit staat een goede uitvoering van MDT in de weg.
- **Schaarste ruime locaties.** Het regelen van andere locaties doordat locaties niet meer beschikbaar zijn (bijvoorbeeld scholen) en doordat locaties nu groter moeten zijn dan voorheen vanwege de te hanteren 1,5 meter afstand.
- **Onvoorzien uitgaven voor reguliere MDT-trajecten.** Het coronavirus brengt onvoorzien uitgaven met zich mee. Dit zijn met name uitgaven aan extra coaching/begeleiding om op afstand toch met elkaar in verbinding te blijven en grotere locaties als gevolg van de 1,5 meter regel.

3.4 Wat leren we van MDT in coronatijd?

Inmiddels zijn we driekwart jaar verder en heeft het coronavirus ons land nog steeds in de greep. Versoepelingen van maatregelen vonden plaats, supersneltesten zijn ontwikkeld en de eerste zorgmedewerkers hebben hun coronavaccinatie gekregen, maar we zijn nog niet af van de 1,5-meter-samenleving. Desondanks hebben projecten laten zien flexibel en wendbaar te zijn en zich aan te kunnen passen aan de nieuwe (corona)situatie. Zo bogen projecten de

activiteiten om binnen de richtlijnen van het RIVM en zijn er aanvullend op huidige projectplannen nieuwe #OokditiMDT initiatieven opgezet. Voor alle projecten bleven de drie doelstellingen van MDT onveranderd. Iets betekenen voor een ander, bijdragen aan talentontwikkeling en ontmoetingen binnen en buiten de MDT-trajecten met mensen buiten de leefwereld van de jongeren. Al kon de laatste doelstelling op de meeste momenten alleen plaatsvinden zonder fysieke ontmoeting.

Lessen voor reguliere trajecten

Het aanpassen van het reguliere MDT-programma op de coronamaatregelen en het opzetten van initiatieven in coronatijd brachten naast uitdagingen ook voordelen en lessen met zich mee. Zo ontwikkelden projectleiders op het vlak van talentontwikkeling een online trainingsaanbod dat duurzaam ingezet kan blijven worden, bleken digitale ontmoetingen drempelverlagend voor verschillende jongeren en bespaarden deze een hoop reistijd in vergelijking met fysieke bijeenkomsten, en verbreedden vele MDT-organisaties de mogelijkheden voor jongeren om binnen hun project iets te doen voor een ander.

MDT als vliegwiel voor kortdurende maatschappelijke initiatieven

De coronacrisis heeft zichtbaar gemaakt hoe MDT kan bijdragen grote maatschappelijke uitdagingen het hoofd te bieden. In korte tijd zijn duizenden enthousiaste jongeren gemobiliseerd om in #OokditiMDT initiatieven, het programma Jeugd Aan Zet of in het reguliere MDT-traject om anderen digitaal of op afstand een hart onder de riem te steken én zichzelf en hun talenten te ontwikkelen. De opgebouwde MDT-infrastructuur bood jongeren en het veld een platform om vanuit gedeelde urgentie te verbinden en tot nieuwe initiatieven te komen. Belangrijke ingrediënten van deze MDT-infrastructuur die in de toekomst wederom antwoord kunnen bieden op acute maatschappelijke uitdagingen:

- Gebruik maken van bestaande netwerken onder jongeren, (maatschappelijke) organisaties, onderwijs en gemeenten.
- De herkenbare en vlotte werkwijze met subsidierondes en samenwerking met ZonMw.
- De vertrouwde kortcyclische aanpak van het MDT-programma waarin geleerd wordt in co-creatie met de praktijk.

4 De groei van MDT

In dit hoofdstuk kijken we naar de groei van MDT in deelnemersaantallen. Zowel op het gebied van jongeren als op het gebied van MDT-projecten. Eerder is de ambitie benoemd om per maart 2020 ca. 15.000 deelnemende jongeren te hebben bereikt. Deze ambitie is nagenoeg gehaald. De ambities worden nu flink verhoogd: met de gelden van 2020 en 2021 wordt beoogd om respectievelijk 40.000 (2020) en 60.000 (2021) jongeren een MDT te laten starten.^{11 12}

Deze aantallen kunnen behaald worden door een intensivering van het aantal actieve subsidierondes. Eind 2020 is de aanvullende ronde 4b gestart en dit jaar start de ronde 4c. Op moment van schrijven zijn deze subsidierondes nog niet gestart en kijken we naar de ontwikkeling van de eerste vier subsidierondes. Wel weten we op sommige onderdelen al de aantallen en ambities van de per begin 2021 actief te starten subsidieronde 4b. Daar waar relevant worden deze benoemd om zo een kijkje in de nabije toekomst te geven.

In het onderstaande kijken we eerst naar de groei van het aantal MDT-projecten en vervolgens naar het aantal deelnemende jongeren. Waarbij in de eerdere rapportages alleen is gekeken naar het cumulatief aantal jongeren sinds de start wordt in deze rapportage ook gekeken naar de ontwikkeling van het aantal actieve jongeren in MDT. Ten slotte hebben we aandacht voor de eerste inzichten van de landelijke bekendheid van MDT.

Relevante begrippen voor dit hoofdstuk

MDT-organisatie en -project: onder een MDT-organisatie en -project verstaan we (een samenwerking van) partijen die een volledig afgebakend MDT-traject voor jongeren organiseren. De hoofdaanvrager van een dergelijke samenwerking kan zowel een maatschappelijke organisatie als een gemeente zijn.

MDT-traject: onder een MDT-traject verstaan we de reis die een jongere maakt binnen MDT, waarbij aandacht is voor zowel de maatschappelijke impact van de jongere, de ontwikkeling van zijn of haar talenten en de ontmoeting met anderen.

Het aantal actieve MDT-jongeren: het aantal jongeren dat is gestart met MDT groeit. Het cumulatief aantal jongeren dat meedoet met MDT geeft een beperkt beeld van de daadwerkelijke groei van MDT. Ter illustratie; als er elke dag iemand start én elke dag iemand stopt met MDT, stijgt het cumulatief aantal gestarte jongeren gestaag door, maar is er geen sprake van groei van MDT in de dagelijkse praktijk. In deze rapportage kijken we daarom voor het eerst naar het aantal actieve jongeren: het aantal jongeren dat in de laatste 6 maanden is gestart. Deze indicator geeft een meer actueel beeld van de volume-ontwikkeling van MDT en biedt daardoor indien gewenst een betere mogelijkheid om daarop te sturen.

¹¹ <https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/kamerstukken/2020/07/03/kamerbrief-over-voortgang-maatschappelijke-diensttijd/kamerbrief-over-voortgang-maatschappelijke-diensttijd.pdf>

¹² Zie beantwoording kamervraag 45, TK 1790417-214993-MDT, blz. 28.

4.1 Ontwikkeling van aantal MDT-projecten

Op dit moment drie subsidierondes actief, tijdelijke dip in actieve MDT-projecten

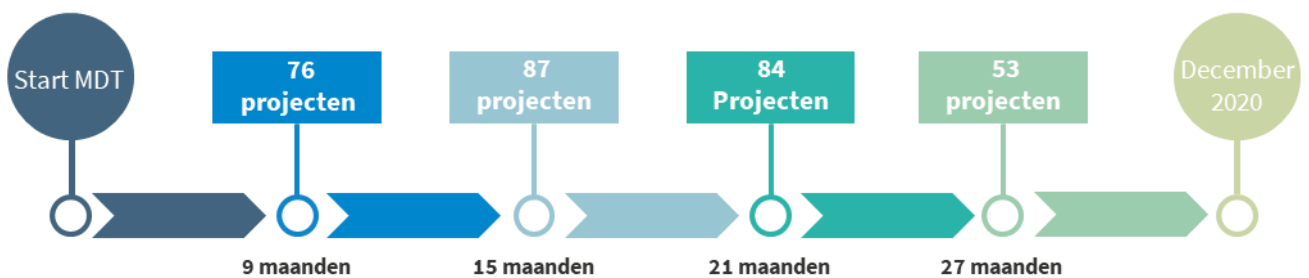
In oktober 2018 is de eerste subsidieronde van MDT gestart met 41 projecten. Deze subsidieronde liep 18 maanden, tot en met april 2020. Verschillende projecten hebben een verlenging aangevraagd en liepen daardoor langer door. Per eind 2020 zijn vrijwel alle projecten in deze subsidieronde afgerond.

In maart 2019 is de tweede subsidieronde gestart met 35 projecten. De tweede subsidieronde loopt nog door tot en met februari 2021. Ongeveer een kwart van de projecten heeft het MDT-traject al afgerond. Vanwege onder meer de coronacrisis zal een deel van de trajecten naar verwachting langer doorlopen.

De derde subsidieronde (voor gemeenten) is gestart in oktober 2019 en nog volledig actief, met in totaal 11 MDT-projecten.

De subsidieronde 4a is officieel gestart per maart 2020 met 27 MDT-projecten. Met het oog op een naadloze aansluiting op de afronding van de 1^e subsidieronde. Vanwege de uitbraak van de coronacrisis is de start van verschillende MDT-projecten in subsidieronde 4a echter uitgesteld. Hierdoor is een tijdelijke dip ontstaan in het aantal actieve projecten en jongeren die in onderstaande paragrafen meermaals terugkomt.

Onderstaande afbeelding geeft de ontwikkeling van het aantal lopende MDT-projecten over de tijd weer sinds de start van MDT. Na 9 maanden liepen zowel de eerste als de tweede subsidieronde en na 15 maanden zat daar ook de gemeentelijke subsidieronde bij. Na 21 maanden liepen ook de MDT-projecten uit subsidieronde 4a, terwijl in de eerste en tweede subsidieronde steeds meer projecten waren afgerond. Dit maakt dat er momenteel 53 projecten actief zijn tegenover 87 projecten een jaar geleden.

Figuur 2: ontwikkeling aantal lopende MDT-projecten over de tijd

Met de start van subsidieronde 4b in het laatste kwartaal van 2020 zal het aantal actieve projecten per medio 2021 stijgen naar de eerdere piek van ca. 85 projecten.

4.2 Ontwikkeling van het aantal deelnemende jongeren

Ambitie aantal deelnemers en intensiteit per project gestegen

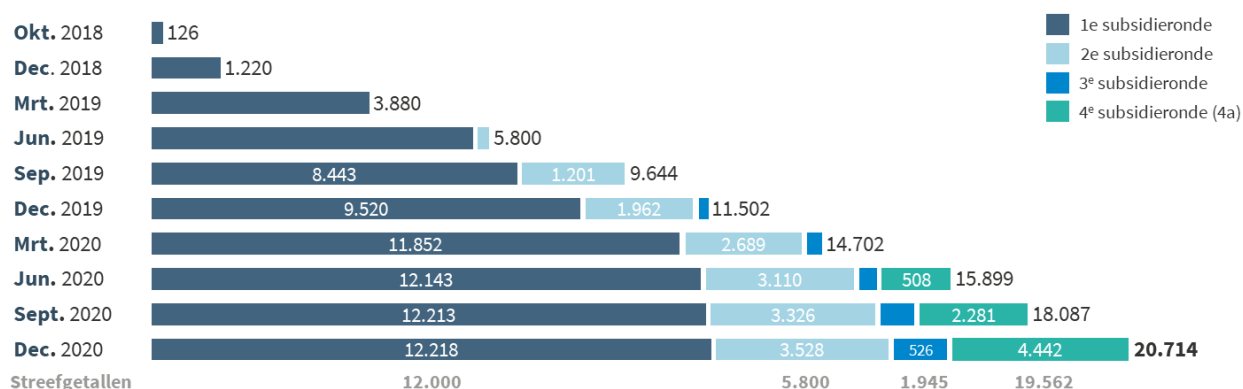
Met de start van subsidieronde 4a is het alleen nog mogelijk om als netwerk van organisaties in te schrijven op de subsidieronde. Met deze netwerkstructuur worden de individuele MDT-projecten groter. Waar in de eerste drie subsidierondes gemiddeld zo'n 225 deelnemende jongeren werden beoogd per project is dat in subsidieronde 4a bijna 700.

Ook is de intensiteit per MDT-project gestegen. Waar in de eerste subsidieronde een deel van de jongeren een MDT deed van kortere duur (minder dan 20 uur), is in de vierde subsidieronde een minimum van 80 uur gesteld. De tweede en derde subsidieronde kenden van zichzelf al een groter aantal verwachte uren deelname. Daarmee is de tijd die per MDT-project wordt besteed door de jongeren sterk gestegen.

Het aantal gestarte jongeren is de 20.000 gepasseerd

Tussen eind 2018 en december 2020 zijn bijna 21.000 jongeren gestart met MDT. Dit aantal komt voort uit een optelsom van de vier subsidierondes tot nu toe. Onderstaand figuur geeft dit schematisch weer.¹³

Ontwikkeling deelnemers (excl. corona-initiatieven)

Figuur 3: ontwikkeling aantal deelnemers

Op basis van de door het ministerie van VWS benoemde ambities dienen er, met de middelen van 2020, in 2021 en (deels) 2022 nog ca. 35.000 extra deelnemers te starten. Met de start van subsidieronde 4b eind 2020 en 4c eind 2021 zal het aantal deelnemers naar verwachting ook sterk stijgen. Als we kijken naar de snelheid waarmee in de eerdere subsidierondes het beoogde aantal jongeren is gegroeid, zal de ambitie van 35.000 jongeren in 2021 waarschijnlijk niet gehaald worden. Mede als gevolg van de coronacrisis. Met andere woorden; de projecten die vanaf subsidieronde 4a zijn gestart dienen effectiever te werven dan voorheen om de beoogde ambities te realiseren.

Circa 8% van de jongeren is voortijdig gestopt met MDT, o.a. door gebrek aan tijd

Van het totaal aantal jongeren hebben er inmiddels circa 16.000 een MDT-traject afgerond. Circa 1.700 hiervan zijn sinds de start van MDT voortijdig gestopt, ofwel 8% van het totaal aantal jongeren. Na de eerste 9 maanden MDT is het percentage licht gestegen en sindsdien schommelt het rond de 8%. De lichte stijging had met name te maken met het feit dat MDT-trajecten langer duurden en jongeren er soms dus toch geen tijd voor hadden. De meest

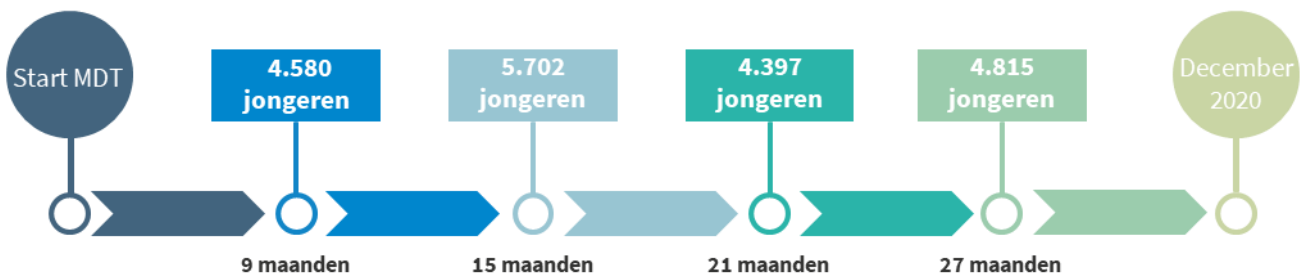
¹³ Eerder is een streefgetal aangegeven van ca. 12.000 jongeren voor de 1e subsidieronde. Dit is later bijgesteld

opgegeven reden is dan ook dat MDT uiteindelijk niet paste in de agenda of beschikbare tijd van de deelnemer. Ook zijn enkele jongeren gestopt omdat de matching met een gastorganisatie uiteindelijk niet doorging. Ook zien we voorbeelden van ‘positieve’ uitstroom: er zijn ook jongeren die doorstromen naar school of een baan vinden voordat hun MDT-traject is afgerond.

Beoogde opschaling in 2020 ‘verschoven’ naar 2021

De continue groei van het cumulatief aantal jongeren dat is gestart wil niet zeggen dat MDT op zichzelf in de afgelopen 27 maanden alleen maar is gegroeid. Als we kijken naar een schatting van het aantal jongeren dat in hetzelfde half jaar actief is (zie onderstaande grafiek), dan zien we dat het aantal actieve jongeren in het afgelopen jaar zelfs is afgenomen. Dit hangt samen met de eerdergenoemde kloof tussen de afronding van de 1^e subsidieronde en de (deels) vertraagde start van subsidieronde 4a.

Om de beoogde ambities voor 2021 te halen zal het aantal actieve jongeren sterk moeten stijgen. Naar verwachting zal dit met de actieve start van subsidieronde 4a en 4b ook gebeuren. Subsidieronde 4a is nu al verantwoordelijk voor meer dan 4.400 actieve jongeren en heeft nog groeipotentie omdat sommige projecten nog niet op volle kracht werven. Als subsidieronde 4b een vergelijkbare start maakt als subsidieronde 4a is daarmee een actief aantal jongeren voor de MDT als geheel van 10.000 in 2021 realistisch.

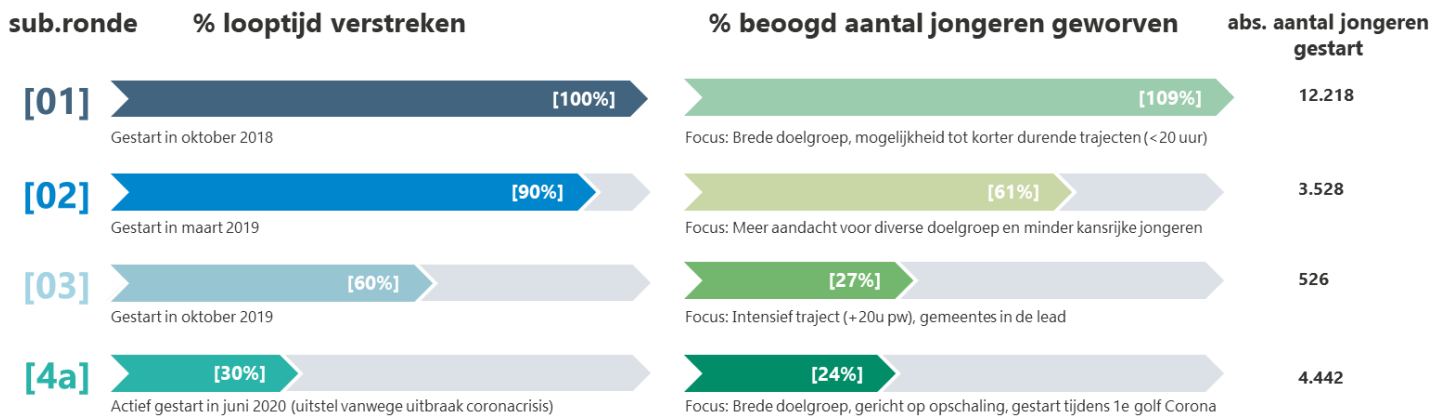
Figuur 4: ontwikkeling aantal actieve deelnemers over de tijd

De mate waarin de ambities worden behaald verschilt per subsidieronde

Een interessant gegeven is het verschil in groei tussen de verschillende subsidierondes. Belangrijk is daarbij te benoemen dat de verschillende subsidierondes verschillende ambities hanteren qua aantal te werven jongeren. Subsidierondes 1 en 4a kennen een relatief hoge ambitie qua aantal jongeren en een brede focus qua doelgroepen. Subsidierondes 2 en 3 hebben lagere ambities qua aantal jongeren en een meer specifieke focus op doelgroepen of mix van doelgroepen. De derde subsidieronde, waar gemeenten in de *lead* zijn, onderscheidt zich daarbij door een veel intensiever traject (+20 uur per week), waardoor deelname met name interessant is voor jongeren met een (al dan niet vrijwillig) tussenjaar.¹⁴

Als we kijken naar de mate waarin de verschillende subsidierondes hun ambities hebben gerealiseerd is in onderstaande grafiek duidelijk dat de projecten met lagere ambities en een meer specifieke focus qua doelgroepen meer moeite hebben hun ambities te realiseren. Het meest duidelijke voorbeeld is de derde subsidieronde die qua looptijd over de helft is, maar eind 2020 nog geen kwart heeft behaald van de beoogde aantallen.

¹⁴ In praktijk leidt dit bijvoorbeeld tot een relatief hoog aandeel jongeren met een uitkering en vroegtijdig schoolverlaters.

Figuur 5: de verstreken looptijd per ronde naast het aantal jongeren als percentage van de ambitie

Verklaringen voor verschil in wervingskracht tussen subsidierondes

- De eerste en vierde subsidieronde hebben elkaar ‘opgevolgd’, waardoor een groot aantal (20) deelnemende organisaties uit de eerste subsidieronde ook aan de vierde deelnemen. Deze partijen hebben een snelle start kunnen maken, ondanks het uitbreken van de coronacrisis, omdat zij naam en netwerk hebben opgebouwd, een beproefde werkwijze doorontwikkeld hebben en omdat zij de mogelijkheid hebben om de lessen uit de eerste subsidieronde toe te passen.
- De ‘minder presterende’ projecten uit de eerste subsidieronde doen niet meer mee in de vierde subsidieronde, waardoor ook de gemiddelde wervingskracht per project is versterkt.
- Daar waar projecten zijn gericht op jongeren in een minder kansrijke positie blijkt in de praktijk de werving en begeleiding soms uitdagender dan vooraf gedacht. Dit is met name zichtbaar in de tweede subsidieronde.
- Tussen de subsidierondes is een groot verschil in het aandeel projecten dat het aanbieden van vrijwilligerswerk voor jongeren als *core business* heeft. Het opzetten van een organisatie en een wervingsnetwerk vraagt tijd en inzet.
- Uit eerdere rapportages is gebleken dat met name de werving via scholen veel wervingskracht biedt. In de tweede en derde subsidieronde is de samenwerking met scholen minder sterk ontwikkeld. Deels is dit een logisch gevolg van de opzet van beide subsidierondes die minder is gericht op de schoolgaande jongere. Dat maakt werven in de praktijk wel lastiger.
- Specifiek voor de gemeentelijke subsidieronde geldt dat sommige gemeenten tijdens het project hernieuwd commitment nodig hadden binnen de eigen gemeente om echt verder te kunnen met MDT. Hierdoor hebben projecten vertraging opgelopen.
- Daarnaast geven gemeenten uit de gemeentelijke subsidieronde aan dat het lastiger is om jongeren voor hun MDT te werven dan gedacht. De jongeren die in aanmerking komen voor de MDT-variant in de gemeentelijke subsidieronde (intensieve variant van 20-24uur per week) is erg specifiek. Dit wordt extra bemoeilijkt door de coronacrisis. De gemeentelijke subsidieronde is gefundeerd op fysieke ontmoeting voor een groot aantal uren per week. Dat is lastig(er) te vervangen door online ontmoeting ten opzichte van de andere subsidierondes.
- Tot slot geven gemeenten uit de gemeentelijke subsidieronde aan dat de groepsgrootte minder groot kan zijn dan gedacht. Door de diverse groep jongeren (één van de subsidievoorwaarden in deze ronde) is namelijk meer aandacht nodig per jongere.
- Daarnaast kan het zijn dat bepaalde subsidierondes meer afhankelijk zijn van de landelijke bekendheid van MDT. Met name in de gemeentelijke subsidieronde geven

projectleiders aan dat hun wervingskracht wordt beperkt door de mate van bekendheid van MDT.¹⁵

De voortgang van de gemeentelijke subsidieronde loopt (nog) achter

De gemeentelijke subsidieronde heeft een andere opzet dan de andere subsidierondes en zit in tegenstelling tot de andere subsidierondes nog in de experimenteerfase. De invulling is geïnspireerd op het model van de Belgische Samenlevingsdienst. Dat betekent onder meer een intensieve inzet (meer dan 20 uur inzet per week door de jongeren) en een focus op het werven van een diverse groep jongeren die met elkaar een MDT-traject doorlopen.

In de huidige cijfers zien we dat de gemeentelijke subsidieronde tot nu toe achterloopt op de groeiambitie. Aangezien wel al opstartkosten zijn gemaakt, liggen de tussentijdse kosten per deelnemer hoger dan oorspronkelijk verwacht. Ook zien we dat een relatief hoog aandeel jongeren voortijdig stopt (ca. 20%, meer dan twee keer het gemiddelde). De deelnemende jongeren scoren daarnaast op twee van de drie doelstellingen aanzienlijk lager dan het gemiddelde. Tot slot ligt het aandeel projectleiders dat aangeeft de eigen doelen in (zeer) grote mate te bereiken meer dan twee keer lager dan in de andere subsidierondes.

Er zijn verschillende verklaringen voor de achterblijvende ontwikkeling van de gemeentelijke subsidieronde en kansen om deze nog in te halen.

Ten eerste is het werven van jongeren in de gemeentelijke subsidieronde voor projectleiders een uitdaging. Als reden geven projectleiders aan dat de doelgroep van deze MDT-variant specifiek is (jongeren die niet naar school of werk gaan) en jongeren zich niet altijd voor zes maanden twee tot drie dagen lang willen committeren. Ook kan het werven voor een diverse groep jongeren een extra uitdaging zijn. Wel is de ervaring dat projecten die al een aantal groepen hebben gedraaid de werving van jongeren steeds makkelijker gaat: jongeren worden zelf ambassadeur en er kan gebruik worden gemaakt van specifieke voorbeelden van een MDT-traject. Dat de opzet van Belgische Samenlevingsdienst een effect heeft op de snelheid van werven is ook zichtbaar in België zelf. In het jaar 2019 zijn 239 jongeren geworven¹⁶, dat is minder dan het aantal jongeren dat in Nederland is geworven.

Daarnaast zorgde het coronavirus er voor dat meer jongeren uitvielen dan normaal: een deel van de jongeren die meedoen met MDT in de gemeentelijke subsidieronde zit in een minder kansrijke positie en stromen bijvoorbeeld in via Werk & Inkomen of Leerplicht. Projectleiders geven aan dat lastiger is om deze doelgroep aan te blijven haken tijdens een online programma. Hoewel de projectleiders verschillende interventies bedachten om jongeren aangehaakt te houden, (een buddy-systeem, individuele begeleiding, etc.) vielen sommige jongeren toch uit. Ook vóór het coronavirus ervoeren projectleiders relatief veel uitval. Dit kwam onder andere omdat jongeren vanuit gemeentelijke hulptrajecten zich aanmeldden voor hun traject en later bleek dat dit toch, gezien hun problematiek, nog te zwaar was voor hen.

¹⁵ Het onderzoek naar de bekendheid met MDT wordt uitgevoerd door het CBS. Het meest recente onderzoek is op basis van onderzoeksbevindingen uit 2019. Daaruit blijkt dat circa 25% van de doelgroep heeft wel eens van MDT gehoord. Bij oudere leeftijdsgroepen ligt dit percentage hoger. In 2020 zijn aanvullende activiteiten gestart om de bekendheid te vergroten. In maart 2021 worden nieuwe onderzoeksresultaten van het CBS verwacht.

¹⁶ Citizen Service in Europe, A comparison of the six autonomous national programmes of: Germany, France, Italy, the Netherlands, Belgium and Luxembourg (2020), Alban van der Straten

Ondanks de opgelopen achterstand zijn de projectleiders zelf ervan overtuigd dat het beeld gekeerd kan worden. Zoals hierboven aangegeven zien MDT-projecten die reeds een of meerdere groepen hebben afgerond een aanzuigende werking ontstaan: het wordt makkelijker om jongeren te werven. Ook zoeken zij steeds meer de samenwerking op met andere MDT-projecten in de regio en ontwikkelen zij hun programma steeds verder door. Het is verstandig om de voortgang goed in de gaten te blijven houden.

Daarnaast zien we de waarde van de betrokkenheid van gemeenten bij MDT terug in de praktijk. Gemeenten kunnen een belangrijke verbindende en/of coördinerende rol spelen binnen MDT. Omdat de doelen van MDT goed aansluiten bij de ambities van gemeenten in het sociaal domein liggen er ook concrete kansen voor gezamenlijke investeringen.

4.3 Conclusies

Aantal actieve jongeren is het afgelopen jaar niet gestegen, komend jaar stevige groei verwacht

Door een kloof in tijd tussen het aflopen van de eerste subsidieronde en de (vanwege corona vertraagde) start van de vierde subsidieronde is het aantal actieve jongeren in 2020 lager geweest dan de piek in 2019.

Daarbij dient aangetekend te worden dat de vierde subsidieronde (4a) medio 2020 goed op stoom is gekomen. En dat met de actieve start van subsidieronde 4b begin 2021 en 4c eind 2021, het komend jaar een stevige groei wordt verwacht naar zo'n 10.000 actieve jongeren. Ondanks deze verwachte groei wordt het behalen van 35.000 geworven jongeren per eind 2021 een stevige uitdaging.

Intensiteit van MDT is vergroot

Waar in de eerste subsidieronde een deel van de jongeren een MDT deed van kortere duur, is in de vierde subsidieronde een minimum van 80 uur gesteld. De tweede en derde subsidieronde kende van zichzelf al een groter aantal verwachte uren deelname. Afgaande op de snelle groei van de vierde subsidieronde vormt de verhoging van de intensiteit tot minimaal 80 uur geen grote bedreiging voor de werving van jongeren.

Vershil in complexiteit subsidieronde leidt tot verschil in wervingskracht

De eerste en vierde subsidieronde (met beide een hoge wervingskracht) kennen een brede focus qua doelgroepen. De tweede en derde subsidieronde (kennen een meer specifieke focus op een (mix) van doelgroepen. Daar is bewust voor gekozen, maar leidt tot grotere beperkingen in wervingskracht dan vooraf verwacht. Met name de derde gemeentelijke subsidieronde blijft ook op andere aspecten achter bij de andere subsidierondes.

5 De ervaring van jongeren

In dit hoofdstuk staat het perspectief van jongeren centraal: de deelnemers aan MDT, hun waardering van het MDT-traject en of hun ervaring overeenkomt met de beoogde doelstellingen van MDT. We beschrijven in de eerstvolgende paragraaf eerst hoe jongeren MDT als geheel waarderen na afloop van hun traject. Vervolgens gaan we dieper in op de drie doelstellingen van MDT om maatschappelijke impact met, voor en door de deelnemende jongeren te maken. De realisatie van deze doelstellingen beschouwen we aan de hand van de ervaringen van de deelnemende jongeren.

In het onderstaande tekstvak worden de drie doelstellingen benoemd aan de hand van de schriftelijke toelichting van staatssecretaris Blokhuis.¹⁷

De drie doelstellingen van MDT om via jongeren maatschappelijke impact te realiseren

1. (Op termijn) iets doen voor een ander of de samenleving

Door iets te doen voor een ander bieden jongeren directe hulp aan één of meerdere personen. Door iets te doen voor de samenleving dragen jongeren een steentje bij aan een betere maatschappij en/of een duurzame wereld. Indirect leveren jongeren daarmee ook hulp aan 'een ander', maar de inzet van jongeren is hier niet toe te leiden naar individuele personen. Het kan zijn dat de activiteiten die jongeren doen direct impact hebben op een ander en/of de samenleving, maar het kan ook zijn dat op termijn de impact zichtbaar is.

2. Talentontwikkeling

Talentontwikkeling gaat over het creëren van de juiste omstandigheden voor jongeren om hun talenten te kunnen ontdekken en (verder) te ontwikkelen. Tijdens MDT bieden de MDT-organisaties ondersteuning aan jongeren bij dit proces door onder andere goede begeleiding te geven en trainingen aan te bieden. In de praktijk komt talentontwikkeling bij jongeren tot uiting doordat zij kennis en vaardigheden ontwikkelen, een persoonlijke ontwikkeling doormaken en hun toekomstperspectief verrijken.

3. Ontmoeting

Ontmoetingen binnen MDT moeten leiden tot het vergroten van de leefwereld en het netwerk van deelnemende jongeren. Dit betekent ontmoetingen buiten de eigen leefwereld van de jongeren, gekenmerkt door een grote verscheidenheid. Zo kan de ontmoeting waardevol zijn door bijvoorbeeld verschillen in sekse, leeftijd, etniciteit, opleidingsniveau, religie, ervaren beperkingen of seksuele geaardheid. Er wordt onderscheid gemaakt tussen twee vormen van ontmoeting: ontmoeting binnen de MDT-organisatie tussen jongeren onderling en ontmoeting buiten de MDT-organisatie tussen jongeren en bijvoorbeeld degenen die zij een dienst leveren of degenen met wie zij samenwerken.

¹⁷ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2020/07/03/mdt-doelstellingen-indicatoren-en-streefwaarden>

5.1 Waardering van MDT

Jongeren zijn stabiel positief over hun MDT-traject

De ervaring van jongeren met MDT (uitgedrukt in een cijfer) is stabiel gebleven over de tijd. Sinds het begin van MDT scoren jongeren hun MDT gemiddeld tussen de 7,8 en 7,9. Tussen de verschillende subsidierondes zien we geen grote verschillen tussen de scores. Het aantal projecten dat onder de maat scoort is steeds meer gedaald sinds de start van MDT. De projecten die lager dan een 7,0 gemiddeld scoorden, zijn gestopt met MDT of hebben een herstart gemaakt in een nieuwe subsidieronde en scoren nu hoger. De verschillende subsidierondes lijken daarmee een positief filterend of lerend effect te hebben op kwaliteit.

Een aantal factoren hangt samen met een hoge score van jongeren

Het kwantitatief onderzoek laat zien dat een aantal factoren samenhangt met een hogere score op het cijfer dat jongeren hun MDT-ervaring geven. De onderstaande indicatoren hebben een significant positief effect op de ervaring van jongeren. Dit betekent dat hoe hoger de score op de volgende stellingen, hoe hoger het cijfer.

- Ik heb mijn vaardigheden ontwikkeld
- Ik heb nieuwe mensen leren kennen
- Ik heb zinvol werk gedaan
- Ik kreeg goede begeleiding

Daarbij is het opvallend dat het krijgen van goede begeleiding het sterkst samenhangt met een hoge score, gevolgd door het doen van zinvol werk. Dat geeft een indicatie dat het krijgen van goede begeleiding en zinvol werk doen voor jongeren een belangrijke factor is in hun waardering van ervaring.

Ervaren MDT-projecten nemen geleerde lessen mee

We zien dat de projecten die in de eerste subsidieronde mee hebben gedaan de lessen over 'wat werkt' toepassen in een nieuwe subsidieronde. Uit eerdere rapportages bleek onder meer het positieve effect van het bieden van een training op de (leer)ervaring en de voordelen van peer-to-peer training. Deze en andere lessen worden in de laatst gestarte subsidieronde aanzienlijk vaker toegepast dan bij de start van MDT.

De ervaren druk bij jongeren is het afgelopen half jaar gestegen naar 14%

We monitoren ook de druk die jongeren ervaren als gevolg van het meedoen aan MDT. Daarbij ervaart 14% van de jongeren 'best wel veel' tot 'heel erg veel' druk in enige vorm als gevolg van MDT. Tijdsdruk wordt daarbij vaker genoemd (9%) dan prestatiedruk (6%) of sociale druk (5%).

Tijdsdruk

9%

6%

Sociale druk

5%

4%

Prestatiedruk

6%

3%

Cijfers eind 2020

Cijfers eind 2019

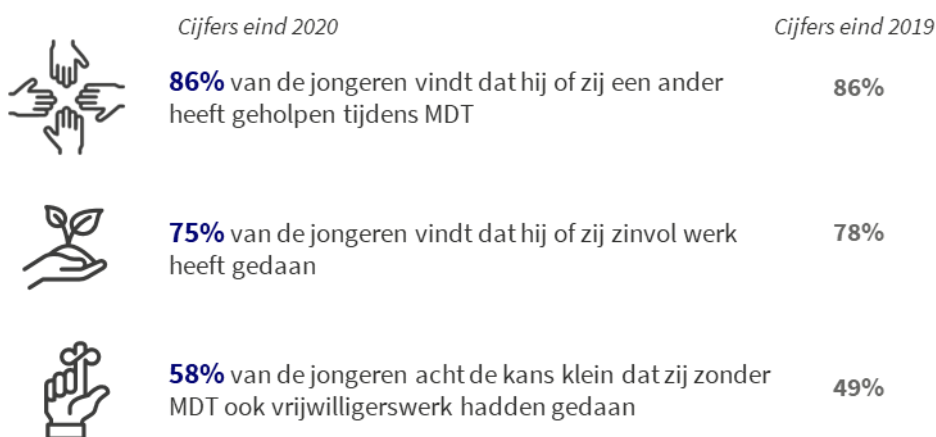
Figuur 6: percentage jongere dat druk ervaart per type druk

Het valt op dat het aantal jongeren dat prestatiedruk ervaart is verdubbeld in het afgelopen half jaar en het aantal jongeren dat tijdsdruk ervaart met een derde is gestegen. Ondanks dat het kleine percentages blijven, is dit een ontwikkeling om in de gaten te houden. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat jongeren in de eerste subsidieronde een korter MDT-traject doen dan jongeren in de tweede, derde en vierde (4a) subsidieronde.

Daarnaast is als mogelijke verklaring ook gekeken naar de mogelijkheid of projecten in de praktijk meer tijd vraagt van jongeren dan vooraf opgegeven door projectleiders. In de praktijk blijkt dit mee te vallen. Jongeren geven aan over het algemeen een uur per week meer kwijt te zijn dan projectleiders aangeven, maar zijn tegelijkertijd ook een maand sneller klaar.

5.2 Iets doen voor een ander of de samenleving

Een aantal indicatoren laat zien in hoeverre jongeren vinden dat zij iets doen voor een ander/de samenleving en wat daarvan het effect is

 We zien geen duidelijke verandering in de houding van jongeren ten aanzien van vrijwilligerswerk tussen en start en afronding van hun MDT-traject¹⁸

Figuur 7: indicatoren van in hoeverre jongeren vinden dat zij iets voor een ander/de samenleving doen

Ondanks corona doen jongeren iets voor een ander of de samenleving

Het kwantitatief onderzoek onder jongeren laat zien dat 86% vindt dat hij of zij een ander en/of de samenleving heeft geholpen tijdens MDT. In bijlage 3 van de kamerbrief van juli 2020¹⁹ worden de voorlopige streefwaarden voor de drie doelstellingen van MDT beschreven. De streefwaarde voor de doelstelling 'iets doen voor een ander' is 85%, deze wordt dus gehaald.

¹⁸ Vanaf subsidieronde 4a nemen we hiervoor twee aparte indicatoren mee. Jongeren vinden het belangrijk om zich in te zetten voor een ander of de samenleving' en 'Jongeren voelen zich verantwoordelijk voor de samenleving'. I.v.m. nog te weinig respons van jongeren in deze subsidieronde die hun MDT al hebben afgerond, kunnen we hier nog geen cijfers over geven.

¹⁹ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2020/07/03/mdt-doelstellingen-indicatoren-en-streefwaarden>

In het licht van de coronacrisis is het positief opvallend dat dit percentage niet is veranderd sinds maart 2020. Hieruit spreekt de snelle mobiliserende kracht van MDT die we beschrijven in hoofdstuk 5. In subsidieronde 4a geeft zelfs 93% aan een ander geholpen te hebben. In de gemeentelijke subsidieronde is het aandeel jongeren een stuk lager, namelijk 61%. Hierbij gaf 32% aan dat ze niet wisten of ze iemand anders en/of de samenleving hadden geholpen. Mogelijke verklaring voor dit lagere percentage is dat projecten in de gemeentelijke subsidieronde in hun promotie en communicatie-uitingen de focus vooral leggen op talentontwikkeling, en dus op wat MDT de jongere zelf te bieden heeft. De waarde die zij zelf (gaan) toevoegen gedurende hun MDT, krijgt daarmee minder aandacht. Als we verder terug in de tijd kijken, zie je dat het percentage jongeren dat aangeeft een ander te hebben geholpen stabiel blijft sinds de start van MDT.

Voorbeelden waarbij jongeren het gevoel hebben gehad iets te doen voor een ander en of de samenleving zijn: het geven van workshops op scholen om kinderen bewuster te maken over recyclen, het helpen van ouderen met digitale vaardigheden en het onderzoeken hoe jongeren kunnen worden geënthousiasmeerd voor kunst.

“Ik heb geleerd dat de kledingindustrie meer schade aanbrengt dan gedacht, ik had daar eerst geen idee van. Via MDT heb ik vervolgens anderen hier ook over kunnen informeren.” – deelnemer MDT

Jongeren geven aan dat iets doen voor een ander en/of de samenleving hen onder andere een gevoel van trots en voldoening geeft, bewustwording over maatschappelijke thema's en inzicht in wat een individu kan betekenen voor de samenleving. In onderstaande figuur staan voorbeelden van wat jongeren voor een ander of de samenleving hebben gedaan. Dit is op basis van antwoorden uit het afgelopen jaar uit de jongerenvragenlijst.

Een groot deel van de jongeren (75%) vindt ook dat ze zinvol werk hebben gedaan tijdens MDT. Ook hier geldt dat het aandeel jongeren dat vindt dat hij of zij zinvol werk heeft gedaan stabiel is gebleven sinds de start van MDT. Verder valt op dat het aandeel jongeren dat aangeeft zinvol werk te hebben gedaan in de gemeentelijke subsidieronde lager ligt, namelijk 45%. Wel antwoordt nog eens 46% 'een beetje' op de vraag of ze zinvol werk hebben gedaan.

Voorbeelden van wat jongeren voor een ander of de samenleving hebben gedaan

Steeds meer jongeren doen MDT die anders geen vrijwilligerswerk zouden doen

MDT weet steeds meer jongeren te werven die anders geen vrijwilligerswerk zouden hebben gedaan. Meer dan de helft van de deelnemende jongeren (58%) geeft aan dat de kans klein is dat zij zonder MDT ook vrijwilligerswerk hadden gedaan. Eerder lag dit percentage onder de 50%. Het aandeel jongeren dat dit aangeeft in de gemeentelijke subsidieronde en subsidieronde 4a is nog hoger (beide 67%).

MDT lijkt dus steeds meer nieuwe doelgroepen te verbinden aan maatschappelijke doelstellingen die met vrijwilligerswerk worden bereikt. Dat blijkt ook deels uit de opbouw van de deelnemerspopulatie zoals beschreven in paragraaf 2.1. Jongeren in het vmbo of mbo doen relatief minder vaak vrijwilligerswerk, net zoals jongeren met een migratie-achtergrond.²⁰ Juist deze groepen jongeren zijn sterk vertegenwoordigd in MDT²¹. In het kwantitatieve onderzoek zien we ook dat het aandeel jongeren dat zonder MDT ook vrijwilligerswerk had gedaan hoger is naarmate de leeftijd en opleiding hoger zijn. Dit onderbouwt de stelling van het CBS.

5.3 (Talent)Ontwikkeling

Een aantal indicatoren laat zien in hoeverre jongeren vinden dat zij hun talenten en vaardigheden ontwikkelen en wat daarvan het effect is

Percentage jongeren dat het grotendeels eens of helemaal eens is met de stelling:

Cijfers eind 2020

Ik heb mijn vaardigheden ontwikkeld: **61%**
 Ik heb mijn CV versterkt: **61%**
 Ik weet nu beter wat ik kan: **49%**
 Ik weet nu beter wat ik leuk vind: **44%**

Cijfers eind 2019

58%
57%
46%
39%

71% van de jongeren kreeg één of meerdere trainingen tijdens MDT

64%

69% die training(en) kreeg vond deze nuttig

61%

74% vond MDT heel leerzaam

60%

Vanaf subsidieronde 4a²²

5% van de jongeren heeft dankzij MDT werk gevonden

8% van de jongeren gaat dankzij MDT een opleiding volgen

20% van de jongeren gaat dankzij MDT vrijwilligerswerk doen

We zien een licht positieve ontwikkeling op de score 'Ik kan makkelijk een baan vinden' tussen de start en het einde van MDT (+10%)

Figuur 8: indicatoren van in hoeverre jongeren vinden dat zij hun talenten hebben ontwikkeld

²⁰ Dit blijkt uit een analyse van CBS, specifiek voor dit onderzoek uitgevoerd.

²¹ Deze onderbouwing komt uit de vorige rapportage.

²² Een groot deel van de gestarte jongeren in subsidieronde 4a heeft de vragenlijst na afloop van hun MDT nog niet ingevuld, dus we kunnen hier nog geen harde conclusies uit trekken

(Talent)ontwikkeling van jongeren laat een kleine positieve trend zien

In algemene zin zien we een kleine positieve trend in de (talent)ontwikkeling van jongeren die MDT doen over de tijd. Het percentage jongeren dat aangeeft zijn of haar cv te hebben versterkt is het meest gestegen: van de helft van jongeren na het eerste half jaar MDT naar 61% op dit moment. De stijging van de overige indicatoren is minder groot, na een half jaar MDT vond 70% van de jongeren MDT heel leerzaam en dat is nu 74%. Wel lijken MDT-projecten hun trainingen steeds beter te verzorgen. In de eerste subsidieronde vond 64% van de jongeren dat hij of zij nuttige training(en) kreeg, in de tweede ronde is dit 72%, in de derde ronde 75% en in ronde 4a zelfs 78%.

“Tijdens MDT heb ik geleerd om video’s te editen.” – deelnemer MDT

Meer dan de helft van de jongeren vindt dat zijn/haar vaardigheden zijn ontwikkeld

Uit het kwantitatieve onderzoek blijkt dat 61% van de jongeren het grotendeels of helemaal eens is met de stelling ‘Ik heb mijn vaardigheden ontwikkeld tijdens MDT’. De streefwaarde van 60% voor de doelstelling talentontwikkeling wordt hiermee gehaald. De gemeentelijke subsidieronde blijft hierin wat achter met 47%, waarbij je wel ziet dat 46% deze vraag beantwoordt met ‘een beetje’. Aan de andere kant geeft in de gemeentelijke subsidieronde 67% van de jongeren aan dat ze nu beter weten wat ze kunnen.

Het ontwikkelen van vaardigheden is belangrijk voor jongeren

Jongeren geven aan de start van hun MDT aan wat hun motivatie is om mee te doen aan MDT. ‘Ik wil mijn vaardigheden ontwikkelen’ is de meest voorkomende motivatie. Zoals eerder aangegeven laat het kwantitatief onderzoek ook zien dat er een positief verband is tussen het ontwikkelen van vaardigheden en de waardering van MDT. Jongeren die aangeven geen tot weinig vaardigheden te hebben ontwikkeld scoren hun ervaring aanzienlijk lager dan jongeren die aangeven wel vaardigheden te hebben ontwikkeld.

Daarnaast zien we dat er een positieve correlatie is tussen het krijgen van nuttige training en het ontwikkelen van vaardigheden en goede begeleiding en het ontwikkelen van vaardigheden. Dit zie je ook terug in het feit dat van de jongeren die zegt zijn of haar vaardigheden te hebben ontwikkeld, 92% aangeeft goede begeleiding te hebben gekregen, tegenover 57% van de jongeren die zegt geen of weinig vaardigheden te hebben ontwikkeld. Dit laat het belang van nuttige training en goede begeleiding zien voor talentontwikkeling van jongeren.

Ongeveer de helft van de jongeren heeft een beter beeld van het eigen kunnen

Op het gebied van persoonlijke ontwikkeling is 49% van de jongeren het grotendeels of helemaal eens met de stelling ‘Ik weet nu beter wat ik kan’ en 44% met de stelling ‘Ik weet nu beter wat ik leuk vind’. Tot slot zien we een licht positieve ontwikkeling (+10%) in de score op de vraag ‘Ik kan makkelijk een baan vinden’ tussen de start en na afloop van MDT. Bij de start van MDT antwoorden de meeste jongeren hierop ‘een beetje waar’ en na afloop zijn er meer jongeren die ‘waar’ of ‘helemaal waar’ antwoorden.

“Ik ben er door MDT achter gekomen dat ik het leuk vind om mij bezig te houden met klimaat en milieu. Ik dacht altijd dat dat niets voor mij was.” – deelnemer MDT

Jongeren zetten concrete vervolgstappen na MDT

Vanaf subsidieronde 4a worden in het onderzoek de deelnemende jongeren na afloop of hun deelname aan MDT directe gevolgen heeft voor hun toekomst. Ondanks dat het nog voorlopige resultaten zijn, nog relatief weinig jongeren hebben een MDT-traject in 4a doorlopen, zijn de eerste resultaten zeer interessant. Zo geeft een deel van de jongeren aan werk of een opleiding te hebben gevonden als gevolg van hun deelname aan MDT. Daarnaast gaat een vijfde van de jongeren vrijwilligerswerk doen als gevolg van MDT en geeft bijna een derde van de jongeren aan actief te blijven bij de organisatie waar ze MDT hebben doorlopen. Uit het onderzoek bij gastorganisaties blijkt dat ca. 10% van de jongeren in (zeer) grote mate betrokken blijft na afloop van hun MDT-traject. Dit is een positief eerste beeld en laat zien dat MDT ervoor kan zorgen dat jongeren, die steeds moeilijker zijn te binden²³, meer vrijwilligerswerk gaan doen.

5.4 Ontmoeting

Een aantal indicatoren laat zien in hoeverre jongeren andere mensen ontmoeten en wat daarvan het effect is

Percentage jongeren dat het grotendeels eens of helemaal eens is met de stelling:

Cijfers eind 2020

Cijfers eind 2019

Ik heb nieuwe mensen leren kennen met een andere achtergrond dan ikzelf : **67%**

61%

Ik heb nieuwe mensen leren kennen: **77%**

74%

Vanaf subsidieronde 4a²⁴

45% van de jongeren heeft waardevolle contacten overgehouden aan MDT die hen later kunnen helpen

40% van de jongeren ging tijdens MDT meer om met mensen in een andere leeftijdscategorie, **34%** ging meer om met mensen van een andere afkomst en **42%** ging meer op met mensen van een ander schoolniveau dan in het dagelijks leven.

We zien geen duidelijk herkenbare ontwikkeling in de houding van jongeren ten aanzien van het ontmoeten van mensen met een andere achtergrond

Figuur 9: indicatoren van in hoeverre jongeren vinden dat zij anderen hebben ontmoet

Jongeren die deelnemen aan MDT leren nieuwe mensen kennen, ook tijdens corona

Volgens kwantitatief onderzoek leert 77% van de jongeren nieuwe mensen kennen door MDT. Hiermee wordt de streefwaarde van 70% gehaald. Dit percentage is weinig veranderd ten opzichte van een half jaar geleden, toen was dit 79%. De coronacrisis lijkt dus geen effect te hebben gehad op de mate waarop jongeren nieuwe mensen leren kennen, ondanks dat MDT-

²³ Machielse et al. (2017), Aan de andere kant van de schutting. Inspelen op de toenemende vraag naar vrijwillige inzet in het lokale sociaal domein.

²⁴ Het merendeel van de gestarte jongeren in subsidieronde 4a hebben hun traject nog niet afgerond.

trajecten vaker (deels) online moesten worden uitgevoerd. Daarnaast geeft bijna de helft van de jongeren in subsidieronde 4a aan dat ze waardevolle contacten hebben overgehouden aan MDT. Ondanks dat dit voorlopige resultaten zijn, geeft het een positief beeld.

Daarbij leren jongeren ook mensen kennen met een andere achtergrond

67% van de jongeren geeft aan het grotendeels of helemaal eens te zijn met de stelling 'Ik heb nieuwe mensen leren kennen met een andere achtergrond dan ikzelf'. In de gemeentelijke subsidieronde is dit aandeel groter, namelijk 74%. Jongeren geven aan dat het ontmoeten van mensen buiten hun eigen leefwereld er onder andere voor kan zorgen dat ze een andere (meer open) houding richting mensen hebben, ze meer open staan voor ontmoeting met mensen buiten hun eigen omgeving en een ingang hebben om mensen buiten hun eigen leefwereld te ontmoeten.

“Ik ben erachter gekomen dat taalbarrières overkomelijk zijn. Met handen en voeten kom je ook een heel eind.” – deelnemer MDT

Dit wordt onder andere gestimuleerd door meer diversiteit binnen projecten

In een eerdere onderzoeksrapportage is aangegeven dat de 'ontmoetings-doelstelling' van MDT niet vanzelf gaat en bewust aandacht vraagt van de projectopzet. Recent onderzoek laat zien dat de diversiteit binnen projecten zich positief ontwikkelt. Dit helpt bij het realiseren van de ontmoeting tussen jongeren met een andere achtergrond. In veruit de meeste projecten is er een mix van herkomst van jongeren. Bij maar 4% van de projecten zijn 90% van de deelnemers en hun ouders van Nederlandse afkomst²⁵. In de vorige rapportage was dit nog 20%. Op dit vlak lijken de projecten dus meer divers te worden. Het mixen van groepen jongeren op het gebied van onderwijsniveaus blijkt nog steeds een uitdaging. Bij 63% van de projecten vertegenwoordigt één onderwijsniveau²⁶ meer dan de helft van de deelnemerspopulatie. Dit is minder dan de vorige keer, dus ook op dit gebied lijkt het meer divers te worden. Een soortgelijk beeld zien we bij leeftijdscategorieën²⁷, waar bij 58% van de projecten één van de vier leeftijdscategorieën wordt vertegenwoordigd door meer dan de

“Ik stond al positief tegenover de ontmoeting van mensen buiten mijn eigen leefwereld, maar door MDT heb ik wel meer ingangen gekregen” – deelnemer MDT

helft van de deelnemerspopulatie. Tot slot zien we bij 14% van de projecten dat meer dan 80% van de deelnemers uit vrouwen bestaat.

²⁵ Van de projecten waarvan minstens 5 jongeren de vragenlijst hebben ingevuld.

²⁶ Indeling: vmbo/mbo, havo/hbo, vwo/wo

²⁷ Indeling: 14-17 jaar, 18-22 jaar, 22-27 jaar, 27+ jaar

5.5 Conclusies

MDT heeft zich bewezen als een traject dat de meeste jongeren positief ervaren

Sinds de start van MDT hebben jongeren MDT gewaardeerd met een cijfer rond de 7,8. Daarnaast staan jongeren steeds positiever tegenover MDT: 71% van de jongeren is 'positief' of 'enthousiast' over MDT, terwijl dit een jaar geleden nog 67% was. De stabiele en zelfs licht stijgende trend van de ervaring met MDT kan na twee jaar geen toeval meer worden genoemd. MDT heeft zich over de afgelopen twee jaar bewezen als een traject waar het merendeel van de jongeren een positieve ervaring mee heeft. Belangrijke kanttekening is dat nog steeds 29% van de jongeren kritisch is over MDT. Hoewel dit percentage door de tijd is gedaald, behoort dit nog wel aandacht.

Verhoogde intensiteit van MDT lijkt een positief effect te hebben, aandachtspunt is ervaren druk

Waar in de eerste subsidieronde een deel van de jongeren een MDT deed van kortere duur, is in vierde subsidieronde een minimum van 80 uur gesteld. Daarmee is de intensiteit van MDT vergroot. Dit lijkt een positief effect te hebben op de mate waarin jongeren aangeven zinvol werk te doen en de eigen vaardigheden te hebben ontwikkeld.

Aandachtspunt is de toename van ervaren tijdsdruk die gepaard lijkt te gaan met de stijging van de intensiteit. Het grootste aandachtspunt bij de ervaring van jongeren is het feit dat de ervaren druk het afgelopen half jaar is gestegen naar 14%. Met name tijdsdruk is flink gestegen: van 6% naar 9%. Hoewel het percentage nu nog relatief laag is, wordt het zorgwekkend als de stijgende lijn doorzet.

MDT blijft zichzelf verbeteren in het realiseren van de drie doelstellingen

Uit het kwantitatief onderzoek komt naar voren dat het merendeel van de jongeren vindt dat zij een ander/de samenleving hebben geholpen, talenten hebben ontwikkeld en andere mensen hebben ontmoet. Positief opvallend hierbij is dat de ontwikkelingen rondom het coronavirus hierop geen negatief effect hebben gehad, dat de getallen zich sinds de start positief hebben ontwikkeld en de beoogde streefwaarden worden behaald.

Eerste beelden van doorstroom na MDT zijn positief

Op basis van de ervaringen van zowel jongeren als gastorganisaties blijft 10-20% van de jongeren actief betrokken bij de organisatie waar ze hun MDT uitvoeren. Ook is zichtbaar dat een deel van de jongeren via MDT de weg weet te vinden naar werk of opleiding.

De ervaring van jongeren rond de drie doelstellingen verschilt tussen subsidieronden

Hoewel we in het cijfer dat jongeren MDT geven geen verschillen zien tussen subsidieronden, zie je deze wel in de mate waarin jongeren vinden dat de drie doelstellingen worden behaald. De gemeentelijke subsidieronde scoort lager op 'iets doen voor een ander/de samenleving' en 'ontwikkelen van vaardigheden'. Daarentegen scoort de gemeentelijke subsidieronde hoger bij 'ik weet beter wat ik kan' en 'ontmoeting'.

6 MDT als landelijk dekkend netwerk

MDT heeft ten doel om toe te groeien naar een landelijk dekkend netwerk, waarin voldoende aanbod is voor iedere jongere. In de kamerbrief van 28 oktober 2020 omschrijft staatssecretaris Blokhuis een landelijk dekkend netwerk als volgt: *“een netwerk waarin iedere jongere een MDT kan doen in zijn of haar omgeving die aansluit bij de motivatie van de jongere. Dit betekent verscheidenheid in aanbod, in regio’s/gebieden/buurtten, in interessegebieden en sectoren waarbinnen jongeren hun MDT kunnen doen.”*

Kortom, MDT dient voldoende regionaal verspreid te zijn en voldoende diversiteit te bieden om aantrekkelijk en toegankelijk te kunnen zijn voor de brede doelgroep van MDT. Daarmee kent het begrip ‘landelijk dekkend netwerk’ meerdere aspecten die we in dit hoofdstuk belichten. In de eerste plaats kijken we naar de ontwikkeling van geografische dekking van MDT; ontstaan er MDT-activiteiten door geheel het land of zijn er nog blinde vlekken waarneembaar? In de tweede plaats kijken we naar de ontwikkeling in de sectorale diversiteit in het aanbod van MDT-trajecten. Ten slotte beschouwen we de mate waarin MDT verschillende doelgroepen weet te bereiken.

Relevante begrippen voor dit hoofdstuk

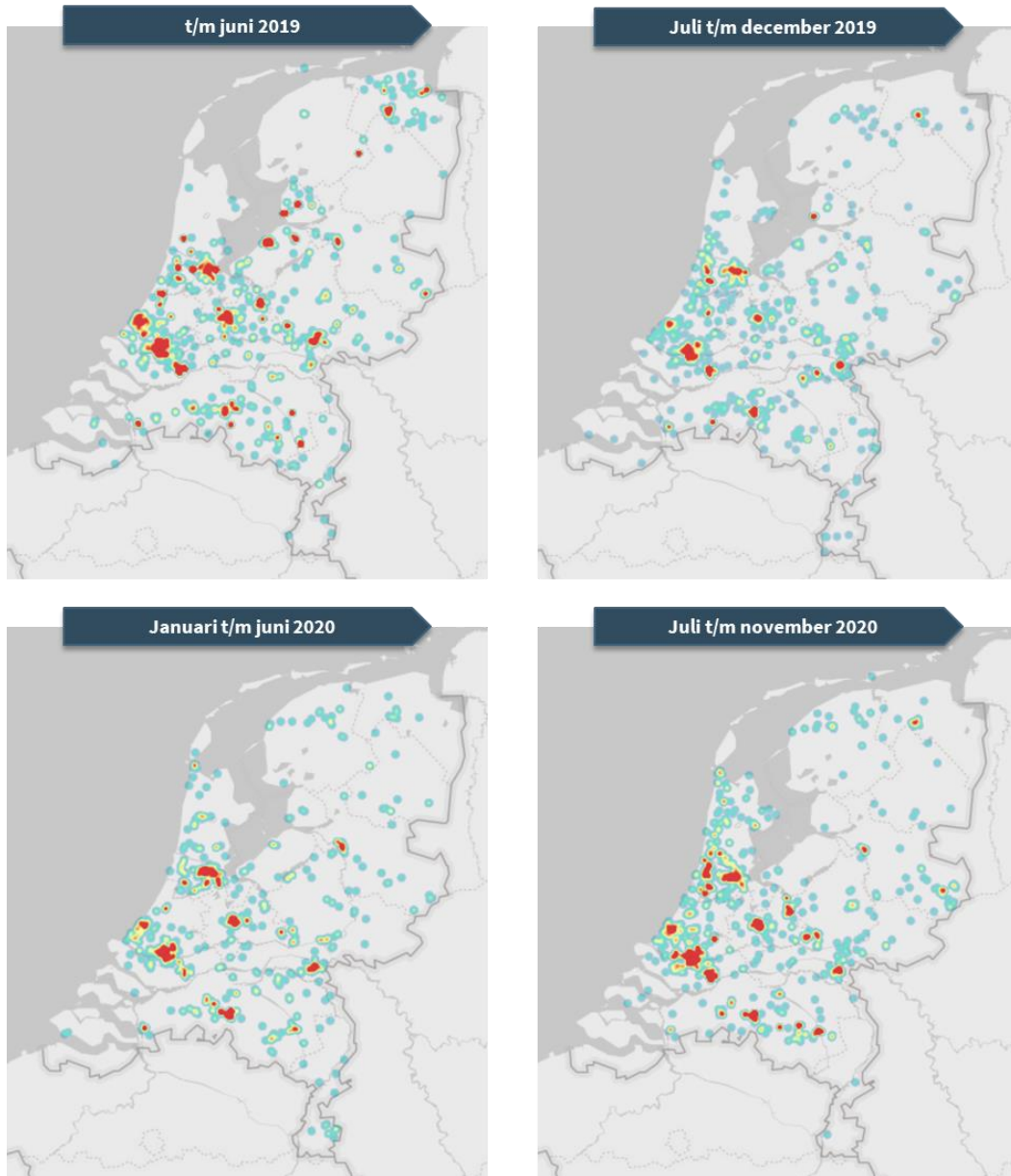
Jongeren in een minder kansrijke positie: hieronder verstaan wij zeven groepen, die verschillende vormen van kwetsbaarheid kennen. Deze groepen kunnen elkaar overlappen, maar hebben wel ieder hun eigen netwerk van organisaties achter zich staan en naar verwachting ook hun eigen kenmerken in hoe zij bereikt moeten worden. De zeven groepen jongeren zijn:

- Jongeren met een jeugdzorg-indicatie
- Jongeren met een uitkering
- Bijstand (Participatiewet en Wajong)
- Werkloosheidswet (WW)
- Jongeren zonder startkwalificatie (vroegtijdig schoolverlaters (VSV)): Een startkwalificatie is (minimaal) een diploma havo, vwo of mbo (niveau 2 of hoger).
- Jongeren met een beperking
 - Voortgezet speciaal onderwijs (vso) jongeren
 - Praktijkonderwijs (Pro) jongeren
 - Jongeren met een Wajong-indicatie
 - Hoogopgeleide jongeren
- Jongeren buiten beeld: Jongeren die niet werken (12 uur of meer), niet naar school gaan en geen uitkering hebben zijn buiten beeld voor de overheid. In Europa worden deze jongeren NEET's genoemd en is de definitie iets anders.
- Jongeren met een detentieverleden

6.1 Geografische spreiding MDT

Figuur 10 geeft de spreiding van deelnemers over Nederland weer, als beeld per zes maanden. Sinds de start van MDT zien we een concentratie rondom grote steden, maar tegelijkertijd weet MDT steeds meer plekken in Nederland te bereiken. Tegelijkertijd blijven de provincies Drenthe, Zeeland en Limburg achter qua dekking van het netwerk. Ook als je kijkt naar de

MDT-projecten die een landelijk aanbod hebben, zie je dat deze niet actief zijn in Drenthe, Zeeland en Zuid-Limburg.

Figuur 10: spreiding van deelnemers over Nederland als beeld per zes maanden

De geografische dekking van MDT kent daarmee vanaf de start dezelfde witte vlekken. Als we kijken naar de nabije toekomst kan de start van nieuwe subsidierondes verandering in dit beeld brengen.

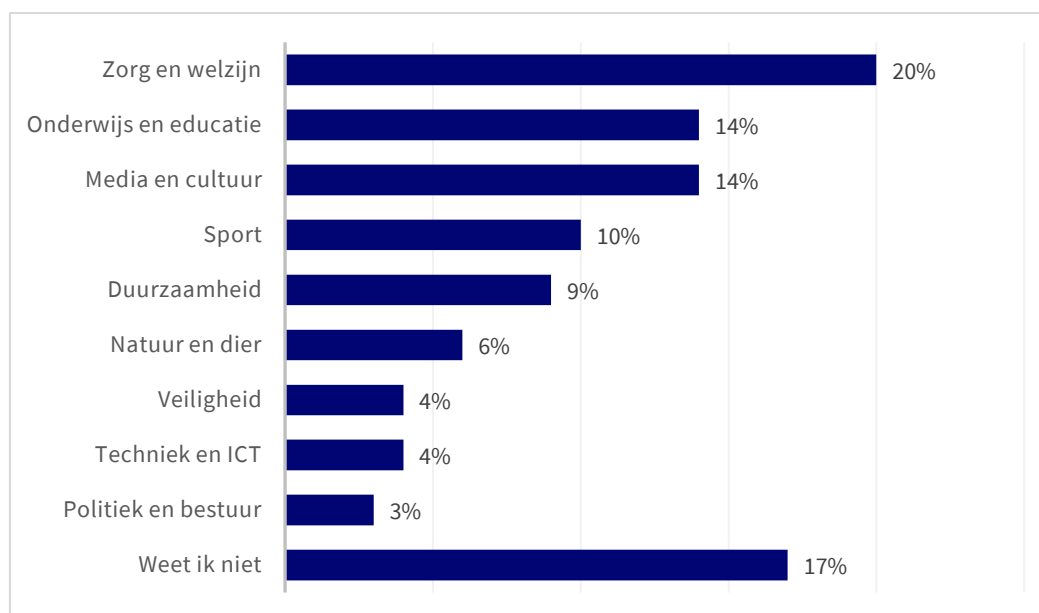
Voor subsidieronde 4b is ingezet op het aantrekken van MDT-projecten in regio's waar nog geen tot weinig aanbod van MDT is. Dit leidt op basis van de schriftelijke ambities van deze projecten tot aanzienlijk meer aanbod van projecten die actief werven in Drenthe, Zuid-Limburg en Zeeland. Medio 2021 is een eerste beeld zichtbaar of dit ook leidt tot een zichtbaar meer dekkend geografisch beeld.

6.2 De ontwikkeling van een divers aanbod

In het afgelopen jaar heeft het programma MDT verschillende stappen gezet om een divers aanbod voor een diverse groep te creëren. Net als in de opschaling zijn de subsidierondes hierin een belangrijk sturingsinstrument. De tweede en de derde subsidieronde kennen een minder brede opzet dan de eerste subsidieronde en richten zich (mede) op (een mix) van specifieke doelgroepen. Ook in de vierde subsidieronde konden inschrijvers een pre krijgen in hun beoordeling wanneer zij aanbod genereerden voor groepen die achterbleven en/of in regio's waarin relatief weinig tot geen MDT aangeboden werd. Verder probeert het programma MDT slimme verbindingen te leggen tussen partijen, zodat zij gezamenlijk nieuw aanvullend aanbod kunnen maken. En, zoals blijkt uit paragraaf 3.1, is programma MDT continu in gesprek met nieuwe partijen om het huidige aanbod meer divers te maken.

Jongeren zijn actief in verschillende sectoren

MDT-deelnemers zijn actief in een groot deel van de samenleving en dus ook in meerdere sectoren terug te vinden. In figuur 11 is de verdeling van jongeren over sectoren te zien zoals de jongeren zelf aangeven. Het relatief hoge percentage dat aangeeft 'weet ik niet' op de vraag in welke sector hij/zij actief is, is het gevolg van dat de jongeren bij aanvang van MDT de vragenlijst invullen en pas daarna gematched worden met een gastorganisatie. Vanaf subsidieronde 4a vragen we de jongeren na afloop in welke sector ze hun MDT hebben uitgevoerd, maar omdat we daar nog weinig respons op hebben, zie je dat nog niet terug in deze grafiek. Als je kijkt naar de verdeling van de sectoren over tijd, zie je dat zorg en welzijn licht terug blijft lopen en iets meer jongeren iets in de categorie onderwijs en educatie en natuur en dier doen. Een analyse van het aanbod van sectoren in subsidieronde 4b laat zien dat de meeste projecten een divers aanbod aan sectoren kunnen bieden. In lijn met eerdere ontwikkelingen blijft het aanbod in de sector duurzaamheid stijgen en ook in de sport bieden meer projecten iets aan.

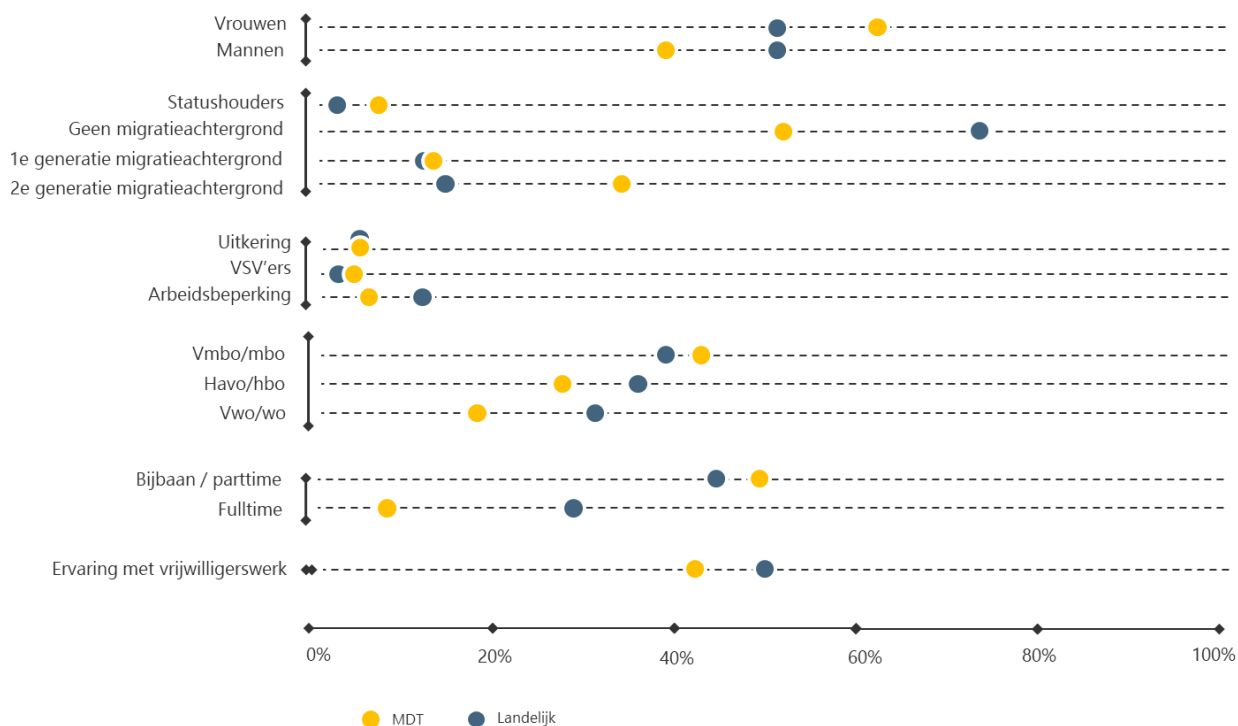

Figuur 11: verdeling van jongeren over sectoren zoals aangegeven door jongeren zelf

6.3 Het bereik van een diverse doelgroep

MDT spreekt nog steeds een diverse groep jongeren aan

De diversiteit onder de deelnemende jongeren blijft groot. Dit vertaalt zich in de verdeling van jongeren over verschillende onderwijsniveaus, achtergronden en leeftijdscategorieën. Figuur 12 geeft de verdeling van MDT-jongeren over verschillende kenmerken weer. Daarbij is met een geel cirkeltje aangegeven hoe groot het aandeel van deze subgroep is in het totaal van deelnemende jongeren aan MDT. Om een gevoel te krijgen of dit relatief veel of weinig is, geven we met een blauw cirkeltje weer hoe groot het aandeel van deze subgroep is in de gehele jongerenpopulatie in Nederland.

Figuur 12: verdeling van MDT-deelnemers over verschillende kenmerken

De verhouding in geslacht ten opzichte van de landelijke populatie loopt verder uiteen

Het verschil in man-vrouw verhouding ten opzichte van de landelijke populatie loopt verder uiteen. Het aandeel vrouwen dat meedoet aan MDT is nu 61%, waarbij het opvalt dat het aandeel vrouwen in subsidieronde 4a zelfs 69% betreft. Als je vervolgens naar de verdeling onder opleidingsniveaus kijkt, zie je dat deze het scheefst is onder deelnemende jongeren die hbo (75% vrouw) of wo (80% vrouw) doen. Er zijn 13 projecten waarin het aandeel vrouwen meer dan 80% is volgens de respons op de jongerenvragenlijst en één project waarin het aandeel mannen meer dan 80% is. Het grotere aandeel vrouwen kan deels worden verklaard door het verschil in interesse in MDT. Zie hiervoor het tekstvak op de volgende pagina.

Het aandeel jongeren met een migratieachtergrond blijft stabiel

Vergeleken met het landelijk gemiddelde is het aandeel jongeren met een 2e generatie migratieachtergrond relatief groot. Dit beeld is al vanaf de start zichtbaar, maar het aandeel loopt iets terug: 32% van de deelnemende jongeren heeft een 2e generatie migratieachtergrond. Het grote aandeel jongeren met een migratieachtergrond is deels te verklaren door de concentratie van MDT in grote steden, waar het aandeel jongeren met een migratieachtergrond relatief groot is, en het feit dat verschillende projecten deze jongeren als specifieke doelgroep hebben gemarkeerd.

Aandeel jongeren in het hogere opleidingsniveau groeit

Jongeren in het (voorbereidend) beroepsonderwijs (vmbo/mbo) zijn nog steeds sterk vertegenwoordigd. Toch is het aandeel kleiner geworden ten opzichte van eerdere rapportages (44%). Het aandeel jongeren dat havo of hbo doet is gestegen naar 29% en het aandeel jongeren dat vwo of wo doet naar 18%. De verdeling lijkt steeds meer richting het landelijk gemiddelde te bewegen, zij het gestaag.

Een kleine minderheid van de deelnemers heeft ervaring met vrijwilligerswerk

Een (sub) doel van MDT is ook om nieuwe jongeren te enthousiasmeren voor het doen van vrijwilligerswerk. In MDT heeft 42% van de deelnemende jongeren al eerder ervaring met vrijwilligerswerk.²⁸ Dit ligt lager dan het landelijke gemiddelde van 50%.²⁹ Dit geeft een indicatie dat MDT jongeren bereikt die in hun dagelijks leven minder geneigd zijn vrijwilligerswerk te gaan doen. Met name geworven jongeren met het opleidingsniveau vmbo/mbo hebben veel minder ervaring met vrijwilligerswerk voordat ze aan MDT meededen (36%).

De verdeling van de kenmerken komt ongeveer overeen met eerder behoefteonderzoek

Onderzoeksbureau Kantar heeft in 2020 onderzoek gedaan naar de interesse in MDT onder jongeren tussen de 14 en 27 jaar. Circa 9.500 jongeren zijn bevroegd over hun bereidheid en motivatie om mee te doen aan MDT. De verdeling van persoonlijke kenmerken van de groep jongeren die geïnteresseerd is in MDT kunnen we vergelijken met de verdeling van de jongeren die aan MDT hebben meegedaan. Zo kan een aantal van bovenstaande punten worden verklaard.

Ten eerste zien we dat de verdeling van leeftijdsgroepen ongeveer overeenkomt met de verdeling van de geïnteresseerde jongeren uit het onderzoek van Kantar. Ook de verdeling van opleidingsniveaus komt ongeveer overeen, waarbij je wel ziet dat vmbo/mbo iets oververtegenwoordigd is in de groep jongeren die meedoet aan MDT ten opzichte van de jongeren die geïnteresseerd zijn in MDT en havo/hbo en vwo/wo juist iets ondervertegenwoordigd zijn. Daarnaast is het interessant om te benoemen dat de oververtegenwoordiging van vrouwen binnen MDT ook terug te zien is in het onderzoek van Kantar. Uit dit onderzoek blijkt dat van de geïnteresseerde jongeren 36% man is en 64% vrouw. Dit kan het verschil verklaren met de ongelijke man-vrouw verhouding in de populatie van deelnemende jongeren.

We kunnen dus concluderen dat de verdeling van de kenmerken van jongeren die meedoen aan MDT voor een groot deel overeenkomt met de kenmerken van jongeren die geïnteresseerd zijn in MDT. Waar de percentages meer uiteen lopen liggen er dus nog kansen voor de werving van jongeren, bijvoorbeeld jongeren met een hoger opleidingsniveau. Een tweede belangrijke conclusie is dat zowel uit het behoefteonderzoek als uit het praktijkonderzoek blijkt dat MDT een grotere aantrekkingskracht heeft op vrouwen dan op mannen.

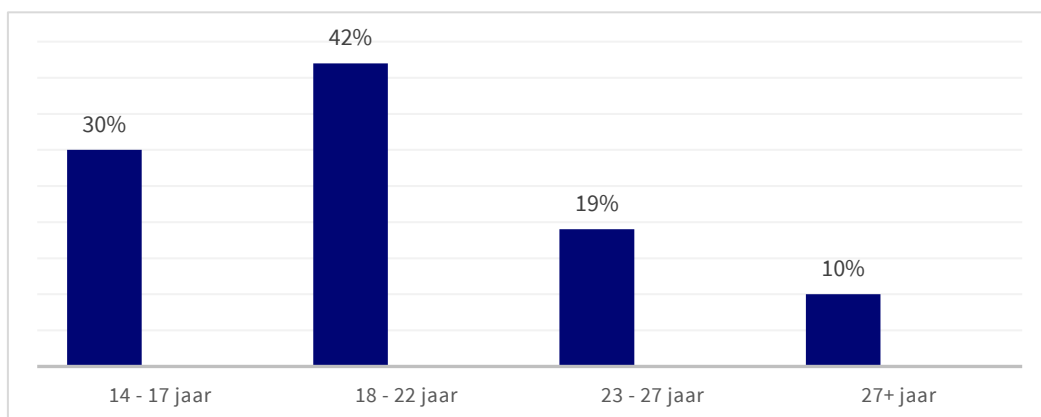
De gemiddelde leeftijd van jongeren blijft rond de 20 jaar

De gemiddelde leeftijd van de deelnemende jongeren is 20 jaar. Er zijn wel verschillen te zien tussen de verschillende subsidierondes. Zo is in subsidieronde 1 de gemiddelde leeftijd 19 jaar, in subsidieronde 2 22 jaar, in subsidieronde 3 23 jaar en in subsidieronde 4a 20 jaar. In

²⁸ In de vorige rapportage stond dat 30% van de deelnemende jongeren ervaring heeft met vrijwilligerswerk. Dat was fout weergegeven en had 42% moeten zijn.

²⁹ CBS (2019). In de analyse van het CBS wordt een zeer ruime definitie van vrijwilligerswerk gehanteerd, waardoor het verschil vermoedelijk groter is.

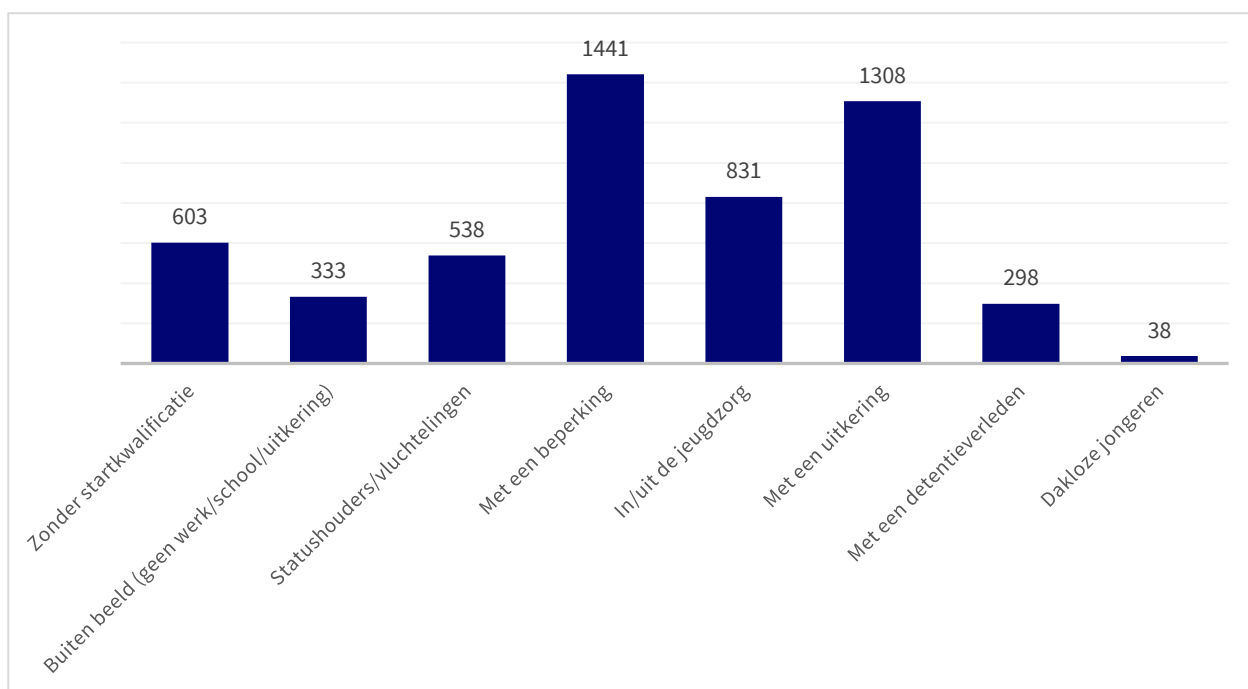
figuur 13 is de verdeling over verschillende leeftijdscategorieën te zien. Ook deze verdeling blijft ongeveer hetzelfde over de tijd.

Figuur 13: verdeling van MDT-deelnemers over verschillende leeftijdscategorieën

Jongeren in een minder kansrijke positie worden bereikt door specifieke projecten

Op basis van de vragenlijst die jongeren invullen, ontvangt ongeveer 4% van de jongeren die meedoet aan MDT een uitkering. Dit is gelijk aan het landelijk gemiddelde. In de meest recente subsidieronde geeft 7% van de jongeren aan een uitkering te ontvangen. Gemiddeld genomen over alle deelnemers heeft 5% een arbeidsbeperking en 3% is voortijdig schoolverlater. In werkelijkheid kunnen deze aantallen hoger zijn, omdat jongeren niet verplicht zijn de vraag over een uitkering of arbeidsbeperking te beantwoorden. In subsidieronde 3 is het aandeel van jongeren met een uitkering, arbeidsbeperking of VSV'ers het hoogst. Dit wordt deels verklaard door het feit dat gemeenten het meest contact hebben met deze doelgroep en er ook baat bij hebben als deze doelgroep MDT doet.

Figuur 14: aantallen jongeren in minder kansrijke posities per categorie

Aan de projectleiders van de MDT-projecten is ook gevraagd hoeveel jongeren in minder kansrijke posities naar hun eigen weten of schatting zijn gestart met MDT. Figuur 14 geeft de aantallen jongeren per categorie weer. De getallen van de verschillende categorieën zijn niet bij elkaar op te tellen, omdat één jongere in meerdere categorieën kan vallen. Wel kunnen we een schatting maken; naar verwachting betreft het aandeel jongeren dat in ten minste één van de categorieën valt minimaal 10% en maximaal 20%.

Vergeleken met de start van MDT is met name het aantal jongeren met een beperking sterk gestegen. Dat is met name in de laatste maanden zichtbaar als gevolg van een sterke groei in de 3e en 4e subsidieronde. Opvallend is dat projectleiders een veel hoger aandeel jongeren met een arbeidsbeperking aangeven dan in de jongerenvragenlijst zelf. Hierbij dient opgemerkt te worden dat dit kan voortkomen uit een selectiebias in de respons. Jongeren met een arbeidsbeperking, fysiek of cognitief, zullen over het algemeen minder goed in staat zijn om de vragenlijst voor het onderzoek in te vullen. Daarnaast zijn jongeren niet verplicht de vraag over arbeidsbeperking te beantwoorden.

Alle minder kansrijke doelgroepen worden bereikt, uitdaging is landelijke spreiding

De vooraf gekozen focus op specifieke doelgroepen door projecten bepaalt in grote mate de hoogte van deze aantallen. Dat is bijvoorbeeld zichtbaar in de tweede subsidieronde waar meerdere projecten zich expliciet richten op statushouders, waardoor er een relatief hoog aantal statushouders in die subsidieronde heeft meegedaan. Hetzelfde geldt voor jongeren met een uitkering en/of zonder startkwalificatie in de gemeentelijke subsidieronde (één van de doelgroepen van deze subsidieronde). Kortom; het werven van deze groepen jongeren vergt over het algemeen een vrij specifieke focus van projecten.

Als we kijken naar de nu actieve projecten dan zien we dat alle genoemde doelgroepen worden bereikt. Daarbij dient aangetekend te worden dat de meeste projecten die zich specifiek richten op deze doelgroep niet of beperkt landelijk opereren. Niet overal in het land is er aanbod voor. De belangrijkste stap voorwaarts voor MDT om minder kansrijke doelgroepen te bereiken is dan ook een opschaling naar landelijke toegankelijkheid.

Op basis van de aanmeldingsformulieren van de projecten in subsidieronde 4b lijkt deze ontwikkeling op gang te komen. In meer regio's dan nu wordt specifiek aanbod gecreëerd voor doelgroepen in een minder kansrijke positie. Dit is het meest zichtbaar in het aanbod voor jongeren met een arbeidsbeperking.

Geleerde lessen met betrekking tot het aanbod voor jongeren met een arbeidsbeperking

In het voorgaande onderzoek bleek dat de deelname van jongeren arbeidsbeperking achterbleef bij de verwachtingen. Inmiddels lijkt dit beeld te kantelen en wordt deze lijn doorgezet met subsidieronde 4b waar veel projecten zich direct richten op deze doelgroep. Ondanks deze ontwikkeling hebben we in deze onderzoeksfase aandacht besteed aan de ervaringen en lessen die in de eerste subsidieronde zijn opgehaald:

- Het onderwijs is een belangrijke partij voor de werving van deze jongeren (met name praktijkonderwijs en speciaal onderwijs). Deze groep is voor MDT-organisaties een onzichtbare en onbereikbare groep (veel thuis zitten, armoede, weinig kansen, eenzaamheid, weinig vrijetijdsbesteding). Het onderwijs biedt de grootste kans om hen te vinden.
- Een individuele benadering in de werving helpt, waarbij tijd wordt genomen om alles uit te leggen en vragen te beantwoorden.

- Een vertrouwd figuur helpt om de jongeren te betrekken en betrokken te houden. Denk aan een persoonlijk begeleider of een zorgcoördinator.
- Het is belangrijk dat de MDT-begeleider kennis heeft hoe om te gaan met de beperking van jongeren en begrip heeft voor de situatie. Dit vraagt dus om specifieke expertise.
- Om jongeren betrokken te houden is structuur en overzicht belangrijk. Maak bijvoorbeeld duidelijke schema's.
- Blijf continu succes benoemen in plaats van focus op de leerpotentie.
- Biedt geen trainingen aan, maar investeer liever in individuele coaching.
- Biedt een vrijwilligersvergoeding aan, omdat geld waarschijnlijk een trigger voor hen is.
- Bekijk of een MDT-begeleider ook betrokken kan zijn na MDT.

6.4 Conclusies

Geografisch bereik kent sinds de start eenzelfde patroon, in 2021 naar verwachting ander beeld

De MDT-activiteiten zijn geconcentreerd rondom de vier grote steden en enkele steden in het midden van het land. Het ontbreekt sinds de start van MDT met name aan activiteit in Drenthe, Zeeland en Zuid-Limburg. Met de start van subsidieronde 4b in 2021 wordt hierop ingespeeld en starten verschillende projecten die specifiek in die regio's actief zijn.

De diversiteit onder de deelnemende jongeren blijft groot

Er is een grote diversiteit aan deelnemers; zowel qua leeftijd, als opleidingsniveau en herkomst. Ook worden verschillende minder kansrijke groepen bereikt. Daarbij is de eerder geconstateerde ondervertegenwoordiging van jongeren in het (voorbereidend) wetenschappelijk onderwijs afgenomen. Het verschil in man/vrouw verhouding ten opzichte van de landelijke populatie is juist verder versterkt (meer vrouwen dan mannen doen mee). Uit behoefteonderzoek naar MDT blijkt echter dat de interesse voor deelname ook bijna dubbel zo hoog is.

Landelijke toegankelijkheid aanbod voor minder kansrijke doelgroepen verdient aandacht

De meeste projecten die zich specifiek op jongeren in een minder kansrijke positie richten opereren niet of beperkt landelijk. Dit biedt ruimte voor groei. Met het starten van subsidieronde 4b wordt hierop ingespeeld en zie je dat meer projecten, meer verspreid over het land, aanbod hebben voor bijvoorbeeld jongeren met een beperking.

7 MDT als duurzaam samenwerkingsverband

Naast de groei van het aantal deelnemers, een kwalitatief aanbod en het bieden van een landelijk dekkend netwerk beoogt MDT ook een vierde ontwikkeling; de groei naar een netwerk van samenwerkende partijen die MDT gezamenlijk dragen. Waarbij deze ontwikkeling gepaard gaat met een afname van de afhankelijkheid van het Rijk.

In het afgelopen jaar heeft programma MDT verschillende stappen gezet om voor zoveel als mogelijk jongeren een passende MDT-plek te kunnen bieden. Allereerst heeft het programma door middel van verschillende subsidierondes geprobeerd om diverse partijen te betrekken bij MDT en de onderlinge samenwerking te stimuleren. Zo was de derde subsidieronde gericht op het betrekken van de gemeenten en stond in de vierde subsidieronde de samenwerking tussen de verschillende MDT-organisaties centraal. Dit is gedaan met het idee dat partijen in samenwerking nog beter in staat zijn om grote groepen jongeren te bereiken en hen een passend aanbod te kunnen doen.

In dit hoofdstuk wordt deze ontwikkeling beschouwd aan de hand van verschillende aspecten. De samenwerking in het netwerk vormt daarbij een belangrijk aspect, waarbij we kijken naar drie subonderdelen. In de eerste plaats de samenwerking tussen MDT-organisaties, in de tweede plaats zoomen we in op de gastorganisaties waar jongeren hun MDT (deels) uitvoeren en ten slotte kijken we naar de samenwerking tussen MDT-projecten en externe organisaties als scholen en het bedrijfsleven.

Naast samenwerking belichten we ook de financiële afhankelijkheid van het Rijk, door de ontwikkeling van de mate van cofinanciering te belichten.

In de komende jaren wordt door de staatsecretaris ook verkend of op bestuurlijk niveau naar een breder samenwerkingsverband toegewerkt kan worden. Dit aspect valt buiten de scope van voorliggend onderzoek.

Relevante begrippen voor het lezen van dit hoofdstuk

Duurzame MDT: voor een duurzame MDT maken we onderscheid tussen een duurzame organisatie en duurzame financiering. Onder een duurzame organisatie verstaan we:

- Een MDT die geborgd is in de structuren en beleid van de betrokken partners, waaronder lokale, regionale en landelijke overheden. Dit betekent dat MDT geen op zichzelf staand programma blijft, maar verweven raakt met bestaande domeinen, programma's en interventies.
- Een ingebed MDT-netwerk waar samenwerking binnen partnerschappen en tussen MDT-partnerschappen in de regio geborgd is. Binnen dit MDT-netwerk nemen MDT-organisaties en andere betrokken eigenaarschap. Hieronder verstaan we dat zij agendabepalend zijn, initiatief en verantwoordelijkheid nemen.
- Een governancestructuur voor landelijke aansturing en facilitering van het MDT-netwerk, die niet enkel bestaat uit overheidspartijen. Deze structuur kent hiervoor zowel een bestuurlijke als een uitvoerende tak. Met de inrichting van deze governance wordt MDT steeds minder afhankelijk van de overheid en steeds meer gedragen door de maatschappij.

Onder duurzame financiering verstaan we:

- Een MDT die steeds minder afhankelijk wordt van overheidsgelden, en dus ook financieel gedragen wordt door de maatschappij (zie ook cofinanciering).

- Een financieringssysteem dat toegankelijk en flexibel is.

Cofinanciering: onder cofinanciering verstaan wij alle vormen van financiering van MDT anders dan en aanvullend op de subsidie van het Rijk. De mate van cofinanciering beschouwen wij als een indicator voor de mate waarin MDT duurzaam geborgd is.

Regiefunctie: MDT werkt toe naar een duurzame organisatiestructuur. Hiervoor bieden MDT-organisaties, al dan niet in samenwerking, MDT-trajecten aan. Om op lokaal of regionaal niveau vraag en aanbod op elkaar af te stemmen is er regievoering nodig. De regie kan zowel door een maatschappelijke organisatie, een school, gemeente als gezamenlijk gevoerd worden. Onder regievoering verstaan we minimaal:

- Het faciliteren van het gesprek tussen MDT-organisaties in een specifieke lokale setting of regio.
- Het betrekken van nieuwe geïnteresseerde partijen in een regio.
- Het gezamenlijk leren stimuleren.

7.1 Samenwerking tussen MDT-organisaties

Samenwerking tussen partijen krijgt steeds meer vorm

We zien dat de samenwerking tussen verschillende organisaties in de uitvoering van MDT gestaag toeneemt over de tijd. Die ontwikkeling is onder andere te zien in de mate waarin organisaties samenwerken bij het opzetten van hun MDT-projecten.

In de eerste subsidieronde schreven de organisaties zich grotendeels zelfstandig in en opereerden ze veelal zelfstandig. Toen al gaf 58% van de projecten aan dat ze meerwaarde zagen in een samenwerkingsconstructie waarbij verschillende organisaties één of meerdere specifieke onderdelen van de uitvoering voor hun rekening nemen. Denk aan het werven van jongeren, het creëren van een programma en de begeleiding van jongeren.

In de subsidieronde 4a is bewust ingespeeld op de meerwaarde van samenwerkingsconstructies. Dit heeft geleid tot een andere opbouw van MDT-projecten. Zo schreven projecten zich in met gemiddeld zes samenwerkingspartners, waarbinnen we deze functiedifferentiatie ook inderdaad zien optreden: de ene partij zorgt voor de werving, selectie en matching van de jongeren, terwijl andere partijen het inhoudelijke aanbod verzorgen en weer een andere partij voor training en begeleiding zorgt. Deze samenwerking zorgt ervoor dat de projecten een breder bereik hebben wat betreft de jongeren die ze aantrekken en dat het aanbod beter aansluit bij de desbetreffende jongeren.

Regionale samenwerking tussen MDT-organisaties vindt in meer of mindere mate plaats

Ongeveer drie vierde van de projecten geeft aan dat er in bepaalde mate samenwerking is op regionaal niveau tussen MDT-projecten. Het merendeel hiervan werkt niet in vaste vorm samen, maar op individuele basis. Zo is er vaak contact tussen twee of meer MDT-projecten om kennis en ervaring uit te wisselen. Daarnaast is er een aantal projecten dat op ad-hoc basis samenwerkt met een vaste groep of regelmatig samenwerken. 83% van de projecten geeft aan gebaat te zijn bij meer regionale samenwerking. Dit biedt een kans, maar die ontstaat tot nu toe beperkt vanzelf in de praktijk (anders dan op ad hoc basis).

Gemeenten uit de gemeentelijke subsidieronde pakken een rol voor regionale samenwerking

Vanuit met name de derde gemeentelijke subsidieronde wordt er op een aantal plekken wél actief gestuurd op regionale samenwerking. Ongeveer de helft van de projecten in de

gemeentelijke subsidieronde staat in contact met andere MDT-projecten in de regio. Gemeenten zien het als een belangrijke rol om verbindingen te leggen tussen verschillende MDT-projecten in de regio, juist omdat zij als onafhankelijke verbindende partij kunnen optreden. De gemeentelijke projecten die nog niet bezig zijn met het opzetten van een MDT-netwerk zijn hier nog niet aan toe gekomen of hebben geen andere MDT-projecten in hun regio. In dit laatste geval is het voor gemeenten lastig dat zij dan ook geen jongeren kunnen doorverwijzen naar MDT-projecten als hun vraag niet aansluit op de intensievere vorm.

Regionale samenwerking tussen MDT-projecten vanuit gemeenten

De samenwerking tussen MDT-projecten bestaat vaak uit meerdere elementen: de projecten wisselen uit wat iedereen te bieden heeft voor jongeren, hoe ze goed op elkaar kunnen aansluiten en wat het gezamenlijke MDT verhaal in de regio is. De precieze invulling van de samenwerking verschilt. Zo is de gemeente Den Haag in samenwerking met andere MDT-projecten in de regio bezig met een visiedocument over de toekomstige rol van MDT in de regio. De gemeente Dordrecht heeft samen met andere MDT-projecten een brochure ontwikkeld voor de regio, waarin zij gezamenlijk MDT promoten. Ook organiseren ze verschillende thema-avonden over soft skills met de andere MDT-projecten. In Noord Holland Noord wordt MDT gecoördineerd vanuit de arbeidsregio (RPAhn), waarbij 18 gemeenten, sociale partners en onderwijspartijen betrokken zijn en waar MDT-projecten voor de hele regio gecoördineerd worden.

Regievoering door niet-gemeentelijke MDT-organisaties

In tegenstelling tot de derde subsidieronde voor gemeenten stond in de subsidierondes voor niet-gemeentelijk MDT-organisaties (verder MDT-organisaties genoemd in deze paragraaf) regievoering niet als niet omschreven en is niet op deze taak gestuurd. Desalniettemin vindt er ook regievoering plaats bij MDT-organisaties. Gemeenten die deelnemen aan de gemeentelijke subsidieronde hebben de taak op zich genomen om de regionale samenwerking te bevorderen. Hun regie overstijgt dus hun eigen MDT-project. De regievoering die wij zien bij MDT-organisaties vindt met name plaats tussen organisaties die samenwerken als één MDT-organisatie. Desalniettemin loopt het aantal partijen waarop regie gevoerd wordt in een samenwerking op tot 50. De partijen variëren van sport- en cultuurverenigingen, tot maatschappelijke organisaties, scholen en een enkele gemeente.

Regionale samenwerking tussen organisaties die samenwerken als één MDT-organisatie

De vormen van regievoering variëren naar gelang de doelen van het MDT-project. MDT-organisaties voeren onder andere regie op hun samenwerkingspartners met betrekking tot de manier van werken. Zo stuurt MDT-organisatie *Ik ben PA* expliciet op werken volgens de positief coachen methodiek; in het contact met de jongere maar ook in het onderling contact als samenwerkende partijen. Ook sturen zij op uitbreiding van het netwerk om zoveel als mogelijk kwalitatieve MDT-trajecten te kunnen bieden. Zo helpen zij scholen om zich meer naar buiten te richten en samen te werken met ervaringsplekken voor jongeren.

Daarnaast zijn er ook bij MDT betrokken organisaties die ten doel hebben om samenwerking tussen MDT-projecten in de regio te bevorderen. We zien dit bij de landelijke organisatie voor jongerenparticipatie Stichting Alexander achter MDT-project Maatschappelijke Ervaringstijden het inspiratienetwerk voor jongerenparticipatie Tijd voor Actie. De regie is er in deze samenwerkingsverbanden primair op gericht om te komen tot een gezamenlijke visie, en deze te vertalen naar een gezamenlijke complementaire werkwijze. De voornaamste reden waarom deze partijen zich inzetten voor samenwerking in het netwerk is omdat zij intrinsiek gemotiveerd dergelijke samenwerkingsverbanden op te zetten. De doelen van MDT zijn

namelijk in lijn met de missie en visie van de desbetreffende organisaties. Zij zien en benutten de kansen die MDT hun organisatie brengt. Door mee te bouwen aan MDT bevorderen zij hun organisatiedoelen en vice versa. Daarnaast beschikken de organisaties over specifieke inhoudelijke kennis, en zien zij een kans voor het netwerk wanneer zij deze kennis delen. Tenslotte gaat het in beide gevallen om netwerkorganisaties die ervaringen hebben met het bouwen aan en aansturen van netwerken.

Regionale samenwerking tussen MDT-projecten

Een voorbeeld van een regionale samenwerking tussen MDT-projecten is het Amsterdams MDT Platform “Samen is meer dan de som der delen”. De regionale samenwerking werd in 2019 geïnitieerd door Stichting Alexander, een landelijke organisatie voor jeugdparticipatie. Stichting Alexander had toentertijd ook een eigen MDT-project: *Project MET*. Met de start van het samenwerkingsverband in 2019 kwamen acht MDT-projecten samen, waaronder het gemeentelijke MDT-project, allen actief in Amsterdam. Inmiddels is het samenwerkingsverband uitgebreid naar twaalf MDT-organisaties. Initiatiefnemer en formeel voorzitter van het Amsterdams Platform, zegt over de regionale samenwerking: “Met partners zitten we bij elkaar vanuit verschillende achtergronden zoals onderwijs, jongerenwerk, leerplicht en de eventindustrie. De bindende factor is MDT. Op titel van MDT werken we samen, dwars door alle schotten en domeinen heen. Elke MDT-organisatie heeft bovendien weer 6-7 eigen partners. Zo ontstaat een omvangrijk netwerk van contacten in Amsterdam.” Onder regie van Stichting Alexander werken de twaalf betrokken MDT-organisaties samen aan een projectplan gericht op onderdelen zoals kennisuitwisseling, monitoring, PR/marketing en duurzame borging en financiering, waarbij ook de gemeente ook sterk is aangehaakt bij de ontwikkeling van dit platform. Volgens de initiatiefnemer is regievoering noodzakelijk om over de uitvoering heen te verbinden, te coördineren en duidelijkheid te creëren over rollen, taken en verantwoordelijkheden. Stichting Alexander is momenteel bezig met het opzetten van vergelijkbare regionale samenwerkingsverbanden in Brabant, Flevoland en vier noordelijke provincies.

Ten slotte zien we een regio-overstijgende samenwerking op thema ontstaan, namelijk MDT Onderwijs. Een beweging van docenten van verschillende onderwijsinstellingen, MDT-organisaties, stichting TijdvoorActie en lokale partijen om MDT te integreren met bestaande onderwijsprogramma's. Formeel ligt de regie bij stichting TijdvoorActie, maar in de praktijk is er binnen het landelijke samenwerkingsverband sprake van gedeelde regie. Zo wordt de opgave verdeeld over diverse schouders en ontstaat er zowel bij lokale netwerken, MDT-organisaties als bij onderwijsinstellingen eigenaarschap.

De intentie tot onderlinge samenwerking is er, de praktijk is weerbarstig

MDT-organisaties geven in het kwalitatief onderzoek aan dat er bereidheid is om onderling samen te werken, maar dat dit in de praktijk niet altijd eenvoudig is. Met name potentiële onderlinge concurrentie frustreert de samenwerking. Zo zijn er voorbeelden van MDT-organisaties die hun werkgebied willen uitbreiden naar andere regio's, waar andere MDT-organisaties al een MDT aanbieden aan dezelfde doelgroep. Het open gesprek hierover, eventueel onder begeleiding van een van de accounthouders binnen het programma MDT, helpt om beide MDT-projecten naast of zelfs met elkaar te laten werken. Ook is aandacht voor het bestaande veld en mogelijke concurrentie een aandachtspunt bij het uitzetten van subsidierondes.

7.2 Inzicht in de gastorganisaties

Het aantal gastorganisaties is door de tijd heen sterk gegroeid

Bij een deel van de projecten voeren deelnemers MDT (deels) uit bij een andere organisatie dan door welke ze geworven zijn, dit noemen we gastorganisaties. Op dit moment worden jongeren geplaatst bij circa 700 verschillende gastorganisaties. Het aantal gastorganisaties van *alle* subsidierondes (dus ook van de projecten die al zijn afgerond) komt uit op circa 1800³⁰. Onderstaand figuur geeft weer hoe het netwerk van gastorganisaties zich door de tijd heen heeft ontwikkeld, waarbij het gaat om het totaal aantal gastorganisaties dat op een bepaald moment betrokken is bij MDT. In december 2020 waren er dus 700 gastorganisaties betrokken bij de MDT-projecten die op dat moment liepen.

Figuur 15: aantal actieve gastorganisaties door de tijd

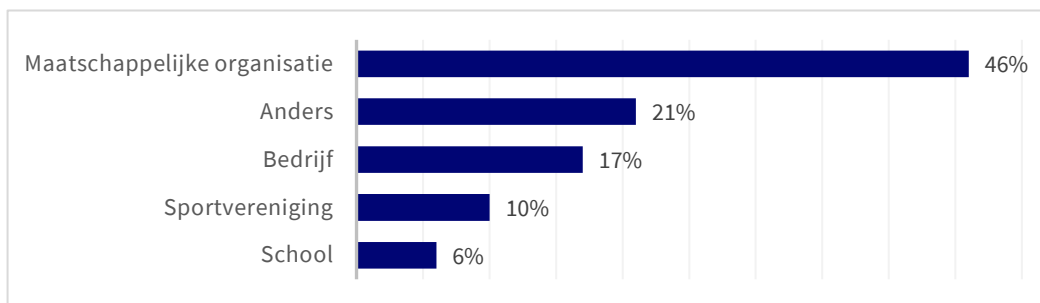
Het figuur laat zien dat het huidige aantal gastorganisaties, van de MDT-projecten die op dit moment lopen, minder is dan op het hoogtepunt. Dit komt door het afronden van de eerste subsidieronde. Naar verwachting zal dit aantal weer verder stijgen als de vierde subsidieronde verder groeit. We zien wel dat steeds meer jongeren een deel van hun MDT bij een gastorganisatie uitvoeren. In de afgelopen periode betreft dit zo'n 83% van de jongeren, terwijl dit na 6 en 18 maanden om ongeveer de helft van de jongeren ging. Dat laat zien dat MDT steeds meer over verschillende niveaus is georganiseerd en daarmee als netwerk uitbreidt.

Via een vragenlijst hebben we meer inzicht gekregen in de gastorganisaties

Om meer inzicht te krijgen in wie de gastorganisaties zijn, wat hun motivatie is om mee te doen en welke ervaring zij hebben met MDT, hebben we hen een aparte vragenlijst toegestuurd. In totaal hebben 52 gastorganisaties de vragenlijst ingevuld, verbonden aan circa 24 MDT-projecten. Dit is slechts een fractie (7%) van het totaal aan actieve gastorganisaties en geeft daarom een beperkt representatief beeld. Toch kunnen we er een aantal interessante eerste inzichten uithalen.

In onderstaand figuur staat een verdeling van het soort (gast)organisatie die de vragenlijst heeft ingevuld. Een aanzienlijk deel van de gastorganisaties betreft maatschappelijke organisaties (ca. 46%) en een opvallend groot deel betreft bedrijven (ca. 17%). De bedrijven die de enquête hebben ingevuld richten zich voornamelijk op cultuur, evenementen, horeca, duurzaamheid en media. Opvallend is dat de gastorganisaties gezamenlijk breed verspreid zijn over tal van sectoren (van Natuur & Dier tot Veiligheid), waarbij een deel van de gastorganisaties actief is in meerdere sectoren.

³⁰ Hierbij vindt waarschijnlijk dubbeltelling plaats, aangezien een aantal projecten zowel in de eerste of tweede subsidieronde als in de subsidieronde 4a meedoen. Het daadwerkelijke aantal zal lager zijn.

Figuur 16: verdeling van type (gast)organisaties dat de vragenlijst heeft ingevuld

Om een goede match te maken tussen jongeren en gastorganisaties is er een aantal werkzame elementen

Gastorganisaties bieden jongeren een plek waar zij invulling kunnen geven aan hun MDT. Om een goede match te kunnen maken tussen de wensen van de jongeren en de gastorganisaties geldt een aantal randvoorwaarden.

- Matching is maatwerk. Het vraagt dan ook om verdieping in de jongere. Een uitgebreide intake waarbij er ruimte en aandacht is voor de talenten, ontwikkelwensen, interesses en behoeften is daarom noodzakelijk. Deze intake kan op allerlei manieren vormgegeven worden. Een mooi voorbeeld is de talentescan die een van de MDT-organisaties ontwikkeld heeft.
- Jongeren hebben in de keuze van een passend project behoefte aan duidelijkheid. Bijvoorbeeld over de specifieke rol die de jongere krijgt, de taken die daarbij horen en een inschatting van de te verwachten tijdsinvestering. Sprekende voorbeelden of ervaringen van eerdere jongeren helpen daarbij.
- MDT-organisaties geven aan dat het stimuleren van eigen initiatief en eigenaarschap door de gastorganisaties in het vormgeven van het traject, leidt tot een betere kwalitatieve beoordeling. Dit is ook in lijn met de zelfbeschikkingstheorie van Deci & Ryan³¹.
- Matching vraagt om flexibiliteit. Jongeren zijn niet altijd in staat om meteen voor de juiste plek te kiezen. Het is daarom helpend wanneer zowel de MDT-organisatie als de gastorganisatie zich bewust zijn van dit gegeven en zich flexibel opstellen. Onderstaande citaten illustreren dit.

“Een match is ook succesvol als de jongeren na drie keer aangeven iets anders te willen doen. Het feit dat ze dit kunnen uitleggen en zo’n keuze kunnen maken is al een stukje persoonlijke ontwikkeling (Guido)”

“Relatief veel jongeren vielen in de categorie kwetsbaar en wisten niet goed wat ze wilden bereiken in hun MDT. Voor deze groep is een soort tussenfase gecreëerd door een carrousel van vrijwilligerswerk aan te bieden. Door elke twee weken in groepsverband mee te doen aan een maatschappelijke activiteit, training of rondleiding. Met als doel om in korte tijd veel verschillende organisaties, activiteiten en doelgroepen te leren kennen, en zo een geschikte plek te kunnen vinden” (YourCube)

De twee motivaties die door gastorganisaties veruit het meest benoemd worden zijn het ‘jongeren enthousiast maken voor ons werk’ en ‘als organisatie een maatschappelijke

³¹ Ryan, R.M., & Deci, E.L. (2000). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American Psychologist*, 55, 68-78.

bijdrage leveren'. Daarmee lijkt de motivatie met name samen te hangen met de maatschappelijke doelstelling van de eigen organisatie.

Veruit de meeste gastorganisaties geven hun betrokkenheid bij MDT een (ruime) voldoende. Bij aanvang van MDT is het risico benoemd dat de begeleiding van jongeren (gast)organisaties uiteindelijk meer kost dan het oplevert.³² De gastorganisaties die hun ervaring hebben gedeeld zien dat in de praktijk niet zo. 86% van de gastorganisaties is positief tot zeer positief over de verhouding tussen wat het kost en wat het oplevert voor de eigen organisatie.

Een interessante bevinding is dat meer dan de helft van de gastorganisaties aangeeft graag meer jongeren te ontvangen, daar zit dus nog ruimte voor groei. Daarnaast zijn de gastorganisaties positief over de samenwerking met het MDT-project. Respectievelijk 38% en 48% ervaart de samenwerking als goed of zeer goed.

Jongeren doen in de praktijk veel verschillende dingen bij gastorganisaties

Een aantal voorbeelden van wat jongeren in de praktijk doen:

- Een Bhv-cursus gekregen en bij één of meerdere evenementen ingezet als Bhv'er, voornamelijk in 2019.
- Samen met een groep jongeren 'Berne bags' gevuld, een tas met spulletjes voor kinderen tijdens de lockdown. Met behulp van het Oranjefonds zijn deze gevuld en door de jongeren uitgedeeld aan kinderen.
- Het opzetten van een sociaal ontmoetingscafé.
- Meelopen in de kinderopvang.
- Maatje zijn voor iemand met een psychische kwetsbaarheid en ondernemen activiteiten zoals wandelen, theedrinken, spelletjes doen, gesprekken voeren en een luisterend oor bieden.
- Leren reanimeren en vervolgens leren reanimatie overdragen aan anderen (train de trainer principe).
- Volgen van een opleiding als strandwacht en daarna zorgen voor de veiligheid van strandbezoekers en helpen waar nodig bij calamiteiten op het strand.
- Meedenken over wat er leeft onder jongeren op het gebied van duurzaamheid en hoe dat kan worden toegepast binnen de organisatie.
- Ontwikkelen van nieuwe concepten en het organiseren van activiteiten.
- Ontwikkelen van een multicultureel receptenboek.
- Meelopen in een verzorgingshuis.

In de meeste gevallen (ca. 65%) worden de gastorganisaties niet financieel gecompenseerd voor hun bijdrage. Een deel van deze gastorganisaties wordt voor hun activiteiten al via een andere weg bekostigd, zoals via zelf verkregen subsidies via fondsen en gemeenten.

Bij de meeste gastorganisaties is het mogelijk om na afloop van MDT verbonden te blijven, in de eerste plaats als vrijwilliger (bij ca. 79% van de gastorganisaties). Bij ongeveer een derde van de organisaties is het ook mogelijk om als stagiair verbonden te blijven en bij een kleiner deel (12%) als betaalde kracht. In praktijk blijft volgens de gastorganisaties zo'n 10% in grote of zeer grote mate betrokken bij de organisatie na afronding van MDT.

³² Dit is vaak genoemd als één van de redenen waarom de maatschappelijke stage beperkt van de grond is gekomen

7.3 Samenwerking met externe partijen

De samenwerking met externe partijen is stabiel

De samenwerking van MDT-projecten met externe partijen laat sinds de start een vergelijkbaar beeld zien. Er wordt het meest samengewerkt met andere maatschappelijke organisaties. Ten opzichte van de start is dit geïntensiveerd en werken nu vrijwel alle projecten samen met een of meerdere maatschappelijke organisaties (gemiddeld 20 organisaties per MDT-project).

In eerdere rapportages constateerden we dat met name de samenwerking met scholen een positief effect heeft op het vermogen om jongeren te werven. Vanaf de start van MDT zien we dat de meeste projecten dan ook een samenwerkingsrelatie hebben met meerdere scholen. Gedurende de ontwikkeling van MDT is deze samenwerking versterkt. Bij de huidige lopende trajecten heeft 84% van de projecten een samenwerkingsrelatie met een of meerdere onderwijsinstellingen. Het gemiddeld aantal samenwerkingsrelaties met onderwijsinstellingen (5) is over de tijd redelijk gelijk gebleven. Zeker bij meer landelijk opererende MDT-trajecten lijken er veel meer samenwerkingsrelaties met onderwijsinstellingen mogelijk.

		Percentage dat een samenwerkingsrelatie heeft met één of meerdere van de onderstaande partijen	Percentage dat de samenwerking als (zeer) waardevol ervaart
	Onderwijsinstellingen	84%	87%
	Bedrijven	56%	54%
	Gemeenten	75%	69%
	Maatschappelijke organisaties	98%	98%

Figuur 17: percentage MDT-projecten dat samenwerkt met onderwijsinstellingen, bedrijven, gemeenten en maatschappelijke organisaties en dat deze samenwerking als waardevol ervaart.

Samenwerkingsrelaties worden verschillend gewaardeerd

De samenwerking met maatschappelijke organisaties en onderwijsinstellingen wordt nog steeds het beste beoordeeld door de projecten. Projecten waarderen de samenwerking bijna altijd als waardevol tot zeer waardevol. In de ontwikkeling over de tijd is te zien dat de waardering al goed was en steeds beter is geworden (na 12 maanden was maatschappelijke organisaties 82% en onderwijsinstellingen 77%, nu resp. 98% en 87%). In subsidieronde 4a wordt de samenwerking met onderwijsinstellingen het best beoordeeld. Natuurlijk zijn er ook voorbeelden van plekken waar de samenwerking niet goed van de grond komt. Een rode draad hierin is dat partijen bij aanvang een intentieverklaring tekenen waarin de aard van de samenwerking beschreven staat. Na verloop van tijd blijkt de realiteit weerbarstiger dan de papieren werkelijkheid bij aanvang, wat in specifieke gevallen leidt tot beëindiging van de samenwerking.

De samenwerking met het onderwijs biedt (nog steeds) kansen

Onderwijsinstellingen zijn voor MDT een zeer krachtig wervingskanaal. Ook kan het andersom het bestaande onderwijsprogramma versterken. De waarde van de samenwerking staat daarmee buiten kijf. De uitdaging voor MDT is om deze samenwerking verder uit te breiden. In de praktijk blijkt het niet altijd even makkelijk om contact te leggen tussen het MDT-project en onderwijsinstellingen. Samenwerking kan bevorderd worden door aan te sluiten bij doelstellingen van het onderwijs: MDT gaat goed daar waar er duidelijke verbinding is tussen de ambitie van MDT en de missie/visie van een school, bedrijf, organisatie. Dit is duidelijk te zien bij een grote onderwijsinstelling zoals Albeda en Zadkine, zij geloven in de aanpak van MDT die past bij de missie van de school en visie op burgerschapsonderwijs. Hierdoor omarmen ze niet alleen het initiatief maar willen ze het ook doorontwikkelen waardoor het duurzaam verankerd raakt binnen de school. Betrokken docenten en bestuurders zijn hier erg belangrijk voor.

De samenwerking met gemeenten wordt door maatschappelijke organisaties beter gewaardeerd

Het merendeel van de MDT-projecten, georganiseerd door maatschappelijke organisaties, is positief over de samenwerking met gemeenten³³. Ook is dit percentage gestegen ten opzichte van eerdere rapportages. Mogelijk is dit een gevolg van de meer actieve regievoerende rol die de gemeenten oppakken vanuit de gemeentelijke subsidieronde. Ten opzichte van de samenwerking met maatschappelijke organisaties en onderwijsinstellingen is de waardering wel lager. Een kritische noot die door projectleiders wordt geplaatst bij de samenwerking met gemeenten is dat er vaak wel interesse is, maar er niet altijd wordt doorgepakt (te druk, andere prioriteiten).

Geen ontwikkeling in de waardering van samenwerking met bedrijven

Bij bedrijven is er geen ontwikkeling in de gemiddelde waardering van de samenwerking te zien over de tijd: iets meer dan de helft van de projecten ervaart de samenwerking met bedrijven als (zeer) waardevol. Als je kijkt naar de verschillende subsidierondes, wordt de samenwerking met bedrijven wel steeds meer gewaardeerd: in subsidieronde 3 en 4a vindt circa 66% van de projecten de samenwerking waardevol tot zeer waardevol.

Concrete samenwerking met bedrijfsleven beperkt zichtbaar

MDT-projecten werken in totaal met circa 250 bedrijven samen, waarbij iets meer dan de helft van de MDT-projecten met ten minste één bedrijf samenwerkt. Gemiddeld werkt een MDT-project met 5 bedrijven samen. 54% van de projectleiders ervaart de samenwerking met bedrijven daarbij als (zeer) waardevol, 41% is neutraal en 5% vindt het beperkt of niet waardevol. Daarmee wordt de samenwerking met bedrijven het minst goed gewaardeerd.

We hebben helaas een beperkt beeld van de inhoud van de samenwerking met het bedrijfsleven. Uit de lijst van betrokken bedrijven in subsidieronde 3, 4a en 4b, blijkt dat het om uiteenlopende bedrijven gaat, waarbij het onduidelijk is om wat voor soort samenwerking het dan gaat en welke bedrijven op welke manier betrokken zijn. Voorbeelden van soorten bedrijven uit deze lijst zijn adviesbureaus, horeca, kappers, onderzoeksbureaus, sociale ondernemingen, sportcomplexen en uitzendbureaus.

Wel is duidelijk dat verschillende sociale ondernemingen zich aanbieden als gastorganisatie. Veelal worden MDT-deelnemers ingezet om het productaanbod van de sociale onderneming te onderzoeken en te versterken.

³³ Daarbij gaat het om alle gemeentes, dus ook gemeentes die niet meedoen aan de gemeentelijke subsidieronde

7.4 Duurzame financiering MDT

MDT is nog in grote mate financieel afhankelijk van het Rijk

De verleende subsidie per deelnemer komt op basis van de afgeronde projecten van de eerste subsidieronde uit op ruim € 1.300 euro³⁴. De verwachting is dat dit bedrag in de latere subsidierondes zal toenemen. Dat is grotendeels het gevolg van een intensivering van MDT. Jongeren stoppen in vergelijking met de eerste subsidieronde nu meer tijd in een MDT-traject³⁵ en daarmee stijgen de begeleidingskosten.

Het is de ambitie om op termijn als Rijk een kleiner aandeel te investeren, door cofinanciering te stimuleren. Hiertoe heeft het programmateam MDT bij het opstellen van nieuwe subsidierondes een steeds hoger percentage cofinanciering gevraagd van de inschrijvers. Dat leidt ertoe dat in de praktijk de deelnemende projecten in subsidieronde 4a zo'n 14% van het budget voor hun eigen rekening nemen (voorwaarde in subsidieronde 4a is 10%). In de eerdere onderzoeksrapportage van maart 2020 was dit percentage 9%. Daarbij dient aangetekend te worden dat de cofinanciering voor ruim 60% (subsidieronde 4a) wordt ingevuld door een 'in natura' bijdrage door de projecten zelf (vaak meer dan 10% van de inzet voor eigen rekening). Dat heeft de consequentie dat de projecten voor de organiserende organisaties ten minste op papier meer kosten dan ze aan subsidie verkrijgen. Dit model brengt risico's met zich mee voor de financiële duurzaamheid van deze projecten en de ambitie om als Rijk op termijn een kleiner aandeel te financieren. Het kernteam MDT stuurt vanaf subsidieronde 4c via de voorwaarden meer nadrukkelijk op een lager aandeel cofinanciering in natura ten opzichte van *in cash*, waardoor vanaf 2022 verandering wordt verwacht.

Daarnaast is slechts een zeer beperkt deel van de cofinanciering afkomstig van sponsors of andere externe partijen buiten de eigen organisatie. Er komt dus relatief weinig geld bij vanuit andere stromen buiten de deelnemende organisaties. Voor de duurzaamheid van MDT zou het beter zijn om een groter aandeel externe financiering te realiseren.

7.5 Conclusies

MDT krijgt steeds meer een netwerkstructuur met verschillende niveaus

MDT heeft bewust ingezet op meer samenwerking tussen en met partijen. In de praktijk is dit in de eerste plaats zichtbaar door een groei van MDT-projecten die gezamenlijk zijn opgezet door verschillende organisaties met elk een eigen rol. En in de tweede plaats door een groei van het netwerk van organisaties waar jongeren (een deel) van hun MDT-traject uitvoeren. In de derde plaats zien we ook de eerste vormen van regionale coördinatie tussen MDT-projecten ontstaan.

Voorlopige conclusie: Het plaatsen van jongeren levert gastorganisaties meer op dan het ze kost

Voorafgaand aan MDT bestond de hypothese dat organisaties waar jongeren hun MDT uitvoeren uiteindelijk meer tijd, geld en energie kwijt zijn dan het hen oplevert. In praktijk geven gastorganisaties echter een zeer positief beeld van deze verhoudingen. In deze fase van het onderzoek is nog maar een beperkt aandeel van de gastorganisaties bereikt, waardoor dit als een eerste indicatie opgevat dient te worden. Ook geeft een groot deel van de

³⁴ Zie beantwoording kamervraag 83, TK 1790417-214993-MDT, blz. 38.

³⁵ Zoals eerder benoemd omvat vanaf de vierde subsidieronde (4a) een MDT-traject minimaal 80 uur. In de eerste subsidieronde bestond een deel van de MDT-trajecten uit minder dan 20 uur.

gastorganisaties aan dat ze graag meer jongeren zouden ontvangen, daarmee is er dus nog ruimte in het aanbod.

Samenwerking met scholen biedt nog veel potentie

Sinds de start van MDT wordt de samenwerking met het onderwijs zeer goed gewaardeerd door de MDT-projecten. Ook is in eerder onderzoek geconstateerd dat het werven via scholen een zeer effectief kanaal is. In de praktijk zien we geen verdere groei van de samenwerking met het onderwijs en komen samenwerkingen ad hoc en op basis van persoonlijke relaties tot stand. Een meer structurele samenwerking met het onderwijs zou MDT kunnen versterken.

Concrete samenwerkingen MDT met het bedrijfsleven is beperkt

Hoewel er vanuit MDT-projecten verschillende relaties zijn met het bedrijfsleven vertaalt zich dit nog beperkt naar concrete samenwerkingsvormen. Het is nog zoeken hoe MDT en het bedrijfsleven elkaar meerwaarde kunnen bieden en tot op heden zijn geen duidelijke *best practices* waargenomen.

Nog beperkte instroom van financiële middelen buiten het Rijk

Hoewel MDT-projecten voldoen aan de hoger geworden cofinancieringseisen, leidt dit niet zichtbaar tot een (aanzienlijke) instroom van externe financiële middelen. De cofinanciering wordt voor ruim 60%³⁶ in natura ingevuld, door inzet voor eigen rekening te nemen. Cofinanciering door inzet voor eigen rekening te nemen is in principe geen duurzaam model en vraagt om een herijking van de subsidievoorwaarden.

³⁶ In subsidieronde 4a

8 Perspectief vanuit het veld: de (potentiële) waarde van MDT

Deze rapportage heeft als voornaamste doel te onderzoeken waar MDT staat in haar ontwikkeling naar een landelijk dekkend netwerk en duurzame MDT. Daarvoor is het belangrijk om een breed scala aan partijen in de maatschappij aan te haken zodat MDT minder afhankelijk wordt van het Rijk en meer ingebed is in de maatschappij als geheel. Daartoe hebben we voor verschillende partijen een scan gedaan naar wat voor hen de waarde is van MDT. Immers: als bekend is wat de waarde van MDT is voor partijen in het veld, kan MDT hierop aansluiten bij het aanhaken van nieuwe partijen. We maken daarbij onderscheid tussen de *potentiële* waarde van MDT en de *huidige* waarde van MDT (voor zover inzichtelijk), en kijken we wat kan helpen om deze potentiële waarde verder te realiseren.

We hebben gefocust op de partijen die het meest relevant zijn voor MDT én waar nog de meeste winst te behalen valt (zoals beschreven in de vorige hoofdstukken). Dit zijn: onderwijsinstellingen, gemeenten, werkgevers en organisaties die vrijwillige inzet vragen/aanbieden.

Om de potentiële en huidige waarde te achterhalen hebben we ten eerste hypothesen opgesteld op basis van informatie uit eerdere onderzoeken en gesprekken met het landelijk programma MDT. Vervolgens hebben we deze hypothesen getoetst bij partijen uit het veld. In overleg met het landelijk programma MDT hebben we vooralsnog met name (koepel)organisaties gesproken die reeds zijn verbonden met MDT. Daarnaast hebben we een aantal aanvullende partijen gesproken. De informatie hebben we waar relevant aangevuld met uitkomsten van het kwantitatieve onderzoek.

8.1 Voor onderwijsinstellingen

Voor onderwijsinstellingen zijn binnen MDT op dit moment verschillende rollen weggelegd: zij kunnen zelf een MDT opzetten of als partner betrokken zijn bij MDT-projecten (opgezet door maatschappelijke organisaties of gemeenten). Daarbij kan het gaan om MDT-varianten (zie hoofdstuk 2) waarbij jongeren MDT doen tijdens school of naast school in hun vrije tijd. De laatste variant komt nu het meest voor. Voor het onderwijsveld is het daarnaast interessant dat jongeren MDT kunnen doen als tijdelijk alternatief traject op onderwijs, bijvoorbeeld vanuit leerplicht of een RMC, of tijdens een tussenjaar.

Om de waarde van MDT voor onderwijsinstellingen in kaart te brengen, hebben we gesproken met Ingrado, het Landelijk Expertise Centrum Speciaal Onderwijs (LECSO), de MBO raad, de VO-raad) en de Vereniging van Universiteiten (VSNU).

De potentiële waarde van MDT voor onderwijsinstellingen en de mate waarin deze nu wordt gerealiseerd

MDT kan op verschillende manieren (potentieel) waarde toevoegen voor het onderwijs. Onderstaand lichten we toe welke potentiële waarden de gesproken partijen herkennen en in hoeverre zij zien dat deze al gerealiseerd worden.

De potentiële waarde voor onderwijsinstellingen:

- Jongeren vergroten hun leefwereld
- MDT als aanvulling op burgerschapsonderwijs
- MDT als aanvulling op loopbaanoriëntatie en -begeleiding (LOB)
- MDT als extra-curriculaire activiteit
- Jongeren ontwikkelen hun talenten als aanvulling op het onderwijs
- Kansen voor (potentieel) voortijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie
- MDT voor jongeren met een tussenjaar of die stoppen met hun studie
- Het ontlasten van docenten of extra stagemogelijkheden

Jongeren vergroten hun leefwereld

Door de verschillende partijen werd het vergroten van de leefwereld van jongeren als grootste potentiële waarde gezien voor het onderwijs. Zowel in het kader van het breder opleiden van de jongeren om mee te doen in de maatschappij (zoals in burgerschapsonderwijs) als op meer professioneel gebied. Daarbij gaat het om verschillende aspecten:

- **Ontmoeten van anderen:** ontmoetingen tussen jongeren en met mensen van verschillende culturen, achtergronden, opleidingsniveaus, interesses en waarden.
- **In aanraking komen met het leveren van een maatschappelijke bijdrage en vrijwilligerswerk:** jongeren worden zich bewust van de waarde van het leveren van een maatschappelijke bijdrage (voor zichzelf en voor anderen). Ook komen jongeren die normaal minder snel zouden denken aan vrijwilligerswerk hiermee in aanraking.
- **In aanraking komen met andere beroepen:** jongeren komen in aanraking met andere beroepen dan zij normaliter zouden kiezen en/of vanuit huis meekrijgen.

Daarbij werd aangegeven dat de meerwaarde van MDT voornamelijk op de eerste twee aspecten ligt. MDT zou op deze manier kunnen bijdragen aan het creëren van dialoog en openheid stimuleren bij jongeren. Bovendien treden jongeren zo meer ‘naar buiten’ en leren zij ook over een maatschappelijke rol waar zij enkel binnen school beperkt mee in aanraking komen. Dat raakt ook aan een concrete taak voor onderwijsinstellingen zelf: het burgerschapsonderwijs. De partijen zien daarnaast het derde aspect ook als aanvulling op hun taak in het organiseren van loopbaanoriëntatie. Daarnaast kan MDT nog een andere invulling zijn voor extra-curriculaire activiteiten. Specifiek door de VSNU werd nog benoemd dat het voor universiteiten ook aantrekkelijk is als ze via MDT vanuit bovenstaande waarden ook zelf kunnen laten zien dat ze een maatschappelijke bijdrage leveren.

MDT als aanvulling van het burgerschapsonderwijs

Zowel het mbo als het vo hebben een duidelijke opdracht in het geven van burgerschapsonderwijs. Voor vo-scholen is een aandachtspunt specifiek de nieuwe wet³⁷ waarmee voor basis- en middelbare scholen het geven van burgerschapsonderwijs meer verplicht wordt en er meer richtlijnen komen voor de invulling hiervan. Het mbo moet burgerschapsonderwijs vormgeven aan de hand van de eisen in het Examen en Kwalificatiebesluit³⁸. Daarin staan eisen langs vier dimensies: economisch, politiek/juridisch, sociaal en gezondheid. Dit betekent dat scholen continu op zoek zijn of nu moeten gaan naar een goede invulling van dit burgerschapsonderwijs. Als MDT hier (deels) invulling aan zou kunnen geven, zou dat veel voordelen opleveren voor vo- en mbo-scholen.

³⁷

<https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/wetsvoorstellen/detail?id=2019Z23710&dossier=35352>

³⁸ <https://wetten.overheid.nl/BWBR0027963/2021-01-01#Bijlage1>

Daarnaast gaven beide partijen aan dat MDT op verschillende wijze potentieel een mooie aanvulling is op wat er nu gebeurt in het burgerschapsonderwijs:

- *Praktijkervaring met een maatschappelijke bijdrage leveren en ontmoeten.* Scholen zijn vaak op zoek naar mogelijkheden waar leerlingen ‘burgerschapservaringen’ op kunnen doen in de praktijk en dus buiten school. MDT kan leerlingen een ervaring bieden die scholen zelf niet kunnen realiseren.
- *Aandacht voor de groep én het individu.* Terwijl bij scholen in het burgerschapsonderwijs de lessen voornamelijk gefocust zijn op de groep, is er bij MDT aandacht voor zowel de groepsdynamiek als de persoonlijke ontwikkeling van een individuele leerling.
- *Een duurzame structuur.* Op het moment geven de scholen zelf individueel invulling aan het burgerschapsonderwijs. MDT kan potentieel een duurzame structuur bieden, waarbij niet elke school zelf opnieuw het wiel hoeft uit te vinden. Deze kans wordt voornamelijk gezien als scholen *zelf* een MDT kunnen aanbieden, zodat zij MDT kunnen inbedden in een leerprogramma.

MDT als aanvulling op loopbaanoriëntatie

MDT kan ook een aanvulling zijn op de loopbaanoriëntatie (LOB) die jongeren doen via school. Via MDT kunnen jongeren in aanraking komen met beroepen waar ze anders niet aan gedacht hadden. Bovendien ontdekken jongeren via MDT hun talenten en interesses, wat hen kan helpen in hun beroeps- of studiekeuze.

Zowel de VO-raad, de MBO raad en LECSO gaven aan hier een waarde van MDT in te zien, maar zagen dit niet als de belangrijkste waarde van MDT. Dit komt voornamelijk doordat jongeren hier op scholen ook via andere trajecten aan kunnen werken, bijvoorbeeld via LOB-programma's en stages. In het speciaal onderwijs wordt hier op eigen manier invulling aangegeven.

MDT als extra-curriculaire activiteit

Daarnaast werd MDT nog gezien als een potentiële invulling van extra-curriculaire activiteiten. De combinatie van talentontwikkeling (zowel persoonlijk als vaardigheden), ontmoeting en een bijdrage leveren aan de maatschappij/een ander, vormt daarin een mooie en potentieel aantrekkelijke aanvulling op het bestaande aanbod.

Jongeren ontwikkelen hun talenten als aanvulling op het onderwijs

De verschillende partijen erkenden dat er een bepaalde mate van talentontwikkeling plaatsvindt bij jongeren en dat dit een waardevolle aanvulling kan zijn op de talentontwikkeling op scholen. De mate waarin zij dit van waarde achten is wel sterk afhankelijk van het type MDT-programma en de intensiteit van het traject.

Dit punt werd echter minder vaak gezien als de belangrijkste meerwaarde van MDT voor onderwijsinstellingen. Zowel de MBO raad als de VO-raad gaven aan te zien dat de mate waarin de jongeren hun talenten ontwikkelen beperkter zal zijn dan op school, gezien het beperkte tijdsbestek waarin veel jongeren een MDT doet (zeker in de minder intensieve varianten). Vanuit de VO-raad werd daarbij aangegeven dat gericht werken aan talentontwikkeling vanuit MDT daar wel aan kan bijdragen. De vaardigheden die jongeren ontwikkelen via MDT, zijn daarmee op dit moment voornamelijk een *aanvulling* op wat het onderwijs doet. Het kan in de huidige vorm nog maar in beperkte mate een *vervanging* van bepaalde lessen of activiteiten van scholen zijn.

De talentontwikkeling van jongeren binnen MDT kan wel van meerwaarde zijn in de professionalisering van het onderwijs, wanneer de ervaringen van leerlingen worden

meegenomen in de klas, docenten leerlingen meemaken in een andere context en gezamenlijk met leerlingen kunnen reflecteren op ervaringen. Daarvoor is randvoorwaardelijk dat ook op school aandacht wordt besteed aan reflectie op de ervaringen van jongeren en dat MDT wordt ingebed in het onderwijsprogramma. Dat gebeurt op dit moment nog beperkt, maar wordt door de onderwijspartijen wel als een mogelijkheid gezien.

Voor het speciaal onderwijs werd vanuit LECSO wel grote meerwaarde gezien om MDT juist tijdens lessen aan te bieden, omdat MDT een grote aanvulling kan zijn op het huidige curriculum en om de belasting van de leerlingen beperkt te houden. Hier zou wel ruimte voor gemaakt moeten worden binnen het curriculum. Daarbij werd aangegeven dat dit juist voor deze jongeren goed te verantwoorden zou zijn, omdat zij zelf vaak minder snel in aanraking komen met zaken die MDT kan bieden en het onderwijs een goede plek kan zijn om dit te stimuleren. Voor universiteiten werd vanuit VSNU verwacht dat hier eventueel extra-curriculair mogelijkheden zouden zijn. Dit zou nadere verkenning behoeven.

Vanuit onderwijsinstellingen brengt dit alles een aandachtspunt mee omtrent certificering. Zowel de MBO raad als de VO-raad gaven aan dat opgelet moet worden op welke manier dit ingekleed wordt. Een certificaat van deelname kan waardevol zijn, als het gaat om een kwalitatieve beschrijving van activiteiten, lessen en bijvoorbeeld een referentie van een gastorganisatie of begeleider. Op deze manier beschrijft het certificaat sec wat een jongere gedaan heeft binnen MDT en wordt voorkomen dat het certificaat vaardigheden beschrijft waar MDT slechts ten dele aan heeft bijgedragen. Een MDT-certificaat is daarbij extra aantrekkelijk voor jongeren die nu geen diploma krijgen (bijvoorbeeld bij delen van het VSO) en kan hen een mogelijke boost geven in hun zelfvertrouwen.

Ontwikkeling van een MDT-certificaat

In februari 2021 wordt het landelijk MDT-certificaat gelanceerd. Dit certificaat moet een belangrijke manier worden in het belonen van jongeren die meededen aan een MDT-traject. Jongeren geven immers als belangrijkste reden om mee te doen met MDT het ontwikkelen van vaardigheden. Op dit certificaat is ruimte voor de begeleider van de jongere om aan te geven welke talenten de jongere heeft ontwikkeld, welke maatschappelijke impact de inzet van de jongere heeft gehad en tot welke ontmoetingen MDT heeft geleid. Daarnaast biedt het certificaat ruimte voor een referentie van de begeleider. Bij de doorontwikkeling van het certificaat zal aandacht zijn voor het waarderen van specifieke vaardigheden van jongeren. Hiervoor starten binnenkort pilots waar gemeenten, maatschappelijke organisaties en scholen betrokken zijn.

MDT voor (potentieel) voortijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie

MDT kan dienen als alternatief traject voor (potentieel) voortijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie. In de praktijk zien we daar nu verschillende vormen van:

- Jongeren die nog leerplichtig zijn en uitgevallen zijn van school doen MDT (14-18 jaar). Dit doen zij tijdelijk in plaats van terug te gaan naar school of een ander alternatief traject te doen (met goedkeuring van leerplicht). Doel is dat zij uiteindelijk weer doorstromen naar school.
- Jongeren die niet meer leerplichtig zijn maar zonder startkwalificatie doen MDT, bijvoorbeeld via een RMC. Doel is dat zij uiteindelijk doorstromen naar school, werk of een andere passende plek.
- Jongeren doen via school MDT omdat zij het risico lopen uit te vallen, als onderdeel of ter vervanging van een zogenaamde speciale 'uitvalklas'. Doel is dat zij niet uitvallen en 'in zicht' blijven, en uiteindelijk weer doorstromen naar school.

Zeker Ingrado en LECSO maar ook betrokken gemeenten en leerplichtambtenaren geven aan hierin een meerwaarde te zien van MDT voor het onderwijsveld. LECSO noemde daarbij specifiek kansen voor jongeren die vanuit praktijkonderwijs bij niveau 1 niet door kunnen stromen naar niveau 2 en het bindend advies arbeid krijgen. Zij weten vaak niet wat ze willen en kunnen. Daar zou MDT (bijvoorbeeld via het RMC) waardevol in kunnen zijn.

De waarde van MDT ten opzichte van alternatieve leerplicht- of RMC-trajecten werd benoemd op verschillende vlakken. Allereerst omdat jongeren MDT doen vanuit een intrinsieke motivatie: jongeren gaan zelf een commitment aan om iets af te ronden. Ook zijn veel MDT-trajecten uitgebreider dan de andere gemeentelijke trajecten: jongeren ontwikkelen hun talenten, leveren een maatschappelijke bijdrage en ontmoeten anderen. Daarmee biedt MDT niet alleen 1-op-1 coaching, maar ook groepsdynamiek en een verbreding van iemands leefwereld.

Op dit moment doen er circa 600 jongeren zonder startkwalificatie mee met MDT. Daarbij zijn circa 75 vsv'ers 16 of 17 jaar zonder startkwalificatie. In gesprekken gaven projectleiders aan dat zij wel ervaringen hebben met het uitvallen van deze jongeren. Dat kan verschillende redenen hebben, zowel 'positieve uitstroom' waarbij jongeren bijvoorbeeld een opleiding vinden en terug naar school gaan, als dat het traject toch niet passend is voor jongeren of dat zij niet de financiële middelen hebben om een lang en intensief traject te volgen. Daarnaast werd aangegeven dat op dit moment de aansluiting met leerplicht en RMC's nog niet altijd gevonden wordt, waardoor deze waarde ook nog niet ten volste wordt gerealiseerd. Deze samenwerking is op dit moment wel steeds meer aan het groeien.

MDT voor jongeren met een tussenjaar of die stoppen met hun studie

Aansluitend hierop is MDT van meerwaarde voor jongeren die wel een startkwalificatie hebben, maar om verschillende redenen (tijdelijk) stoppen met hun opleiding. Specifiek door VSNU werden hier grote kansen in gezien, zeker nu andere vervangende activiteiten (zoals reizen of stages) bemoeilijkt worden door corona. Universiteiten voelen nu een extra verantwoordelijkheid in enige begeleiding van de jongeren die stoppen met hun studie. MDT kan een waardevolle invulling zijn voor de ontstane vrije tijd van deze jongeren. Op het moment zien we echter dat het aantal WO-jongeren binnen MDT nog achterloopt. Het stimuleren van MDT via universiteiten, en specifiek 'bottom-up' via studie- en/of studentenverenigingen of andere studentenorganisaties (zoals ISO of LKvV), zou kunnen bijdragen aan het benutten van deze potentiële waarde.

De waarde van MDT in het ontlasten van docenten of extra stagemogelijkheden is beperkt

Eventueel zou kunnen worden gedacht aan het inzetten van MDT als invulling van lesuren om docenten te ontlasten of voor het bieden van stagemogelijkheden. Onderwijspartijen geven echter aan dat dit niet de motivatie of aanleiding zou moeten zijn om MDT te starten – de motivatie zit in de meerwaarde voor jongeren. Op dit moment wordt daarnaast vooral geconstateerd dat MDT nog méér tijd kost van scholen. MDT wordt nog beperkt ingezet ter vervanging van lesuren of als stage, en indien dit wel het geval is zijn docenten ook vaak nog betrokken (wat door onderwijsinstellingen vaak ook juist positief wordt ervaren). Om dat te bewerkstelligen zou aan extra voorwaarden moeten worden voldaan, waarbij bijvoorbeeld moet worden gekeken naar een leerprogramma of waarbij een MDT-organisatie zou moeten worden erkend als leerbedrijf. Bij mbo moet een stage in principe ook bijdragen aan het beroepsonderwijs. Voor het VO zouden stagemogelijkheden via MDT makkelijker realiseerbaar zijn. Een tussenvariant zou een eventuele 'burgerschapsstage' kunnen zijn via MDT. Dit bestaat nog niet en onderzocht zou moeten worden of dit mogelijk is. De vraag zou

hierbij allereerst beantwoord moeten worden, in hoeverre dit gewenste toepassingen zijn van MDT. Zeker op het gebied van stages is tot dusver benoemd dat MDT juist *geen* stage is³⁹.

Er zijn belangrijke stimulerende factoren om de potentiële waarde voor het onderwijs te realiseren

Inbedding in het onderwijstraject

Door verschillende onderwijspartijen is aangegeven dat MDT pas écht interessant is voor onderwijsinstellingen als de verbinding gezocht wordt met het onderwijsprogramma. Dat betekent dat wat jongeren doen binnen MDT aangesloten moet worden bij het onderwijsprogramma en dat zo ruimte voor reflectie, feedback en begeleiding binnen school georganiseerd moet worden. Op deze manier wordt het leereffect van MDT ook geborgd in het bredere onderwijs. Ook gaat het om zaken als de manier van lesgeven, roosters, het onderwijsteam, e.d. Extra interessant is het als er een gedegen leerplan onder het traject ligt. Dit zal niet voor elke variant van MDT noodzakelijk of relevant zijn.

Ook voor het praktijkonderwijs en speciaal onderwijs is inbedding met school belangrijk. Voor speciaal onderwijs werd daarbij specifiek benoemd dat dit bijdraagt aan de juiste begeleiding voor deze jongeren. Bovendien kan zo ook professionalisering binnen het onderwijs plaatsvinden. Daarnaast kan zo de waarde van MDT nog vergroot worden, omdat jongeren ook zo met elkaar kunnen reflecteren en leren.

Om MDT goed aan te sluiten op RMC's en leerplicht is een aantal randvoorwaarden belangrijk

Om de aansluiting bij RMC's en leerplicht volledig te vinden, is een aantal zaken helpend. Allereerst is een landelijk dekkend netwerk met voldoende en divers aanbod belangrijk. Daarmee zijn er in elke regio mogelijkheden om jongeren een passend MDT aan te bieden. Daarnaast is het belangrijk dat op lokaal niveau de samenwerking wordt gezocht, waarbij MDT-organisaties helder maken wat zij jongeren kunnen bieden. MDT is nu nog niet altijd voldoende bekend op lokaal niveau, en zeker de verschillen tussen de diverse trajecten niet. Door onbekendheid met MDT, bestaat nu soms de vraag in hoeverre de kwaliteit van de MDT-trajecten geborgd is. Zeker als alternatief leerplicht- of RMC-traject is dit een belangrijke voorwaarde. Verder moet MDT ook voldoende toegankelijk zijn, ook financieel gezien. Zeker voor jongeren in kwetsbaardere positie en/of die eigen inkomsten nodig hebben is dit cruciaal.

Een divers aanbod van MDT

Om te kunnen voldoen aan de behoeften en interesses van de vele verschillende doelgroepen, moet de focus op het realiseren van een divers aanbod van MDT-projecten worden behouden. Daarbij gaat het zowel aan diversiteit op inhoud en sector, als op diversiteit in randvoorwaarden (zoals aantal uren en vormen van begeleiding). Expliciet werd door VSNU genoemd dat voor studenten vaak wordt gedacht aan thema's als duurzaamheid, innovatie, *Artificial Intelligence* e.d. – maar dat juist het 'menselijke' aspect of zorg voor anderen ook een mooie aanvulling kan zijn op projecten die al veelal bestaan voor studenten. Ook hier moet de breedte worden opgezocht.

Experimenteren met MDT en onderwijs en de juiste randvoorwaarden daarbij

Er zijn verschillende rollen mogelijk voor onderwijsinstellingen binnen MDT. Zij kunnen als partner aansluiten of zelf een MDT-project opzetten. Op dit moment is de betrokkenheid van

³⁹ Zie bijvoorbeeld:
<https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2019/09/13/maatschappelijke-diensttijd-februari-2020-officieel-van-start>

het onderwijs vooral ad hoc vormgegeven en wordt het met name gebruikt voor de werving van jongeren. Voor scholen is het interessant om ook meer duurzame en grotere rollen te verkennen. In gesprek met de partijen blijken er kansen te liggen om hier gezamenlijk vanuit partnerschappen vorm aan te geven. Belangrijk daarbij is onderwijsinstellingen te betrekken bij het vormgeven van MDT, om te kijken op welke wijze hier een passende match kan ontstaan.

Er is een aantal zaken van belang in het vormgeven van MDT in het onderwijs. Zoals benoemd zou inbedding in het onderwijs de waarde voor onderwijspartijen vergroten. Onderwijspartijen moedigen daarnaast aan om aan te sluiten bij wat al bestaat. Denk daarbij aan (invulling van) burgerschapsonderwijs, LOB, een (burgerschaps- of maatschappelijke) stage, profiel- of sectorwerkstuk, 'talenturen' (vrijgeroosterde uren waarin leerlingen kunnen werken aan hun talenten), extra-curriculaire activiteiten of een center of entrepreneurship op universiteiten. Als de ambitie wordt nagestreefd om MDT een *invulling* te laten zijn van onderwijstijd, moet wel aan verschillende (wettelijke) eisen worden voldaan. Zo moet MDT onderdeel worden van een leerprogramma of zouden jongeren een MDT moeten kunnen doen bij een erkend leerbedrijf. Hier zou een nadere verkenning op moeten plaatsvinden. Verder werd aangegeven dat MDT niet belegd moet zijn bij één bepaalde docent, maar breed gedragen moet worden binnen school.

Belangrijk bij MDT in het onderwijs zijn de juiste middelen en goede kennisuitwisseling⁴⁰. MDT is niet iets waar scholen al de mogelijkheden voor in huis hebben. Het vraagt om aanpassingen in onderwijsactiviteiten en het aangaan van nieuwe samenwerkingen. Het helpt als een projectleider wordt aangesteld binnen een school die MDT kan opzetten en effectief de samenwerking kan zoeken met andere (lokale) partijen. Daarbij het liefst iemand die volledig de focus kan leggen op MDT en geen overige onderwijstaken heeft. Kennisuitwisseling tussen partnerschappen is daarbij cruciaal: samen structureel leren van hoe scholen goede samenwerkingen vorm kunnen geven met (maatschappelijke) organisaties en gemeenten, welke rollen daarvoor nodig zijn en hoeveel tijd dat kost. Een projectleider kan naast deze kartrekkende rol in het leggen van nieuwe contacten ook verantwoordelijkheid nemen in de matching, optreden als contactpersoon voor de begeleider op de MDT-plek en de mentor van de leerling en een belangrijke steun en toeverlaat vormen voor de deelnemende jongeren.

Verder kunnen de onderwijspartijen zelf veel meerwaarde leveren in het betrekken van hun doelgroepen, zeker wanneer deze nu nog minder aangehaakt zijn bij MDT. Zo gaf LECSO bijvoorbeeld aan dat er goed moet worden nagedacht over de juiste begeleiding en ondersteuning van jongeren, en over het aantal uur dat deze jongeren MDT doen. Een te versnipperd of te intensief programma (zeker naast onderwijs) zou bijvoorbeeld minder passend zijn. Ook kunnen VSNU, Vereniging Hogescholen (VH) en studentenorganisaties waardevolle partijen zijn om MDT interessant te maken voor hbo en wo-studenten. Als laatste is een aandachtspunt bij het vormgeven van MDT in het onderwijs, dat deze projecten niet enkel 'op zichzelf staan', maar echt onderdeel worden van het MDT-netwerk. Daar zit voor onderwijsinstellingen ook juist de grootste meerwaarde, omdat leerlingen zo ook uitgedaagd worden hun leefwereld te vergroten – juist *buiten* school. Ook wanneer scholen actief worden gestimuleerd om aan te haken bij MDT, is het belangrijk dat de focus op netwerkvorming behouden wordt.

⁴⁰ Dit blijkt ook uit de ervaringen van het project MDT Onderwijs, een samenwerkingsverband uit de vierde subsidieronde waarin MDT geïntegreerd wordt met het onderwijs.

8.2 Voor gemeenten

Gemeenten zijn momenteel op verschillende manieren betrokken bij MDT. In het kader van de derde subsidieronde zijn elf gemeenten gestart met een eigen MDT-traject, waarbij meer dan twintig gemeenten betrokken zijn. Daarnaast hebben 47 gemeenten meegedaan aan het programma Jeugd Aan Zet en voor de wintereditie hebben 309 gemeenten zich aangemeld. Ten slotte zijn gemeenten samenwerkingspartners van MDT-projecten die vanuit maatschappelijke organisaties zijn opgezet. 75% van de MDT-organisaties geeft aan samen te werken met gemeenten.

Om de (potentiële) waarde van MDT voor gemeenten in kaart te brengen, spraken we met diverse gemeenten. Enerzijds gemeenten die een MDT-project uitvoeren en anderzijds gemeenten die mee hebben gedaan met het programma Jeugd Aan Zet. Aangezien voor gemeenten jongerenparticipatie als input voor beleid een relevant thema is rond MDT, hebben we ook met de NJR gesproken. Deze heeft input gegeven op de (potentiële) waarde van jongerenparticipatie voor gemeenten en wat nodig is om deze waarde te bereiken.

De potentiële waarde van MDT voor gemeenten en de mate waarin deze nu wordt gerealiseerd

Hieronder lichten we de verschillende potentiële waarden van MDT voor gemeenten toe en de mate waarin deze waarden (voor zover bekend) reeds worden gerealiseerd.

De (potentiële) waarde voor gemeenten

- Meer sociale cohesie binnen de gemeente/regio
- Een sterker netwerk binnen de gemeente/regio
- Jongeren voelen zich meer onderdeel van de samenleving c.q. gemeente
- Minder jongeren in gemeentelijke trajecten
- Domeinoverstijgend werken binnen de gemeente wordt vergroot, waardoor jongeren een passender aanbod van hulp en ondersteuning ontvangen
- MDT kan een middel zijn om (andere) beleidsdoelen te realiseren

Meer sociale cohesie binnen de gemeente/regio

Gemeenten geven aan dat een belangrijke waarde van MDT is dat dit de sociale cohesie binnen een gemeente kan vergroten. Sommige gemeenten hebben dit zelfs als beleidsdoel geformuleerd. MDT is een concreet programma dat ervoor zorgt dat jongeren andere mensen ontmoeten, ook buiten hun eigen leefwereld. In het dagelijks leven van jongeren is dit niet een vanzelfsprekendheid. Deze ontmoetingen kunnen bijdragen aan de sociale cohesie.

Uit het kwantitatief onderzoek blijkt dat 80% van de jongeren nieuwe mensen heeft leren kennen, waarbij 70% van alle jongeren aangeeft nieuwe mensen heeft leren kennen met een andere achtergrond dan hij/zijzelf. Er is (nog) geen onderzoek gedaan naar het effect van MDT op de sociale cohesie binnen gemeenten. Ook gemeenten zelf hebben nog geen concrete cijfers hierover. Wel blijkt uit onderzoek dat een grotere deelname aan vrijwilligerwerk de sociale cohesie kan versterken.⁴¹

Een sterker netwerk binnen de gemeente/regio

Niet alleen benoemen gemeenten de cohesie tussen mensen als waarde van MDT, maar ook de cohesie tussen partijen: MDT kan zorgen voor een sterker netwerk binnen de gemeente/regio. Dit heeft onder andere betrekking op het netwerk met maatschappelijke

⁴¹ C.M. van den Bos (2014), Using Volunteering Infrastructure to Build Civil Society

organisaties, scholen, werkgevers en gemeenten in de regio. Met MDT hebben zij een gezamenlijk doel voor ogen waarbij de partijen elkaar nodig hebben. Daarbij helpt het dat de samenwerking vanuit een concreet project ontstaat. Partners leren elkaar hierdoor beter kennen en er is ook expliciete aandacht hoe ze elkaar kunnen versterken. Gemeenten uit de gemeentelijke subsidieronde geven daarbij aan dat het helpt dat gemeenten zich binnen MDT als samenwerkingspartner positioneren, in plaats van bijvoorbeeld de financier.

Ook als MDT zou wegvallen, is een sterker netwerk een belangrijke overgebleven waarde volgens gemeenten. In dat geval staat er een steviger netwerk dan voorheen, waardoor partijen sneller gezamenlijk iets kunnen organiseren waar jongeren iets aan hebben.

De gemeenten uit de derde subsidieronde die we hebben gesproken in het kader van dit onderzoek ervaren dat zij door MDT een sterker netwerk hebben met partijen. Hoewel het tijd kost voordat samenwerkingen tot stand komen, zien gemeenten samenwerkingen ontstaan tussen partners waarmee normaal gesproken niet wordt samengewerkt. Het kwantitatief onderzoek laat zien dat 89% van de gemeenten samenwerkt met onderwijsinstellingen, 56% met bedrijven en 89% met maatschappelijke organisaties. Van de gemeenten die deze samenwerkingspartners hebben, wordt er gemiddeld per project samengewerkt met drie onderwijsinstellingen, acht bedrijven en zestien maatschappelijke organisaties. De samenwerking met maatschappelijke organisaties wordt als het meest positief gezien, 100% vindt deze samenwerking waardevol tot zeer waardevol. Daarna volgt de samenwerking met onderwijsinstellingen, die door 75% als waardevol wordt ervaren. De samenwerking met bedrijven wordt door 67% als positief ervaren.

Terwijl de gemeenten positief zijn over de samenwerking met andere partijen, zijn MDT-organisaties omgekeerd iets minder positief: 67% van de MDT-organisaties vindt de samenwerking met gemeenten waardevol, als je de waardering van de gemeenten zelf niet meeneemt. Hierbij gaat het echter ook (/vooral) om gemeenten die zelf geen project hebben. Hiervoor is nog ruimte voor verbetering.

Jongeren voelen zich meer onderdeel van de samenleving c.q. gemeente

Een andere potentiële waarde van MDT voor gemeenten is dat jongeren zich meer onderdeel gaan voelen van de samenleving. Dit komt met name doordat MDT de participatie van jongeren vergroot: enerzijds denken jongeren zelf mee met de vormgeving van MDT, anderzijds denken jongeren via MDT vaker mee met lokaal beleid. De invloed van jongeren wordt daarmee vergroot, waardoor ze zich meer gezien en gehoord worden. Ze voelen zich meer serieus genomen. Dit zorgt ervoor dat ze zich ook meer onderdeel kunnen voelen van de gemeente/samenleving.

Volgens gemeenten is deze waarde relatief sneller te bereiken dan andere waarden, aangezien er volgens hen nog weinig projecten zijn binnen de gemeente die zich richten op jongerenparticipatie binnen de gemeente.

Minder jongeren in gemeentelijke trajecten

Daarnaast is volgens gemeenten een potentiële waarde van MDT dat door MDT het aantal jongeren in gemeentelijke trajecten kan worden teruggedrongen. Enerzijds doordat MDT een preventieve werking kan hebben, anderzijds omdat meer jongeren kunnen uitstromen via MDT. Dit komt met name doordat het aanbod voor jongeren met MDT groter, diverser en toegankelijker is. Ook het feit dat jongeren elkaar ontmoeten en daarmee een netwerk wordt gecreëerd kan hieraan bijdragen. De signalerende functie richting jongeren heeft een preventieve waarde.

Hoewel gemeenten aangeven dat dit een belangrijk effect van MDT kan zijn, geven zij ook aan dat hierop niet te hoge verwachtingen moeten worden geschapen. Een preventieve bijdrage van MDT is lastig meetbaar en realiseerbaar. Ook zijn er nog beperkte resultaten bekend over mogelijk snellere/betere uitstroom van jongeren uit gemeentelijke trajecten (zoals jeugdhulp of een bijstandsuitkering) door MDT. Ook hiervoor geldt dat het lastig meetbaar is.

Vergroting van domeinoverstijgend werken zorgt voor passender aanbod

Volgens gemeenten uit de gemeentelijke subsidieronde kan MDT ook het domeinoverstijgend werken binnen de gemeente stimuleren. Gemeenten uit de derde subsidieronde dienen hun MDT-traject domeinoverstijgend vorm te geven. Dat wil zeggen: zowel de domeinen onderwijs, werk & inkomen en jeugd dienen gezamenlijk betrokken te zijn bij MDT. Gemeenten geven aan dat een concreet project als MDT als vliegwiel kan fungeren om in het algemeen meer domeinoverstijgend samen te werken.

Voor jongeren kan een sterkere domeinoverstijgende samenwerking binnen de gemeente ervoor zorgen dat ook meer samenhangend wordt gekeken naar de benodigde hulp en ondersteuning.

Deze waarde geldt met name voor gemeenten die zelf een MDT-traject opzetten. Gemeenten die betrokken zijn bij MDT als samenwerkingspartner, hoeven dit niet domeinoverstijgend te doen.

Volgens gemeenten in de gemeentelijke subsidieronde is dit effect van MDT nu nog niet zichtbaar. Het domeinoverstijgend werken binnen MDT heeft in meerdere gemeenten stappen gezet, maar dit heeft nog geen positief effect gehad op domeinoverstijgend werken buiten MDT. Daarbij staat ook het domeinoverstijgend werken binnen MDT in de kinderschoenen: gemeenten geven aan dat het tijd kost om de samenwerking tussen de verschillende domeinen op te zetten. Vaak wordt MDT vanuit één domein gepositioneerd en worden andere domeinen later aangehaakt. Dit vraagt echter om een lange adem, veel herhaling en het delen van goede voorbeelden. Dit moet eerst goed van de grond komen, voordat de domeinoverstijgende samenwerking effect kan hebben op andere factoren naast MDT.

MDT kan een middel zijn om (andere) beleidsdoelen te realiseren

De bovenstaande waarden van MDT sluiten aan op verschillende beleidsdoelen van gemeenten, denk bijvoorbeeld aan het vergroten van sociale cohesie in de gemeente of de participatie van jongeren. MDT kan daarmee ook een middel zijn voor gemeenten om beleidsdoelen te realiseren. Niet alleen beleidsdoelen die raken aan bovengenoemde waarden van MDT. Wanneer bijvoorbeeld de integratie van statushouders een speerpunt is van de gemeente, kan MDT zo worden vormgegeven dat hier een bijdrage aan kan worden geleverd. De flexibiliteit van MDT is daarin belangrijk.

De nadruk van de waarde van MDT kan per gemeente verschillen

Zoals we in bovenstaande alinea aangaven, kan MDT een belangrijke rol spelen in het realiseren van de beleidsdoelen van gemeenten. De belangrijkste waarde voor MDT kan dan ook per gemeente verschillen: dit hangt onder andere af van de beleidsdoelstellingen van de gemeente. Een gemeente die als beleidsspeerpunt heeft het vergroten van de participatie van jongeren, zal deze waarde waarschijnlijk belangrijker vinden dan een gemeente die juist inzet op het terugdringen van voortijdig schoolverlaters.

Er zijn belangrijke stimulerende factoren om de potentiële waarde voor gemeenten te realiseren

Uit het onderzoek kwamen enkele belangrijke stimulerende factoren naar voren die kunnen worden ingezet om de potentiële waarde nog beter te realiseren.

Een brede invoering van MDT

Om de potentiële effecten te realiseren, noemen gemeenten het belang van een brede invoering van MDT. MDT moet niet één van de vele projecten zijn binnen de gemeente, maar een project dat goed ingebed is op alle verschillende domeinen van de gemeente. En een project dat onderdeel is van de levensloop van een jongere: het moet bijdragen aan de volgende stap voor een jongere, bijvoorbeeld richting werk of school.

Landelijke bekendheid van MDT

Om de waarde van MDT te kunnen realiseren, is ook voldoende massa nodig. Om te zorgen dat veel jongeren mee gaan doen met MDT, is landelijke bekendheid van MDT nodig. Volgens gemeenten ontbreekt deze nog te veel. Landelijke bekendheid van MDT moet helpen in het werven van jongeren.

Laat zien welke waarde MDT voor gemeenten kan hebben

Voor gemeenten die nog niet betrokken zijn bij MDT, is het handig om te laten zien welke waarde MDT kan hebben voor gemeenten. MDT kan al snel worden gezien als “concurrentie” op bestaande projecten, waardoor gemeenten minder happig zijn om mee te doen met MDT. Laat zien hoe het verschilt van andere trajecten en welke meerwaarde gemeenten kunnen ervaren van MDT. Succesverhalen van andere gemeenten helpen hierbij.

Duidelijkheid over de rol van gemeenten bij MDT

Voor de doorontwikkeling van MDT vinden gemeenten uit de gemeentelijke subsidieronde het belangrijk om helderheid te krijgen wat de rol is van gemeenten binnen MDT. In de gemeentelijke subsidieronde heeft de gemeente een ondersteunende en faciliterende regierol binnen de stad/regio. Met de komst van andere MDT-projecten zijn ze de regierol over alle MDT-projecten echter kwijt.

Laat als gemeente zien dat de input van jongeren wordt benut

Als gemeenten door middel van jongerenparticipatie hun beleid beter passend willen maken voor jongeren, is het belangrijk dat gemeenten duidelijk laten zien dat er iets gebeurt met de gevraagde input van jongeren. Risico is anders dat jongeren gedemotiveerd raken om mee te blijven denken. Als jongeren zien dat er iets gedaan wordt met hun input, voelen ze zich meer betrokken en serieus genomen.

8.3 Organisaties die vrijwillige inzet vragen/aanbieden

Om de (potentiële) waarde van MDT voor vrijwillige inzet in kaart te brengen, spraken we met de NOV en Starters4Communities.

De potentiële waarde van MDT voor organisaties die vrijwillige inzet vragen/aanbieden en de mate waarin deze nu wordt gerealiseerd

Hieronder lichten we de verschillende potentiële waarden van MDT voor vrijwillige inzet toe. Ook geven we aan in welke mate deze waarden reeds worden gerealiseerd.

De (potentiële) waarde voor organisaties die vrijwillige inzet vragen/aanbieden

- Door MDT doen meer jongeren ervaring op met vrijwillige inzet
- Het aantrekken en behouden van jongeren in vrijwilligerswerk wordt makkelijker
- Passender aanbod voor jongeren die zich vrijwillig willen inzetten
- Professionalisering binnen organisaties die vrijwillige inzet vragen/aanbieden

Door MDT doen meer jongeren ervaring op met vrijwillige inzet

Via MDT komen jongeren in aanraking met vrijwillige inzet die dit normaal gesproken niet zou komen. Denk aan jongeren die nog niet afwisten van vrijwilligerswerk en/of een lagere sociaaleconomische status hebben. Niet voor iedereen is het begrip vrijwilligerswerk bekend en/of aantrekkelijk. MDT biedt hen een mooie kans om alsnog kennis te maken met vrijwillige inzet. Daar helpt het dat er binnen MDT gekeken wordt naar maatwerk: wat past bij deze specifieke jongere? Juist het feit dat iets voor een ander te doen ook betekenis heeft voor iemand zélf, is de motor achter vrijwilligerswerk.

Momenteel wordt deze waarde al (deels) gerealiseerd: 42% van de deelnemende jongeren had al ervaring met vrijwilligerswerk vóór MDT en meer dan de helft van de deelnemende jongeren (55%) geeft aan dat de kans klein was dat zij zonder MDT ook vrijwilligerswerk hadden gedaan.

Het aantrekken en behouden van jongeren in vrijwilligerswerk wordt makkelijker

MDT kan een positieve invloed hebben op het aantrekken en behouden van jongeren in vrijwilligerswerk. Ten eerste kunnen organisaties via MDT meer ervaring opdoen met de doelgroep jongeren. Doordat ze via MDT meer in aanraking komen met jongeren en zij ook meepraten over de diensten en/of het beleid van de organisatie, kunnen zij zich beter verhouden tot jongeren en kunnen zij hun aanbod op de doelgroep aanpassen. Ten tweede biedt MDT voor jongeren de mogelijkheid om kennis te maken met vrijwilligerswerk. Vanuit onderzoek is bekend dat als een jongere een positieve ervaring heeft gehad, jongeren weer makkelijker instappen. Tot slot helpt het netwerk van MDT-deelnemers met het aantrekken van jongeren voor vrijwilligerswerk. Hun positieve ervaringen met vrijwillige inzet kunnen andere jongeren stimuleren om dit ook te gaan doen.

Uit het kwantitatief onderzoek onder projectleiders geeft 42% aan dat MDT een (zeer) groot effect heeft op de omvang van het vrijwilligersbestand. Daarnaast geeft 56% van de projectleiders aan dat MDT een (zeer) groot effect heeft op het werven van jongeren.

Passender aanbod voor jongeren die zich vrijwillig willen inzetten

MDT heeft in potentie een positief effect op het aanbod van vrijwillige inzet voor jongeren.

Eenzijds stimuleert MDT organisaties om nieuw of verbeterd aanbod te creëren voor jongeren zodat zij een passende MDT kunnen aanbieden. Kwantitatief onderzoek laat zien dat 38% van de MDT-organisaties nieuw onderscheidend aanbod heeft ontwikkeld door MDT en 10% is gestart met het ontwikkelen van aanbod voor jongeren om zich vrijwillig in te zetten. 32% heeft het bestaande aanbod aangescherpt en 8% heeft het bestaande aanbod kunnen doorzetten. Dat komt onder andere door het aanmoedigen, verspreiden van kennis en het beschikbaar stellen van geld voor goede begeleiding een aanvullende activiteiten voor hun persoonlijke ontwikkeling.

Anderzijds geven de geïnterviewde organisaties aan dat MDT ervoor kan zorgen dat verschillende partijen met elkaar moeten samenwerken, waardoor de kwaliteit van je aanbod kan worden verhoogd. Andere partijen kunnen andere competenties inbrengen, waardoor je

elkaar versterkt. Zo heeft de ene organisatie snel toegang tot de doelgroep, terwijl de andere gespecialiseerd is in het begeleiden van jongeren bij hun ontwikkeling. Het helpt om daarin samen te werken en niet allemaal binnen de eigen organisatie een heel pakket te hoeven bieden. Ook biedt het de mogelijkheid om van elkaar te leren.

Momenteel hebben partijen al profijt van het feit dat wordt samengewerkt en in ieder geval het aanbod voor jongeren binnen MDT wordt versterkt. Of dit ook al effect heeft op het aanbod van vrijwillige inzet voor jongeren, is niet bekend.

Professionalisering binnen organisaties die vrijwillige inzet vragen/aanbieden

MDT kan tot slot als vliegwiel dienen om te professionaliseren en de ontwikkeling van lokale vrijwilligersnetwerken voor jongeren naar een hoger niveau te brengen. Soms zit de professionalisering in een gehele organisatie, soms ook op de mensen op de werkvloer die werken met jongeren. Bovendien wordt vanuit MDT kennis ontwikkeld rondom vrijwillige maatschappelijke inzet van jongeren, die direct bruikbaar is voor deze organisaties. In de eindverslagen van de eerste subsidieronde hadden enkele MDT-organisaties dit effect al ondervonden. Daarnaast laat het kwantitatief onderzoek zien dat 71% een (zeer) groot effect ziet van MDT op de kwaliteit van de organisatie en begeleiding.

Er zijn belangrijke stimulerende factoren om de potentiële waarde voor organisaties die vrijwillige inzet vragen/aanbieden te realiseren

Verstevig het imago van MDT, zodat vrijwillige inzet wordt verhoogd

Om de positieve waarden van MDT op vrijwillige inzet nog meer te realiseren, zijn meer jongeren nodig die meedoen aan MDT. Het helpt volgens de respondenten als MDT een stevig eigen imago heeft: dat het voor jongeren bijna vanzelfsprekend wordt om MDT te doen. In combinatie met het hebben van een positieve ervaring met MDT, moet dit ook een stimulans zijn voor het aantal jongeren dat zich naast MDT vrijwillig inzet.

Heb oog voor de stakeholders rondom het veld van MDT

De manier waarop subsidies momenteel worden verstrekt, kan leiden tot spanningen in het veld. Sommige organisaties werven en ontvangen wel een subsidie, terwijl anderen dit niet doen en vanuit eigen budget regulier al vormen van talentontwikkeling aanbieden voor jongeren in vrijwillige inzet. Het is belangrijk om oog te hebben voor de verschillende partijen in het veld en welke partijen belangrijk zijn om mee te nemen.

8.4 Werkgevers

Onder werkgevers verstaan we alle organisaties die (potentiële) werkgever zijn voor jongeren. Voor sommige organisaties betekent dit een overlap met de eerdere partijen (het kan bijvoorbeeld ook gaan om organisaties die vrijwillige inzet organiseren, een gemeente of onderwijsinstelling). We beschrijven in dit hoofdstuk de waarde voor deze organisaties vanuit hun rol als *potentieel werkgever*.

Er is een onderscheid te maken tussen verschillende soorten werkgevers

Bij het beschrijven van de (potentiële) waarde voor werkgevers is het relevant om een onderscheid te maken tussen verschillende typen organisaties. Daarbij kan gedacht worden aan verschillen op aspecten als:

- *Aard van de organisatie.* Het gaat om commerciële bedrijven, sociale ondernemingen en maatschappelijke organisaties.
- *Grootte van de organisatie.* Van grote multinational tot MKB en eenmanszaken – en alles ertussenin.
- *Sector.* Het gaat om werkgevers in allerlei sectoren, van zorg en welzijn, de evenementenbranche, techniek, cultuur, etc.

Om de (potentiële) waarde voor werkgevers in kaart te brengen, hebben we gesproken met de Dutch Sustainable Growth Coalition (DSGC)⁴², Disworks⁴³ en een gezondheidscentrum. We spraken deze organisaties omdat zij al wel een beeld hebben van MDT, maar in verschillende mate betrokken zijn bij MDT. Ook spraken we deze organisaties omdat zij zicht hebben op de waarde van verschillende typen potentiële werkgevers. Dit dient daarmee niet als representatieve selectie, maar als eerste beeld. Disworks is specifiek interessant omdat zij onderzoek doen naar certificering van MDT en daarvoor een goed beeld hebben van wensen van werkgevers.

De potentiële waarde van MDT voor werkgevers en de mate waarin deze nu wordt gerealiseerd

Werkgevers zijn nu op verschillende manieren betrokken bij MDT. Zo bieden ze plekken aan jongeren, geven trainingen of workshops of zijn betrokken in de begeleiding van jongeren als mentor.

Op dit moment zijn voornamelijk maatschappelijke organisaties als potentiële werkgevers betrokken bij MDT. Bedrijven zijn nog minder betrokken, en dit zijn nu voornamelijk sociale ondernemingen en enkele kleinere bedrijven. In het algemeen geldt dat commerciële bedrijven vaker betrokken zijn bij het geven van trainingen, workshops of losstaande kortdurende initiatieven (bijvoorbeeld een actie van een dag), dan als gastorganisatie. Dat komt voornamelijk doordat het bieden van een gastplek veel tijd en begeleiding vraagt, en zeker in grotere organisaties ingewikkeld kan zijn om te organiseren (bijvoorbeeld in onboarding, bepaalde cursussen die gehaald moeten worden of zaken als een laptop en accounts die nodig zijn om mee te lopen in het bedrijf). Daarnaast bieden veel bedrijven zelf ook stages of werkplekken aan, waardoor het risico optreedt dat MDT een van deze plekken 'verdringt' en er dus geen echte MDT-plek gecreëerd wordt. Bedrijven vinden het soms moeilijk om naast stages of werkplekken een MDT-plek te realiseren, en zien hier ook nog niet altijd de meerwaarde van in.

⁴² DSGC is een coalitie van grote Nederlandse bedrijven zoals AkzoNobel, Shell, Unilever en Philips.

⁴³ Disworks is een kennis- en onderzoekscentrum met als doel de arbeidsmarktpositie van mensen met een beperking te verbeteren.

De potentiële waarde voor werkgevers

- Een maatschappelijke bijdrage leveren
- Jongeren enthousiast maken voor het werk
- Meer mensen met de juiste vaardigheden op de arbeidsmarkt
- Organisatie en/of product wordt meer jongerenproof
- Het imago verbeteren
- Nieuwe samenwerkingen bouwen

Een maatschappelijke bijdrage leveren

Op het moment dat organisaties meedoen met MDT, kunnen zij op twee manieren een maatschappelijke bijdrage leveren. Aan de ene kant door MDT-jongeren extra kansen te bieden (door talentontwikkeling, hun netwerk vergroten, werkervaring opdoen). Aan de andere kant doordat jongeren via MDT en bij de organisatie een maatschappelijk project doen. Via MDT wordt hiervoor een structuur geboden en kan een organisatie meer ‘handjes’ beschikbaar hebben om in te zetten op maatschappelijke projecten (waar soms anders niet aan toegekomen wordt).

Het leveren van een maatschappelijke bijdrage is een belangrijke reden voor werkgevers om mee te doen aan MDT. Dat geldt voor verschillende typen organisaties. Veel grote commerciële bedrijven zetten zelf actief in op het leveren van een maatschappelijke bijdrage en rapporteren hier vaak ook op via een rapportage op maatschappelijke impact over duurzaamheid⁴⁴. Zij kiezen daarin een eigen focus en doelen (bijvoorbeeld: CO2 beperken of bijdragen aan het ontwikkelen van *human capital* op verschillende plekken in de wereld). Via MDT kunnen deze organisaties bijdragen aan deze eigen maatschappelijke doelen. Voor veel van deze grote commerciële bedrijven is dit de belangrijkste potentiële reden om mee te doen met MDT. Voor kleinere bedrijven kan het leveren van een maatschappelijke meerwaarde ook waardevol zijn, maar is de mate waarin dit een prioriteit is verschillend per organisatie en afhankelijk van de ondernemer. Voor maatschappelijke organisaties en sociale ondernemingen raakt het leveren van een maatschappelijke bijdrage aan hun kerndoelen. Juist als een MDT-project aansluit bij hun eigen doelstellingen, is dit interessant.

Op dit moment zien we al dat deze organisaties in staat worden gesteld om een maatschappelijke bijdrage te leveren, in ieder geval door jongeren meer kansen te bieden. Doordat het aantal bedrijven dat nu meedoet nog wel beperkt is, zeker als gastorganisatie, liggen hier nog wel kansen.

Jongeren enthousiast maken voor het werk

Via MDT kunnen werkgevers jongeren ook enthousiast maken voor het werk dat zij doen. Denk bijvoorbeeld aan een jongere die via een MDT-plek bij een zorginstelling ontdekt dat hij verder wil in de zorg. Voor kleinere bedrijven, en publieke en maatschappelijke organisaties is dit aantrekkelijk, zeker als zij zelf meer moeite hebben met het aantrekken van jongeren. Voor grotere commerciële bedrijven lijkt dit over het algemeen een minder aantrekkelijke waarde van MDT, omdat zij hier veelal zelf al hun eigen wegen voor hebben. Als interessante potentiële waarde kan nog gedacht worden aan inzetten van MDT voor specifieke sectoren waar op het moment grote personeelstekorten zijn, zoals in de zorg of in het onderwijs. In de praktijk lijken organisaties dit effect ook al te ervaren. Jongeren zelf geven aan via MDT meer te ontdekken wat ze leuk vinden (43%) en wat ze kunnen (49%), en ook hoorden we verhalen uit de praktijk van jongeren die door MDT enthousiast zijn geworden van werk in een

⁴⁴ Zie bijvoorbeeld: <https://www.dsgc.nl/publications/dsgc-internal-transformation.pdf>

specifieke sector en zich daar verder op willen oriënteren. Mogelijkheden om na MDT verder te gaan als betaalde kracht zijn er ook (zij het in enigszins beperkte mate): 12% van de gastorganisaties die de vragenlijst hebben ingevuld, geeft aan dat er mogelijkheden zijn voor jongeren om na MDT betrokken te blijven als betaalde kracht. Ook zien we dat 10% van de jongeren in grote of zeer grote mate betrokken blijft bij de organisatie (hoewel niet noodzakelijk als werknemer). Mocht het wenselijk zijn dat er meer directe doorstroom mogelijk is van MDT naar werk, is juist het aanhaken van potentiële werkgevers interessant.

Meer mensen met de juiste vaardigheden op de arbeidsmarkt

Voor werkgevers is het interessant als wat jongeren leren bij MDT, aansluit bij wat zij nodig hebben van werknemers (in de toekomst). Door de DSGC werd specifiek genoemd dat veel grote bedrijven bezig zijn met nadenken over welke vaardigheden en kenmerken nodig zijn voor de 'workforce for the future'. Welke werknemersvaardigheden zijn nodig om Nederland klaar te laten zijn voor de toekomst en aankomende transitie? Het is aantrekkelijk voor bedrijven als MDT hierop inspeelt en als zij daarop kunnen aanhaken.

In de praktijk zien we inderdaad dat jongeren door MDT hun vaardigheden ontwikkelen (61%). Op dit moment lijkt dit echter nog niet de belangrijkste toegevoegde waarde voor werkgevers, omdat voor hen nog in beperkte mate duidelijk is welke vaardigheden jongeren precies ontwikkelen, er ook veel andere wijzen zijn waarop jongeren dit doen en dit een vrij indirect effect is voor werkgevers zelf. Een certificaat met erkende vaardigheden kan bijdragen aan deze waarde voor werkgevers, hoewel de specifieke waarde hiervan lijkt te verschillen per type organisatie en sterk afhangt van de opzet van een dergelijk certificaat. Verder zou als een erg groot aantal jongeren MDT zou doen, uiteindelijk een groot deel van de beroepsbevolking talenten beter ontwikkelen – maar dit is voor nu nog geen zichtbaar effect.

Organisatie en/of product wordt meer jongerenproof

Doordat via MDT jongeren binnen een organisatie komen, kunnen zij bijdragen aan het meer 'jongerenproof' maken van de organisatie zelf of de diensten/producten die zij leveren. Daarmee sluit de organisatie of het product/dienst beter aan bij de behoeften van jongeren en wordt dit aantrekkelijker voor jongeren. Denk bijvoorbeeld aan een MDT waarbij jongeren bij een museum meedenken over het bereiken van een jonger publiek.

In de eindverslagen van MDT-organisaties werden zaken als 'het beter aansluiten of begrijpen van jongeren', 'een frisse blik', 'een meer dynamische werkomgeving door jongeren' of 'nieuw jong publiek aantrekken' genoemd als belangrijke vormen van impact voor betrokken organisaties. We zien dat hier voornamelijk voor maatschappelijke en publieke organisaties en sociale ondernemingen een grote meerwaarde lijkt te bestaan, juist omdat MDT goed aansluit op hun kerndoelen. Voor grote commerciële bedrijven is deze waarde nog minder interessant. Vaak hebben zij eigen wegen om dit te bewerkstelligen (bijvoorbeeld via marktonderzoek) en zijn er ook andere initiatieven om de input van jongeren te krijgen⁴⁵. Op dit moment lijkt MDT nog niet voldoende onderscheidend op dit punt voor grote commerciële bedrijven om hier de grootste waarde van MDT in te zien.

Het verbeteren van het imago

Voor sommige werkgevers zou ook het verbeteren van het imago van meerwaarde kunnen zijn om mee te doen met MDT. Zij kunnen de buitenwereld laten zien dat zij een maatschappelijke bijdrage leveren, jongeren laten zien dat zij een interessant bedrijf zijn of

⁴⁵ Denk bijvoorbeeld aan 'de Raad van Kinderen' of JINC.

jongeren laten meedenken over hoe dat te worden. De mate waarin dit een interessant effect is, verschilt sterk per type organisatie.

Organisaties bouwen nieuwe samenwerkingen

Een andere potentiële waarde voor werkgevers is dat deze organisaties via MDT de mogelijkheid krijgen om hun netwerk te versterken. Daarbij kan het gaan om het intensiveren van bestaande samenwerkingen of het opbouwen van nieuwe relaties. De mate waarin dit nu gerealiseerd wordt en dit een belangrijke waarde is voor werkgevers, lijkt op dit moment sterk te verschillen per project en per type werkgever, maar al wel te gebeuren. Zoals beschreven in hoofdstuk 4 komt via MDT ook steeds meer samenwerking van de grond en worden organisaties (en ook werkgevers) hier door subsidierondes ook expliciet in gestimuleerd.

Wat zijn belangrijke stimulerende factoren?

Er zijn belangrijke stimulerende factoren om de potentiële waarde voor het bedrijfsleven te realiseren

Uit het onderzoek kwamen enkele belangrijke stimulerende factoren naar voren, die kunnen worden ingezet om de potentiële waarde voor werkgevers nog beter te realiseren.

Haak aan bij de (maatschappelijke) doelen en trends die spelen bij werkgevers

Voor de verschillende typen werkgevers is belangrijk dat MDT aanhaakt op de doelen van de organisatie zelf. Werkgevers hebben vaak een eigen focus waarin zij hun maatschappelijke bijdrage leveren. Soms is dat één van hun kerndoelen (bij maatschappelijke organisaties of sociale ondernemingen), maar ook kan dit losstaan van het primaire proces van een organisatie. Zoals beschreven kiezen veel grote commerciële bedrijven zelf ook voor een focus op waar zij een maatschappelijke bijdrage willen leveren en zetten ze specifiek daarop in. Om de samenwerking met een bedrijf aan te gaan, is het dus van belang om goed in kaart te hebben welke maatschappelijke doelen een bedrijf nastreeft en op welke wijze MDT daaraan kan bijdragen.

Zorg voor een concrete vraag

Voor veel werkgevers is het makkelijker om mee te werken met MDT als er een concrete vraag op tafel ligt. Het helpt als het snel helder is welke (afgebakende) investering nodig is, wie betrokken moet worden en wat het oplevert. Als een vraag niet concreet genoeg is, is het zeker voor grotere organisaties lastiger te bepalen *wie* binnen de organisatie verantwoordelijk is en waar de vraag terecht moet komen. Daarbij is het vaak voor commerciële bedrijven makkelijker om aan te haken als het gaat om een afgebakend moment, zoals een training, een dag meelopen of een lezing. Daadwerkelijk meelopen binnen een grote commerciële organisatie is vaak lastiger, omdat daarvoor eerst veel op orde moet zijn (denk aan onboarding, bepaalde trainingen, begeleiding, middelen) en dat een (te) grote (tijds)investering vraagt ten opzichte van de baten. Om dit idee te verzilveren, zou gedacht kunnen worden aan een 'menukaart' voor bedrijven met concrete acties/initiatieven vanuit MDT waar een bedrijf op kan aanhaken. Ook als het gewenst is om meer bedrijven aan te haken als gastorganisatie, is het belangrijk om helder in kaart te brengen welke investering dat vraagt en wat het oplevert (zie ook onderstaand punt).

Het financiële én maatschappelijk gewin van MDT onder de aandacht brengen

Voor werkgevers is het interessant als voor hen gemakkelijk duidelijk is welke financiële én maatschappelijke effecten MDT kan hebben. Zij weten dan welke investering vanuit hen welke baten oplevert. Daarbij is MDT ook nog niet bekend bij veel werkgevers en kan er verwarring ontstaan met de eerdere maatschappelijke stage en beelden die daarbij heersen. Meer promotie van de successen van MDT, helpt om werkgevers aan te laten haken.

8.5 Conclusies

Er liggen nog kansen in het realiseren van het volle potentieel van MDT

Alle partijen gaven aan nog meer potentiële waarden te zien van MDT dan nu gerealiseerd worden. Daarmee bereikt MDT nog niet zijn volle potentieel en liggen er nog kansen om MDT nog meer waarde te laten realiseren voor het veld. Daarbij is het belangrijk om helder te hebben: waar moet MDT wel en niet van zijn, en wat kan MDT wel en niet bieden voor deze verschillende partijen?

Potentiële waarde wordt nu nog niet altijd bereikt om verschillende redenen

Er bestaan verschillende redenen waarom MDT zijn volle potentie nog niet heeft bereikt. Zo gaven verschillende partijen aan dat MDT zelf nog beperkt bekend is en dat de successen van MDT nog maar beperkt zichtbaar zijn in het veld. Daarbij speelt ook dat bij enkele partijen nog verwarring bestaat met de eerdere maatschappelijke stage. Wanneer MDT meer zichtbaar is en concreet zichtbaar is wat het oplevert, zouden zij sneller geneigd zijn om aan te haken. Daarnaast is het nog niet voor alle partijen mogelijk om goed aan te haken op MDT, omdat er nog maar een beperkt aanbod is in de regio. Daarbij kan het zowel gaan om aantallen als diversiteit. Net als voor jongeren, helpt een breed aanbod aan MDT-projecten ook voor partijen om een goede samenwerkingsmatch te vinden.

De (potentiële) waarde én wat nodig is om deze te realiseren verschilt per partij

Er liggen nog verschillende kansen om onderwijs, vrijwillige inzet, gemeenten en werkgevers verder aan te haken. Wat zij zien als de belangrijkste waarde van MDT, verschilt echter per partij. Zo is voor het onderwijs juist het feit dat MDT de wereld van jongeren vergroot een belangrijke waarde, terwijl werkgevers MDT als een mooie kans voor zichzelf zien om een maatschappelijke bijdrage te leveren. Gemeenten zien juist veel waarde in MDT om hun beleidsdoelen te realiseren en verschillende jongeren (en ook zeker jongeren in een minder kansrijke positie) meer kansen te bieden. Dat kan ook betekenen dat deze partijen verschillend aankijken tegen instrumenten die worden ingezet. Zo zijn de verwachtingen die werkgevers hebben omtrent een certificaat anders dan hoe de onderwijspartijen hier tegenaan kijken. Bij het inzetten van dergelijke instrumenten, is het dus belangrijk een afweging te maken tussen verschillende wensen en eisen, of hier een gezamenlijke weg in te vinden.

Gebruik deze waarden om een landelijk dekkend en duurzaam MDT op te bouwen

De waarden beschreven in dit hoofdstuk bieden 'haakjes' om een interessante propositie te formuleren richting de verschillende partijen om mee te doen aan MDT. Door voor partijen helder te maken wat MDT hén oplevert, is het interessanter om mee te doen. Zo wordt MDT minder afhankelijk van het Rijk, en nog meer ingebed in samenleving. En dat helpt in het verduurzamen en opschalen van MDT.

9 Conclusies en aanbevelingen

MDT werkt toe naar een opgeschaalde en duurzame MDT. In dit onderzoek hebben we ons gefocust op deze ontwikkeling van MDT vanuit drie perspectieven:

Vanuit een **landelijk perspectief**: In welke mate schaal MDT op naar een landelijk dekkend netwerk en in hoeverre lukt het MDT duurzaam te borgen? En wat is de impact van corona op MDT?

Vanuit de **deelnemer**: (Hoe) waarden zij hun deelname aan MDT en wat is het effect van hun deelname?

Vanuit de **partijen in de bestaande infrastructuur rondom jongeren**: Wat is de (potentiële) waarde van MDT voor onderwijsinstellingen, werkgevers, vrijwillige inzet en gemeenten?

In dit laatste hoofdstuk maken wij per vraag de balans op. We reflecteren op de bevindingen van het onderzoek per hoofdvraag en we geven advies aan het landelijk programma MDT over welke stappen MDT moet zetten om zich nog duurzamer te verankeren in de maatschappij.

9.1 In welke mate schaal MDT op naar een landelijk dekkend netwerk en in hoeverre lukt het MDT duurzaam te borgen?

Het aantal jongeren dat MDT heeft gedaan blijft groeien. Het aantal actieve jongeren (het aantal jongeren dat in de laatste 6 maanden is gestart) groeit op dit moment echter niet. Dit is te verklaren door het aflopen van de eerste subsidieronde, als grote toeleverancier van jongeren, en het feit dat de MDT-organisaties in de vierde subsidieronde zich nog in de startfase bevinden. Wij verwachten dat het aantal actieve jongeren binnen MDT zal gaan groeien wanneer deze MDT-organisaties uit de startblokken zijn gekomen. Temeer omdat het netwerk van MDT door de jaren heen uitdijt en steeds beter samenwerkt. Het netwerk dijt uit omdat MDT-organisaties in de verschillende subsidierondes meer samenwerkingspartners aan zich weten te binden. Samenwerkende partijen die samen ingeschreven hebben in een subsidieronde werken doelmatiger en doeltreffender samen, omdat zij elkaars krachten beter leren te benutten. Kortom, het aanbod ontwikkelt zich en wij verwachten dat dit ook een positief effect heeft op het aantal actieve jongeren binnen MDT.

Ondanks dat het MDT-netwerk uitdijt blijft MDT sterk afhankelijk van overheidsgelden. We zien dat het aandeel van het totaalbudget dat op andere manieren dan door overheidsgelden gefinancierd wordt groeit, maar daarbij dient aangetekend te worden dat het merendeel van deze cofinanciering door projecten zelf wordt ingevuld door de eigen inzet voor eigen rekening te nemen. Er komt dus weinig geld bij vanuit andere stromen.

Verder zien we dat er een behoefte ontstaat aan regionale coördinatie op MDT. Om vraag en aanbod zo goed als mogelijk op elkaar af te stemmen en zodoende zowel blinde vlekken in het aanbod als concurrentie te voorkomen. Sommige gemeenten uit de derde subsidieronde nemen hier expliciet een rol in zoals de gemeente Alkmaar voor de gehele arbeidsmarktregio Noord-Holland Noord. Zij onderzoekt samen met de MDT-organisaties in de regio welke rol MDT in de regio kan spelen en wat dit betekent voor de regionale inbedding. Ook niet-

gemeentelijke MDT-organisaties nemen hier een rol in zoals St. Alexander achter MDT Maatschappelijke Ervaringstijd.

Ten slotte zien we dat MDT flexibel is en slim ingezet heeft op de coronacrisis die Nederland sinds maart in haar greep heeft. MDT heeft niet alleen (deels) doorgang kunnen vinden, maar trekt ook lessen uit de aanpassingen die vereist waren volgens de coronamaatregelen én toonde een nieuwe kant waaruit blijkt dat MDT in staat is om snel en daadkrachtig te anticiperen op maatschappelijke vraagstukken.

Wat adviseren wij met betrekking tot de verdere opschaling en verduurzaming van MDT?

Vergroot de naamsbekendheid van MDT door het gebruik van de merknaam MDT

Het MDT-netwerk dijt voortdurend uit. Daarmee ligt er een grote kans om het MDT-netwerk te benutten voor werving van jongeren. Mits het MDT-netwerk ook actief uitdraagt dat zij onderdeel is van MDT. Het programma MDT heeft in het afgelopen jaar grote stappen gezet in het bouwen van de merknaam MDT. Zo zijn MDT-organisaties sinds de 4^e subsidieronde verplicht om MDT te noemen in hun communicatie-uitingen, is er een MDT-huisstijl ontwikkeld en is er een communicatie-toolkit gemaakt die organisaties ondersteunt bij het gebruik van de MDT-huisstijlelementen. En dit werpt vruchten af: steeds meer MDT-organisaties gebruiken deze merknaam ook.

We zien echter dat met name de partijen die (gezamenlijk) ingeschreven hebben in een subsidieronde MDT expliciet noemen in hun communicatie-uitingen. De partijen waar zij verder mee samenwerken in een MDT-project dragen over het algemeen niet uit dat zij bijdragen aan en daarmee onderdeel zijn van MDT. Wij adviseren dan ook om MDT-organisaties te stimuleren om MDT in al hun communicatie-uitingen te gebruiken. Niet alleen in hun eigen communicatie-uitingen, maar ook in die van hun samenwerkingspartners. Een middel hiertoe is om in toekomstige subsidierondes expliciet op te nemen dat ook samenwerkingspartners van gesubsidieerde MDT-organisaties MDT expliciet moeten benoemen in hun communicatie-uitingen.

Breng het MDT-netwerk in kaart

Wij adviseren om de samenwerkingen en partnerschappen die ontstaan (zijn) zichtbaar te maken en de toegevoegde waarde van MDT voor de verschillende partijen daarbij uit te lichten. Zo ontstaat enerzijds inzicht in het MDT-netwerk en haar spelers. Dit helpt in het sneller vinden en gevonden worden binnen het netwerk. Daarnaast maakt het zichtbaar welke infrastructuur MDT in de afgelopen jaren heeft opgebouwd, en welke potentie MDT daarmee heeft.

Zet MDT in als vliegwiel op maatschappelijke vraagstukken door hier actief op te profileren

Tijdens de coronacrisis bleek dat MDT in staat is om haar jongeren en haar netwerk te mobiliseren om snel en daadkrachtig te handelen in crisistijd. Naast Corona doen zich in de maatschappij allerlei vragen voor, van duurzaamheidsvraagstukken, eenzaamheid onder ouderen, schulden, onderwijsachterstand tot pesten op scholen. Wij adviseren het Programma MDT om dergelijke maatschappelijke vraagstukken centraal te stellen in het verder onmisbaar maken van MDT. Allereerst door als MDT te kiezen voor een aantal thema's waarop MDT het verschil kan maken en daar actief op te profileren.

Naast actief kiezen voor thema's is het zaak nauwlettend de actualiteiten te volgen en te laten zien dat MDT in staat is om, dankzij haar netwerk en jongeren, snel en adequaat te anticiperen op actuele vraagstukken. Wij verwachten dat maatschappelijke vraagstukken zoals zojuist benoemd resoneren bij (potentieel) geïnteresseerde jongeren. Ook voor potentiële nieuwe

partijen zijn deze thema's herkenbaar en relevant. Zoals beschreven in hoofdstuk 8 geldt dit in het bijzonder voor bedrijven. Zij hebben vaak een eigen focus waarin zij hun maatschappelijke bijdrage leveren. Door op deze thema's te profileren wordt MDT aantrekkelijk voor het bedrijfsleven en ontstaan er concrete aanknopingspunten om samen te werken aan hetzelfde doel.

Kies voor (regionale) regie en borg dit

Het MDT-netwerk breidt zich uit. MDT-organisaties zijn geen eilandjes in hun eigen lokale of regionale context (meer). MDT-organisaties raken elkaar in de regionale contexten zowel op doelgroep als op inhoudelijke vormgeving van het traject. Hierdoor stijgt de behoefte aan regionale coördinatie om vraag en aanbod op elkaar af te stemmen. Deze rol wordt nu ingevuld door een aantal gemeenten en ad hoc door niet-gemeentelijke MDT-organisaties. Wij adviseren het programma MDT om deze rol goed te omschrijven en in co-creatie met de betrokken in iedere regio te beleggen, bij een partij die hier draagvlak voor heeft en gemotiveerd voor is. Goede invulling van deze rol vraagt om onafhankelijkheid. Wij adviseren dan ook om deze regierol te beleggen bij een partij of combinatie van partijen die geen eigen MDT uitvoert, zodat belangen niet verstrengeld raken. Op dit moment vervullen leden van het landelijk programma MDT de rol van accounthouder. Een mogelijkheid is om dit accounthouderschap per regio in te richten, zodat regionale accounthouders regie kunnen voeren als objectieve moderatoren. Een andere mogelijkheid is om de regierol te beleggen bij een gemeente in een specifieke regio die geen eigen MDT uitvoert.

Ontsluit de maatschappelijke impact van MDT in zijn geheel en per project

In onze vorige rapportage adviseerden wij het landelijk programma MDT om MDT-organisaties te stimuleren om de maatschappelijke bijdrage van jongeren en de waarde daarvan te concretiseren. In de praktijk ontstaan er mooie voorbeelden waarin dit lukt zoals het Social Profit traject van de MDT-organisatie Ik ben PA. Voor het merendeel van de MDT-organisaties blijft dit echter een uitdaging. Wij adviseren dan ook om als programma MDT enerzijds MDT-organisaties te helpen om de waarde voor hun project te concretiseren. De ontwikkeling van een uniforme tool die te gebruiken is door alle MDT-organisaties is daarin helpend. Anderzijds adviseren wij dat het programma MDT doorgaat met het inzichtelijk maken van de toegevoegde waarde van MDT als geheel. In deze rapportage hebben wij daar een eerste kwalitatieve aanzet toe gedaan die vraagt om verdere verdieping.

Creëer een prikkel voor een grotere financiële bijdrage van partijen buiten het Rijk

De huidige voorwaarden in de subsidierondes voor cofinanciering zorgen onvoldoende voor externe instroom van financiële middelen buiten het Rijk. Het heeft de aanbeveling om in de volgende subsidierondes aanvullende eisen te stellen aan de mate waarin de inschrijvende partijen zelf of via andere sponsors financiële middelen inbrengen.

Zet in op het in kaart brengen en uitbreiden van de betrokkenheid van het bedrijfsleven

Vanuit het begeleidend onderzoek hebben wij nog weinig zicht op de huidige en potentiële betrokkenheid van het bedrijfsleven. Wij geloven dat MDT zich nog duurzamer kan verankeren in de samenleving wanneer het bedrijfsleven MDT omarmt. Met name rondom de duurzame financiering van MDT en het bieden van waardevolle gastplekken zien wij mogelijkheden voor het bedrijfsleven om te participeren. Wij adviseren dan ook om de huidige en potentiële betrokkenheid van het bedrijfsleven op te nemen als onderzoeksvraag in de komende onderzoeksperiode. Op basis daarvan kan een aantrekkelijke propositie voor het bedrijfsleven ontwikkeld worden.

Maak het aanbod voor minder kansrijke doelgroepen landelijk beschikbaar

Het MDT is met haar diverse aanbod goed in staat om verschillende minder kansrijke doelgroepen te bereiken. Tegelijkertijd zien we dat dit aanbod niet in alle regio's aanwezig is. Om ook voor deze doelgroepen een landelijk dekkend netwerk te bieden dient het aanbod in bepaalde regio's aangevuld te worden, specifiek gericht op deze doelgroepen.

Gebruik het aantal 'actieve' jongeren als indicator voor de groei

De huidige streefwaardes voor de groei van MDT gaan uit van een cumulatieve ontwikkeling. Het cumulatief aantal jongeren dat meedoet met MDT geeft echter een beperkt beeld van de daadwerkelijke groei van MDT. Ter illustratie: als er elke dag iemand start én elke dag iemand stopt met MDT, stijgt het cumulatief aantal gestarte jongeren gestaag door, maar is er geen sprake van groei van MDT in de dagelijkse praktijk. In deze rapportage kijken we daarom voor het eerst naar het aantal actieve jongeren; het aantal jongeren dat in de afgelopen zes maanden is gestart. Deze indicator geeft een meer actueel beeld van de volumeontwikkeling van MDT en biedt meer mogelijkheden om proactief te sturen. Ook past het beter bij de ambitie van MDT om daadwerkelijk te groeien. Zeker nu MDT sinds maart 2020 officieel is gestart achten wij het aantal actieve jongeren daarom als de beste indicator voor groei en verdient het de aanbeveling om streefwaardes ook op deze wijze te formuleren

9.2 Hoe waarden jongeren hun deelname aan MDT?

MDT heeft zich over de afgelopen twee jaar bewezen als traject waar het merendeel van de jongeren een positieve ervaring mee heeft. De continue positieve en zelfs licht stijgende trend in de beoordeling van de jongeren spreekt hiervan. Een andere indicator is dat ca. 10% van de jongeren in grote of zeer grote mate betrokken blijft bij de organisatie na afronding van MDT. Ook in de mate waarin jongeren vinden dat zij de drie doelstellingen van MDT realiseren is een positieve trend zichtbaar. Dit lijkt een logisch gevolg van het feit dat MDT steeds meer geschiedenis en ervaring krijgt om van te leren. Zo zien steeds meer MDT-organisaties dat specifieke trainingen bijdragen aan de ontwikkeling van de jongeren en daarmee goed door hen gewaardeerd worden. Bovendien hebben de verschillende subsidierondes een sorterend effect gehad, waardoor alleen de partijen die kwaliteit bieden behouden blijven. Zo waren er in de eerste subsidierondes nog MDT-organisaties die een onvoldoende scoorden; in de vierde subsidieronde zien we dat niet meer.

Het grootste aandachtspunt bij de ervaring van jongeren is het feit dat de ervaren druk het afgelopen half jaar is gestegen naar 14%. Met name prestatiedruk en tijdsdruk zijn flink gestegen: respectievelijk van 3% naar 6% en van 6% naar 9%. Hoewel de percentages nu nog relatief laag zijn, wordt het zorgwekkend als de stijgende lijn doorzet.

Wat adviseren wij met betrekking tot de kwaliteitsbeleving van jongeren?

Blijf de ervaren (tijds- en prestatie)druk goed monitoren en zoek naar achterliggende redenen

Het grootste aandachtspunt bij de ervaring van jongeren is het feit dat de ervaren druk het afgelopen half jaar is gestegen. Wij adviseren daarom om deze trend nauwlettend te blijven volgen. Risico is dat jongeren uiteindelijk MDT een dusdanige verhoging van de prestatie- en/of tijdsdruk vinden, dat zij niet willen deelnemen aan MDT. Wij adviseren dan ook om naast de monitoring te onderzoeken welke specifieke groepen jongeren een druk ervaren, wat daarvoor redenen zijn en wat hen helpt om deze druk goed te managen. Op basis daarvan kunnen interventies worden bedacht en vooral verdere druk worden voorkomen. Wij adviseren om als onderdeel van dit onderzoek stil te staan bij de vraag welk percentage van prestatie- en tijdsdruk geoorloofd is, en wanneer de prestatie- en tijdsdruk zorgelijke

proporties aannemen. Op dit moment zeggen de getallen namelijk nog niet zoveel (behalve dat de druk door de tijd stijgt). De NJR als vertegenwoordiger van de jongeren kan een trekkende rol hebben in dit onderzoek.

Blijf kwaliteit bevorderen en hiervoor geleerde lessen in het netwerk ontsluiten

De kwaliteitsbeleving van de jongeren hoog houden vraagt om continue kwaliteitsontwikkeling. Dit wordt deels centraal gedaan in o.a. het begeleidend onderzoek, de online toolbox, de ontwikkeling van het MDT-certificaat en in vele andere inspanningen van het programma MDT. Maar er zit ook nog veel onontgonnen kennis in de MDT-organisaties, zoals aanpakken en methodes voor werving en intakes, specifieke trainingen, goedwerkende beloningen et cetera. Wij adviseren om deze praktische wijsheid goed zichtbaar te maken en te ontsluiten voor andere partijen in het netwerk. Dat betekent dat:

- het netwerk continu gestimuleerd en gefaciliteerd wordt om kwaliteit te bevorderen en opgedane lessen te ontsluiten voor andere MDT-organisaties. Onder stimuleren verstaan wij het onder de aandacht brengen van de bron aan kennis die in iedere MDT-organisatie zit, en MDT-organisaties in het licht van de netwerkgedachte te wijzen op hun verantwoordelijkheid om als netwerk steeds meer te groeien in kwaliteit. Onder faciliteren verstaan we het organiseren van een infrastructuur waarin op eenvoudige wijze thematisch kennis, ervaring en tooling gedeeld kan worden. Hiervoor is reeds een LinkedIn-groep, maar deze wordt niet in zijn potentie benut. Wij adviseren dan ook om een platform te ontwikkelen waar deze thematische kennis, ervaring en tooling eenvoudig ge-upload kan worden.
- er naast brede monitoring van de MDT-praktijk diepte-onderzoek in de verschillende MDT-projecten wenselijk is, om goede voorbeelden van kwalitatieve MDT te ontsluiten. Een mogelijke vorm hiertoe is om net als in eerdere fases van het onderzoek opnieuw participatief actieonderzoek uit te voeren bij een aantal geselecteerde MDT-organisaties, om goed zicht te krijgen op de elementen die de kwaliteit van MDT bevorderen. Dit keer niet open en breed, maar thematisch bij geselecteerde MDT-organisaties.
- de accounthouders als kenners van de verschillende MDT-organisaties een signalerende en gidsende rol hebben om de onderzoekers toe te leiden naar die plekken waar kwalitatieve MDT plaatsvindt, zodat de onderzoekers gericht kunnen verdiepen.

9.3 Wat is de (potentiële) waarde van MDT voor onderwijsinstellingen, werkgevers, vrijwillige inzet en gemeenten?

Allereerst kunnen we concluderen dat er nog kansen liggen voor MDT om haar volledige potentieel voor verschillende partijen te benutten. Redenen die partijen hiervoor noemen zijn divers, zoals de tot op heden beperkte naamsbekendheid van MDT, het beperkt in staat zijn om zichtbaar te maken welke waarde MDT toevoegt en het feit dat in specifieke regio's nog maar beperkt MDT aanbod is waardoor aanhaken niet mogelijk is. Zelfs wanneer in deze zaken voorzien is kan MDT waarschijnlijk niet alle waarden voor alle partijen verzilveren, omdat de waarden voor verschillende partijen ook verschillen. Zo zien werkgevers een mooie kans om een maatschappelijke bijdrage te leveren of hun eigen dienst of product meer 'jongerenproof' te maken. Voor gemeenten ligt hier juist waarde om hun beleidsdoelen te realiseren en jongeren (zeker ook jongeren in een minder kansrijke positie) meer kansen te bieden. Het is dus belangrijk om deze verschillende wensen en eisen in kaart te hebben, hier afwegingen in te maken en hier zo een gezamenlijke weg in te vinden.

Wat adviseren wij met betrekking tot het benutten van de (potentiële) waarde van MDT?

Gebruik deze waarden om een landelijk dekkend netwerk en duurzaam geborgd MDT (zowel organisatorisch als financieel) op te bouwen

Wij adviseren om op basis van en waar nodig voortbordurend op de aanzet in hoofdstuk 8 een interessante propositie te formuleren richting de verschillende partijen om mee te doen aan MDT. In die propositie moet staan wat MDT hén oplevert en waarom het voor hén interessant is om mee te doen. Hoofdstuk 8 biedt hier eerste handvatten voor en waar nodig zullen er verdiepende gesprekken plaats moeten vinden, om deze propositie verder wervend te maken. Bovendien adviseerden wij in paragraaf 9.1 om de maatschappelijke impact van MDT in zijn geheel te ontsluiten. Wanneer de partners inzien wat MDT als geheel is en biedt, en wat MDT specifiek voor hen kan betekenen groeit hun betrokkenheid. Zo wordt MDT minder afhankelijk van het Rijk, en nog meer ingebed in de samenleving.

Start snel en in co-creatie met de onderwijs-subsidieronde

Uit de gesprekken met de VO- en MBO raad blijkt dat zij welwillend tegenover MDT staan. Zij hebben duidelijk voor ogen wat MDT het onderwijs te bieden heeft, mits het goed ingebed is in het onderwijsstelsel. Andersom heeft het onderwijs MDT eveneens veel te bieden. Zo is het onderwijs de voornaamste vindplek voor jongeren die deel willen nemen aan MDT. Wij adviseren dan ook om een komende subsidieronde in co-creatie met het onderwijs vorm te geven, zodat het onderwijs optimaal gefaciliteerd wordt om deel te nemen aan MDT. Zo worden de wederzijdse kansen goed benut en raken MDT en het onderwijs duurzaam met elkaar geïntegreerd. In paragraaf 9.1 benoemden wij bovendien dat er een stijgende trend zichtbaar is in de ervaren druk door jongeren. Door onderwijs en MDT zo goed als mogelijk met elkaar te integreren verwachten wij dat de ervaren druk zal afnemen. Ten slotte biedt het expliciet betrekken van het onderwijs kansen voor het werven van specifieke groepen jongeren die nu nog achterblijven in deelname, zoals de jongeren op het (V)WO en jongeren met een arbeidsbeperking. Partijen als VSNU en LECSO als kenners van deze specifieke groepen kunnen een expliciete rol spelen bij het toegankelijk maken van MDT en het werven van deze specifieke jongeren. MDT Onderwijs, een MDT uit de vierde subsidieronde die opgezet is door docenten van verschillende onderwijsinstellingen en waarin MDT daadwerkelijk ingezet wordt als invulling van onderwijstijd, doet nu al volop ervaringen op met betrekking tot de integratie van MDT in het onderwijs. MDT Onderwijs biedt hiermee leerzame input voor een nieuwe subsidieronde waarin actief ingezet zou kunnen worden op het betrekken van onderwijspartijen.

Bijlage: interviewpartners

In het licht van dit onderzoek hebben we naast deelnemende jongeren gesproken met onderstaande partijen.

- Disworks
- Dutch Sustainable Growth Coalition (DSGC) Gemeenten die een MDT-project uitvoeren
- Gemeenten die hebben meegedaan met het programma Jeugd Aan Zet
- Gezondheidscentrum
- Ingrado
- Leden van kernteam landelijk programma MDT
- Landelijk Expertise Centrum Speciaal Onderwijs (LESCO)
- MBO raad
- MDT-organisaties
- Nationale Jeugdraad (NJR)Starters4Communities
- Vereniging Nederlandse Organisatie Vrijwilligerswerk (NOV)
- VO-raad
- Vereniging van Universiteiten (VSNU)
- #OokditisMDT initiatieven

Bijlage: begrippenlijst

In deze rapportage zullen onderstaande termen regelmatig terugkomen. Onderstaand verduidelijken we deze termen.

MDT-organisatie en -project: onder een MDT-organisatie en -project verstaan we (een samenwerking van) partijen die een volledig afgebakend MDT-traject voor jongeren organiseren. De hoofdaanvrager van een dergelijke samenwerking kan zowel een maatschappelijke organisatie als een gemeente zijn.

MDT-traject: onder een MDT-traject verstaan we de reis die een jongere maakt binnen MDT, waarbij aandacht is voor zowel de maatschappelijke impact van de jongere, de ontwikkeling van zijn of haar talenten en de ontmoeting met anderen.

Gastorganisatie: onder een gastorganisatie verstaan we samenwerkingspartners van MDT-organisaties die plekken bieden waar jongeren zich maatschappelijk in kunnen zetten. Zij organiseren dus niet zoals de MDT-organisaties het volledige traject; zij bieden de plek en met name de praktische begeleiding (zie onderstaand). Daarnaast vervullen gastorganisaties ook andere rollen zoals ontwikkelgerichte begeleiding en werving.

Ontwikkelgerichte begeleiding: onder ontwikkelgerichte begeleiding verstaan we de begeleiding die niet gericht is op de uitvoering van een specifieke taak, maar begeleiding die sec gericht is op de persoonlijke ontwikkeling van de jongere en/of op de ontwikkeling van specifieke vaardigheden. Deze begeleiding is dan ook altijd op basis van een door de jongere (mee)geschreven ontwikkelplan. Voorbeelden van deze begeleiding zijn het ondersteunen bij het scherp formuleren van leerdoelen en de continue reflectie daarop.

Praktische begeleiding: onder praktische begeleiding verstaan we begeleiding van jongeren gericht op een goede uitvoering van de MDT. Voorbeelden hiervan zijn het ondersteunen bij het maken van een planning, het zorgen voor de benodigde informatie voor goede uitvoering van de MDT en het begeleiden bij de uitvoering van een specifieke taak.

Landelijk dekkend netwerk: binnen een landelijk dekkend netwerk maken we onderscheid tussen een landelijk dekkend aanbod en het MDT-netwerk. Onder landelijk dekkend aanbod verstaan we de mogelijkheid voor alle jongeren van 14 tot en met 27 jaar om in hun eigen omgeving een aantrekkelijke MDT te doen, die aansluit bij hun interesses, wensen en mogelijkheden. Om in de eigen omgeving een aansprekende MDT te kunnen doen, wordt een evenwichtige regionale spreiding nagestreefd met een grote diversiteit aan MDT-aanbod. Dat betekent dat:

- het MDT-aanbod aansluit op de motivaties van jongeren
- de activiteiten passen bij de interesses en ontwikkelbehoeften van de jongere
- er verschillende MDT-vormen zijn qua intensiteit (variërend van 4 – 24 uur per week) en levensfase (tijdens, naast of na school en/of werk)
- het MDT-traject op een passend moment plaatsvindt in de eigen regio.

Onder het MDT-netwerk verstaan we alle partijen die een rol spelen in de uitvoering en duurzame borging van MDT. In dit MDT-netwerk zijn zowel op landelijk, regionaal als lokaal niveau spelers waarvan verwacht wordt dat zij:

- de gezamenlijke opgave van MDT zo belangrijk vinden dat deze zelfs de eigen organisatiebelangen overstijgt

- samen met jongeren sensitief zijn voor wat er speelt in de samenleving zodat zij impact hebben op actuele maatschappelijke opgaven
- het netwerk continu verbinden door ruimte te maken voor inzet op ieders expertise en zo kwaliteit kunnen borgen
- MDT continu ontwikkelen door gemeenschappelijk leren na te streven.

Duurzame MDT: voor een duurzame MDT maken we onderscheid tussen een duurzame organisatie en duurzame financiering. Onder een duurzame organisatie verstaan we:

- Een MDT die geborgd is in de structuren en beleid van de betrokken partners, waaronder lokale, regionale en landelijke overheden. Dit betekent dat MDT geen opzichzelfstaand programma blijft, maar verweven raakt met bestaande domeinen, programma's en interventies.
- Een ingebed MDT-netwerk waar samenwerking binnen partnerschappen en tussen MDT-partnerschappen in de regio geborgd is. Binnen dit MDT-netwerk nemen MDT-organisaties en andere betrokkenen eigenaarschap. Hieronder verstaan we dat zij agendabepalend zijn, initiatief nemen en verantwoordelijkheid nemen.
- Een governancestructuur voor landelijke aansturing en facilitering van het MDT-netwerk, die niet enkel bestaat uit overheidspartijen. Deze structuur kent hiervoor zowel een bestuurlijke als een uitvoerende tak. Met de inrichting van deze governance wordt MDT steeds minder afhankelijk van de overheid en steeds meer gedragen door de maatschappij.

Onder duurzame financiering verstaan we:

- Een MDT die steeds minder afhankelijk wordt van overheidsgelden, en dus ook financieel gedragen wordt door de maatschappij (zie ook cofinanciering).
- Een financieringssysteem die toegankelijk en flexibel is.

Cofinanciering: onder cofinanciering verstaan wij alle vormen van financiering van MDT anders dan en aanvullend op de subsidie van het Rijk. De mate van cofinanciering beschouwen wij als een indicator voor de mate waarin MDT duurzaam geborgd is.

Regiefunctie: MDT werkt toe naar een duurzame organisatiestructuur. Hiervoor bieden MDT-organisaties, al dan niet in samenwerking, MDT-trajecten aan. Om op lokaal of regionaal niveau vraag en aanbod op elkaar af te stemmen is er regievoering nodig. De regie kan zowel door een maatschappelijke organisatie, een school, een gemeente als gezamenlijk gevoerd worden. Onder regievoering verstaan we minimaal:

- Het faciliteren van het gesprek tussen MDT-organisaties in een specifieke lokale setting of regio.
- Het betrekken van nieuwe geïnteresseerde partijen in een regio.
- Het gezamenlijk leren stimuleren.

Jongeren in een minder kansrijke positie: hieronder verstaan wij zeven groepen, die verschillende vormen van kwetsbaarheid kennen. Deze groepen kunnen elkaar overlappen, maar hebben wel ieder hun eigen netwerk van organisaties achter zich staan en naar verwachting ook hun eigen kenmerken in hoe zij bereikt moeten worden. De zeven groepen jongeren zijn:

- Jongeren met een jeugdzorg-indicatie
- Jongeren met een uitkering
- Bijstand (Participatiewet en Wajong)
 - Werkloosheidswet (WW)
- Jongeren zonder startkwalificatie (vroegtijdig schoolverlaters (VSV)): Een startkwalificatie is (minimaal) een diploma havo, vwo of mbo (niveau 2 of hoger).

- Jongeren met een beperking
 - Voortgezet speciaal onderwijs (vso) jongeren
 - Praktijkonderwijs (Pro) jongeren
 - Jongeren met een Wajong-indicatie
 - Hoogopgeleide jongeren
- Jongeren buiten beeld: Jongeren die niet werken (12 uur of meer), niet naar school gaan en geen uitkering hebben zijn buiten beeld voor de overheid. In Europa worden deze jongeren NEET's genoemd en is de definitie iets anders.
- Jongeren met een detentieverleden.

